

EEN STUDIE VAN DE BERGREDE

HANS DERCKSEN

Voorwoord

De bergrede behoort tot één van de bekendste bijbelgedeelten. Ze is zelfs doorgedrongen tot de wereldliteratuur en er wordt regelmatig uit geciteerd zowel door christen als niet-christen. De bergrede is vooral bekend omdat de Heer Jezus hierin een radicale christelijke 'tegencultuur' brengt die, als ze voluit geleefd zou worden, de wereld een heel ander aanzien zou geven. Maar wie is daartoe in staat? Het antwoord is eenvoudig: de christenen zijn door de genade van God in staat om te leven naar wat ook wel genoemd wordt de grondwet van het Koninkrijk van God. Wanneer we Zijn Koninkrijk en Zijn gerechtigheid eerst zoeken dan ontvangen we genade om naar de principes van dat Koninkrijk te leven.

Deze studie is een verzameling van de bijbelstudies die in het seizoen '95-'96 in de gemeente Morgenstond te Zoetermeer over dit onderwerp zijn gegeven. Enkele broeders, hebben direct of indirect, meegewerkt aan de totstandkoming van deze studie.

De inspirerende lessen van H. ter Welle (St. In de Ruimte te Soest) over de bergrede, die ik ruim vijftien jaar geleden gevolgd heb, zijn voor mij, jaren later, een belangrijke stimulans geweest om er een aantal bijbelstudies over te geven.

Bij de studies heb ik veel gebruik gemaakt van het boek van John R.W. Stott: *The Message of The Sermon On The Mount*. Naast dit boek zijn nog verschillende andere bronnen geraadpleegd (zie de literatuurlijst). Als er uit deze bronnen geciteerd wordt of er wordt naar verwezen dan vindt men tussen de ronde haakjes zowel de bron alsook de betreffende pagina(s).

Jo van Dorp ben ik dank verschuldigd voor het schrijven van de inleiding, zijn opbouwende commentaar en ook de typografische afwerking van het geheel.

Ook de bezoekers van de bijbelstudies ben ik dank verschuldigd. In de eerste plaats voor hun welwillende aandacht maar ook voor hun vragen en (kritische) opmerkingen. Hierdoor was ik een enkele keer genoodzaakt om de oorspronkelijke studie weer iets te wijzigen.

Het geheel van deze studie is opgedeeld in tien hoofdstukken. Elk hoofdstuk behandelt een bepaald gedeelte van de bergrede en wordt afgesloten door enkele gespreksvragen. Voor een korte samenvatting van elk hoofdstuk zij men verwezen naar de samenvatting aan het einde van deze studie. Ook bij de behandeling van de bergrede ontkomt men, bij de bespreking van bepaalde gedeeltes, niet aan een veelheid van meningen en exegeses. In een aantal gevallen heb ik ook niet gearzeld om aan te geven als het om een persoonlijke mening of exegese gaat. Het is wellicht overbodig om op te merken dat de juiste exegese vinden nu niet het probleem bij de bergrede is. Waar het omgaat is dat we in praktijk brengen wat we van de bergrede begrijpen.

Getracht is om het taalgebruik en de stijl van schrijven eenvoudig te houden. Hierdoor is de studie voor een breed 'publiek' toegankelijk. Ook is er enige afwisseling in de stijl van schrijven. De 'we-vorm' wordt veel gehanteerd maar daarnaast is er ook veel gebruik gemaakt van de 'onbepaaldheids-vorm' (er is gesproken i.p.v. wij spraken).

Tenslotte spreek ik de wens uit dat de Vader ook door deze studie verheerlijkt zal worden. Gode zij dank voor Zijn onuitsprekelijke gave: Onze Heiland, de Heer Jezus Christus!

Hans Dercksen, juli 1996.

Inhoudsopgave

VOORWOORD.....	2
1. Inleiding.....	7
1.1 De rede op een berg	7
1.2 Verschillende visies.....	7
1.3 Voor wie is de bergrede bedoeld?	7
1.4 De inhoud van de bergrede.....	8
1.5 De christelijke tegencultuur.	8
Vragen bij hoofdstuk 1	9
2. DE ZALIGSPREKINGEN (MATT. 5:1-12).	10
2.1 Inleiding.....	10
2.2 Zalig de armen van geest.	10
2.3 Zalig die treuren.....	12
2.4 Zalig de zachtmoedigen.	12
2.5 Zalig die hongeren en dorsten naar de gerechtigheid.	14
2.6 Zalig de barmhartigen.....	15
2.7 Zalig de reinen van hart.	16
2.8 Zalig de vredestichters.	17
2.9 Zalig de vervolgdten om der gerechtigheid wil.....	19
Vragen bij hoofdstuk 2.	21
3. DE DISCIPELEN EN DE WERELD (MATTH. 5:13-16).	23
Vragen bij hoofdstuk 3.....	26
4. JEZUS EN DE WET (MATTH. 5:17-48).	27
4.1 Inleiding.....	27
4.2 De wet en de profeten.....	27
4.3 Niet ontbinden maar vervullen.	27

4.4 Niet één jota of tittel.	28
4.5 Dus toch de wet?	28
4.6 Overvloedige gerechtigheid.	29
4.7 Oudtestamentische rechtvaardigheid.	29
4.8 Waarvoor diende dan de wet?	30
4.9 Overvloedige gerechtigheid toegepast op 6 verschillende levensgebieden.	30
4.10 Gij hebt gehoord...maar Ik zeg u.	31
4.11 Gij zult niet doodslaan.	31
4.12 Hoe zit het met de doodstraf?	32
4.13 Mag je boos worden?	32
4.14 Echtbreuk.....	33
4.15 Sex op zichzelf is niet zondig.	33
4.16 Enkele opmerkingen.	34
4.17 De hel.	34
4.18 Echtscheiding.	35
4.19 Het zweren (vers 33-37).	36
4.20 Vergelding.....	38
4.21 Het liefhebben van vijanden.	41
Vragen bij hoofdstuk 4	43
5. GERECHTIGHEID DOEN VOOR MENSEN (MATT. 6: 1-18).	44
5.1 Gerechtigheid die het niet is.	44
5.2 Onze Vader ziet in het verborgene.....	44
5.3 Het loon.	45
5.4 Het geven van aalmoezen.	45
5.5 Het gebed.	46
5.6 Waarom bidden?	47
5.7 Het Onze Vader, een 'modelgebed'.....	47
5.8 Een veelzeggende volgorde.....	47

5.9 De regels nader bekeken.	47
5.10 Het vasten.....	50
Vragen bij hoofdstuk 5	51
6. DE HOUDING TEN OPZICHTE VAN BEZIT; BEZORGDHEID (MATT 6:19-24).	52
6.1 Het verzamelen van schatten.....	52
6.2 Bezit op zich is niet slecht.	52
6.3 Het menselijk hart is het probleem.	52
6.4 Schatten verzamelen in de hemel.	53
6.5 De lamp van het lichaam.	54
6.6 Bezorgdheid.....	54
Vragen bij hoofdstuk 6	56
7.1 DE VERHOUDING MET MEDEGELOVIGEN.	57
7.2 Wat is er eigenlijk verkeerd aan oordelen?	57
7.3 Het verkeerde oordelen komt veel voor.	58
7.4 Het verkeerde oordelen richt veel schade aan.	59
7.5 Het kan ook anders.....	59
7.6 Kritiekloosheid is gevaarlijk.	59
7.7 Beoordelen.	60
Vragen bij hoofdstuk 7	60
8. DE VERHOUDING MET DE VADER IN HET GEBED (MATT.7:7-12).	61
8.1 Verband met het voorafgaande.	61
8.2 Gebedsverhoring.	61
8.3 Waarom moeten we bidden?	61
8.4 Zijn er gebedsverhinderingen?.....	62
8.5 Waarom worden zovele goede gebeden blijkbaar toch niet verhoord?	63
Vragen bij hoofdstuk 8	63
9. DE VERHOUDING MET ANDEREN (MATT.7:12-20).	65

9.1 De gouden regel.....	65
9.2 Valse profeten.	65
Vragen bij hoofdstuk 9.....	69
10. DE WIL VAN DE VADER (MATT.7:21-29).....	70
Vragen bij hoofdstuk 10.....	71
SAMENVATTING VAN DE VERSCHILLENDE HOOFDSTUKKEN.	72
GERAADPLEEGDE LITEREATUUR.....	74
AFKORTINGEN	74

1. Inleiding

1.1 De rede op een berg

De bergrede vindt men in Matt. 5, 6 en 7 en behoort tot één van de bekendste bijbelgedeelten. Zowel christen als niet-christen citeren vaak uit de bergrede. De laatste groep veelal in onwetendheid, maar hieruit blijkt toch dat de bergrede tot de wereldliteratuur is doorgedrongen. Ook in het verleden hebben velen zich op één of andere manier met de bergrede beziggehouden. Onder hen zijn bekende namen zoals de schrijver Tolstoy, de kerkhervormer Luther en ook Gandhi en Albert Schweitzer.

De bergrede wordt zo genoemd omdat Christus de uiteenzetting over 'de grondwet van het Koninkrijk der hemelen' op een berg gehouden heeft (Matth. 5:1). In Matth. 8:1 lezen we weer dat Hij afdaalt van de berg. In het Lucas-evangelie (Luc. 6:20-49) vinden we ook zo'n uiteenzetting die door sommigen weleens de 'rede van de vlakte' wordt genoemd omdat de Heer deze rede vanaf een vlakke plaats gehouden heeft (Luc. 6:17). De vraag is of het hier om dezelfde reden gaat. Naast veel overeenkomsten zijn er ook aanmerkelijke verschillen. Toch gaat het hier naar alle waarschijnlijkheid om dezelfde rede. Voor een meer uitvoerige verhandeling hierover wordt men verwezen naar [Stott, pag. 21-24].

1.2 Verschillende visies.

De bergrede heeft zowel bewondering als irritatie geoogst. Bewondering, omdat velen inzien dat als ieder mens de bergrede werkelijk zou leven er een ideale samenleving tevoorschijn zou komen. Irritatie, omdat velen de eisen die Christus in de bergrede heeft neergelegd voor Zijn volgelingen, onhaalbaar achten. Zo hebben zich in de loop van de tijd ook verschillende visies over de bergrede ontwikkeld. Er is bijvoorbeeld de liberale visie, die de bergrede als een evangelisch ideaal ziet dat aan iedereen bekend moet worden gemaakt. Als iedereen de bergrede leert leven dan komt het Koninkrijk van God. Dan is er ook de dispensatie visie, die de bergrede voor nu niet haalbaar acht maar wel voor het duizend-jarig rijk. Anderen (waaronder Albert Schweitzer) betoogden dat de bergrede alleen maar gold voor een korte periode namelijk de tijd die er lag tussen Jezus' bediening en zijn wederkomst. Ze veronderstelden hierbij dat Jezus dacht dat Zijn wederkomst zeer nabij was. Zo zijn er nog wel meer visies maar de vraag die nu naar voren komt is: Voor wie is de bergrede bedoeld?

1.3 Voor wie is de bergrede bedoeld?

Is de bergrede bedoeld voor alle mensen, dus zowel voor christen als niet-christen? In Matth. 5:1 staat dat Hij de scharen zag, de berg opging en toen Hij zat kwamen Zijn discipelen tot Hem. De Heer richt zijn onderwijs in de eerste plaats tot Zijn discipelen maar we mogen veronderstellen dat het volk op enige afstand meeluisterde (Matth.

7:28). Als we echter gaan kijken naar de inhoud van de bergrede dan kunnen we niet anders dan tot de conclusie komen dat de bergrede bestemd is voor christenen, dus zij die zijn wedergeboren. Let alleen maar eens op Matth. 6 waar de Heer Jezus verschillende keren spreekt over 'uw Vader'. Dit kan alleen maar betrekking hebben op diegenen die God inderdaad hun Vader kunnen noemen en dat zijn de kinderen Gods.

De bergrede is dus niet bestemd voor ongelovigen, een ongelovige is absoluut niet in staat om de bergrede te leven!

Op grond van Matth. 7:13 (gaat in door de enge poort) zou men kunnen concluderen dat de Heer hier tot ongelovigen spreekt. Een christen is immers al ingegaan door de enge poort. Het lijkt er inderdaad op dat deze oproep in het bijzonder degenen geldt die nog geen discipel zijn. We merkten al eerder op dat het volk op enige afstand meeluisterde (zie verder bij de behandeling van dit vers in 9.2).

De vraag is nu wel of een christen dan wel in staat is om de bergrede te leven? Door Gods genade: ja! We komen hier bij de bespreking van vers 3 op terug.

1.4 De inhoud van de bergrede.

Het is niet eens eenvoudig om in één zin samen te vatten wat de inhoud van de bergrede is. Men noemt het weleens: de grondwet van het Koninkrijk der hemelen. Je zou het kunnen aangeven als: de voorschriften die Christus voor Zijn volgelingen gegeven heeft opdat hun leven tot eer van God zou zijn.

We vinden in de bergrede dus voorschriften over de verhouding van de christen tot Zijn hemelse Vader maar ook over de verhouding tot de naaste en tot zichzelf. Verder wordt er ook iets gezegd over de verhouding tot geld en bezit. Ook vindt men er waarschuwingen tegen valse profeten maar ook tegen alleen maar 'lippendienst' (Matth. 7:21). Omdat de Joden natuurlijk de wet hadden, spreekt Christus ook over de verhouding van wat Hij hier leert en de O.T. wet (Matth. 5).

De Heer Jezus maakt nadrukkelijk duidelijk dat Hij werkelijk verwacht dat Zijn volgelingen zijn leer in de praktijk brengen (Matth. 7:24) en Hij waarschuwt tegelijkertijd voor het horen en niet doen (Matth. 7:26).

Als christen sta je eigenlijk elke dag weer voor de keus om de geboden van Christus al of niet in de praktijk te brengen, misschien zelfs wel van moment tot moment. Hoe reageer je bijvoorbeeld als iemand je smadelijk behandelt? Geef je hem of haar 'lik op stuk', zoals in de wereld gebruikelijk, is of breng je Matth. 5:39 in praktijk (de boze niet weerstaan)? Gelukkig heeft God veel geduld met ons!

De bergrede is een belangrijk onderdeel van 'de leer'. Een heleboel zaken die in het N.T. geleerd worden vindt men op de één of andere manier terug in de bergrede. Toch komen in de bergrede ook een aantal zaken niet aan de orde. De Heer Jezus zegt hier bijvoorbeeld niets over de Heilige Geest terwijl een discipel zonder de hulp van de Heilige Geest de bergrede absoluut niet in de praktijk kan brengen. De bergrede heeft natuurlijk alles te maken met de vrucht van de Geest maar ik denk dat je kunt zeggen dat de discipelen van de Heer, in dit nog vrij prille stadium van Zijn bediening, nog niet toe waren aan een uiteenzetting over de Heilige Geest. Pas later, vlak voor Zijn lijden, legt de Heer Jezus aan zijn discipelen zaken uit met betrekking tot de Heilige Geest. Verder vinden we in de bergrede vrijwel niets over de 'eindtijd'. De Heer Jezus spreekt daar later wel over (Matt. 24 en 25).

Aan het einde van het Matteüs-evangelie geeft de Heer aan Zijn discipelen het zendingsbevel (Matt. 28:19). Ze krijgen de opdracht discipelen te maken, hen te dopen en hen te leren onderhouden al wat ik u bevolen heb. De bergrede vormt hier een belangrijk onderdeel van.

1.5 De christelijke tegencultuur.

Van tijd tot tijd zijn er mensen, die uit onvrede met de huidige gang van zaken in de maatschappij, zich min of meer terugtrekken in hun eigen 'sub' of tegencultuur. Vooral bij jonge mensen treffen we dergelijke tendenzen aan. Zo hebben we in ons eigen land de 'flower-power' beweging gehad. Meestal hebben zulke bewegingen een korte duur. Veelal zijn jongeren ook in de gevestigde kerken teleurgesteld. Ze verwachtten

daar de 'tegencultuur' maar het bleek een teleurstelling. Maar het signaal dat ze afgeven is duidelijk: het moet anders, ook al weten ze zelf niet goed hoe. Toch heeft Christus in de bergrede een aantal duidelijke en radicale principes voor een christelijke tegencultuur neergelegd. Niet een tegencultuur om in te vluchten, want hoe kunnen we anders het licht van de wereld en het zout der aarde zijn? Maar wel een tegencultuur om in deze wereld voluit te leven. John Stott (pag. 19) zegt hierover (enigzins vrij vertaald):

"De standaarden van de bergrede zijn niet gemakkelijk haalbaar maar ook weer niet totaal onhaalbaar. Als je zegt dat het onhaalbaar is dan ontken je de bedoeling van de bergrede. Als je het daarentegen weer voor iedereen haalbaar acht dan negeer je weer de werkelijkheid van de zonde. Ze zijn alleen maar haalbaar voor diegenen die de nieuwe geboorte ervaren hebben, waarvan Jezus aan Nicodemus uitlegde dat het de onmisbare voorwaarde was om het Koninkrijk Gods te zien en binnen te gaan. Want de rechtvaardigheid die Hij in de bergrede beschrijft is een innerlijke rechtvaardigheid. Hoewel het uitwendig blijkt en zichtbaar wordt in woorden, daden en relaties, blijft het in essentie een rechtvaardigheid van het hart".

Alleen zij die deze rechtvaardigheid bezitten zijn in principe in staat om een christelijke 'tegencultuur' te vormen en het Koninkrijk Gods op deze aarde te laten zien.

Vragen bij hoofdstuk 1

1. Er is gesteld dat de bergrede is doorgedrongen tot de wereldliteratuur. Voor de meeste andere bijbelgedeeltes is dit niet het geval. Zou u een verklaring kunnen geven voor het feit dat juist de bergrede (of gedeeltes daaruit) zo bekend zijn geworden?
2. Iemand zegt tegen u: "De bergrede is alleen voor superchristenen". Wat zou u tegen deze persoon zeggen?
3. Waarom denkt u dat het vooral jongeren zijn die 'vluchten' in de tegencultuur? Hoe gaat u met zulke jongeren om als ze op uw weg komen?

2. De zaligsprekingen (Matt. 5:1-12).

2.1 Inleiding.

In dit gedeelte spreekt de Heer Jezus negen keer het 'zalig' uit. Vers 10 en 11 horen eigenlijk bij elkaar zodat er acht verschillende zaligsprekingen zijn. De eerste vraag die hier naar voren komt is: Wat wordt er bedoeld 'zalig'? Het is een vertaling van het Griekse woord 'makarios' en dat zou vertaald kunnen worden met 'gelukkig'. Toch is dit een wat zwakke vertaling omdat 'gelukkig zijn' een subjectieve toestand van het gevoelsleven is en zeer aan schommelingen onderhevig is. Het gaat er meer om wat God zegt dat ze zijn: ze zijn zalig en ze zijn gezegend (ook al 'voelen' ze dit niet altijd). Een betere vertaling is daarom ook: 'gelukkig te prijzen'. Het is de vreugde, het geluk, dat diegene bezit, die deelheeft aan Gods heil [Studiebijbel, pag. 75].

Voor wie gelden deze zaligsprekingen? Al eerder is uitgelegd dat de bergrede voor christenen is, dus zij die wedergeboren zijn. De zaligsprekingen zijn dus ook bedoeld voor christenen. Hierbij is het belangrijk om op te merken dat het totaal van de zaligsprekingen voor de christen geldt. Het is dus niet zo dat de ene christen een vredestitel is en de ander barmhartig en weer een ander zachtmoedig. Neen, het hele 'boeketje' is voor de christen, evenals elk 'partje' van de vrucht van de Geest (Gal. 5:22) voor de christen is.

Is het nu zo, dat het karakter, dat in de zaligsprekingen naar voren komt, automatisch bij een christen hoort? Dit is zeker niet het geval. Het is nodig dat je een christen bent maar dat betekent niet dat je bijvoorbeeld meteen heel zachtmoedig bent, bijzonder barmhartig enz. Er is ook een groeien in heiliging en dit is een proces waarin zowel de Heilige Geest (vrucht van de Geest) als de christen een aandeel hebben. Wat dit laatste betreft kun je denken aan Hebr. 12:14: "*Jaagt naar vrede met allen en naar de heiliging zonder welke niemand de Here zal zien*".

Sommigen hebben betoogd dat in de bergrede weer de 'wet' gepredikt en niet het evangelie [Stott, pag. 35-37]. Als je maar zorgt dat je een vredestitel bent en als je maar zachtmoedig bent enz. dan ben je rechtvaardig door werken en niet door geloof. We zullen bij de bespreking van vers 3 laten zien dat deze opvatting onjuist is. Verder wil de Heer Jezus alleen maar duidelijk maken dat Hij dit karakter (en ook de groei daarin) bij Zijn volgelingen verwacht en het is dus niet zo dat ze daardoor hun behoudenis kunnen verdienen. De Reformatoren en de Puriteinen vatten het als volgt kernachtig samen: De wet stuurt ons naar Christus voor onze rechtvaardiging en Christus stuurt ons terug naar de wet voor onze heiliging [Stott, pag. 36].

Bij elke zaligspreking wordt ook een belofte gegeven. Geldt deze belofte nu voor het heden, voor de toekomst of voor heden én toekomst? In de meeste gevallen voor beide. Natuurlijk heeft de belofte van vers 12 op de toekomst (in de hemelen) betrekking maar de andere beloften gelden voor beide hoewel in de meeste gevallen de toekomstige tijd (zij zullen) gebruikt wordt. Als we echter wedergeboren zijn dan zien we het Koninkrijk Gods (Joh. 3:3), dan zijn we het Koninkrijk Gods binnengegaan (Joh. 3:5) en zijn we burger geworden van een rijk in de hemelen (Fil. 3:20). Dit is tegenwoordige tijd, al is er ook een toekomstige, meer heerlijke vervulling. Maar ook in deze tijd hebben we al deel aan de zegeningen van het Koninkrijk. We komen hier bij de bespreking van de afzonderlijke zaligsprekingen nog op terug.

2.2 Zalig de armen van geest.

De zaligsprekingen zijn geen losse verzameling van spreken, er zit volgorde in. Het is ook niet toevallig

dat de zaligsprekingen beginnen met: Zalig de armen van geest...Wat wordt er bedoeld met arm van geest? Sommigen menen dat arm van geest betrekking heeft op verstandelijke vermogens. Iemand die verstandelijk gehandicapt is zou dan arm van geest zijn en voor hem of haar geldt dan ook de belofte. Hoewel het best mogelijk is dat deze mensen een bijzondere plaats bij God hebben kun je absoluut niet bijbels funderen dat de Heer Jezus deze groep mensen hier op het oog heeft.

Arm van geest heeft ook niet te maken met het gewoon 'arm' zijn in economische zin. Sommigen hebben gemeend dat Luk. 6:21: "*Zalig gij armen, want uwer is het Koninkrijk Gods*" (dus zonder 'van geest'), aangeeft waarom het werkelijk gaat en dat Matteüs deze uitspraak vergeestelijk heeft. De rijken zouden er dan 'automatisch' slecht aan toe zijn (Luk. 6:24 en 25). Toch is dit eveneens niet bijbels te funderen. Arm zijn, in economische zin, is geen voorwaarde om geestelijk gezegend te worden (zie ook Spr. 30:8) terwijl rijkdom niet noodzakelijk een beletsel is om bij de Heer te horen. Abraham, Job en Jozef van Arimathea waren 'rechtvaardigen' in bijbelse zin en tegelijk rijk in materiële zin. Dit stemt ook overeen met 1 Tim. 6:17: "*Hun, die rijk zijn in de tegenwoordige wereld, moet gij bevelen(!)...*". Daarna komt er echter geen bevel om niet meer rijk te zijn maar wel om op een Gode welgevallige manier om te gaan met die rijkdom. Tegelijkertijd moeten we niet uit het oog verliezen dat rijkdom en ook 'het rijk willen zijn' inderdaad vaak een beletsel vormen om het Koninkrijk Gods binnen te gaan (Marc. 10:23, 1 Tim. 6: 9 en 10). Daarentegen zullen mensen die arm zijn dikwijls meer open zijn voor het evangelie en geestelijke zegeningen omdat ze zo weinig 'afleiding' in materiële zin hebben.

Toch is de armoede hier niet primair materieel maar geestelijk (evenals in Matth. 11:5). Maar wat wordt daarmee bedoeld?

Het Griekse woord dat hier voor 'armen' is gebruikt is 'ptochoi'. Dit woord kan vertaald worden met bedelaar. Het zijn degenen die hulpbehoevend zijn, de houding van een bedelaar hebben en de geestelijke gesteldheid bezitten om van God iets te kunnen ontvangen. Het zijn zij, die erkennen dat ze uit zichzelf geestelijk bankroet zijn en dat ze genade van God nodig hebben om een Gode welgevallig leven te leiden. In Jes. 57:15 lezen we dat God ook woont bij de verbijzelde en nederige van geest, om de geest der nederigen en het hart der verbijzelden te doen opleven. Daarentegen botst een onafhankelijke houding steeds met de tegenwoordigheid Gods. Het zijn de nederigen die genade ontvangen (1 Petr. 5:5). Een van de hoofdkenmerken van de zonde is: zijn eigen weg gaan (Jes. 53:6), onafhankelijk van God. Het is de vloek van de mensheid om los van God te willen leven en in die zin onafhankelijk van geest te zijn. Deze 'onafhankelijkheids-houding' is één van de tragische resultaten van de zondeval.

In Ps. 51:14 (de boetepsalm) bidt David tot God: "*..en laat een gewillige geest mij schragen*". David was tot overspel gekomen met Batseba en door Natan bestraft. Zijn geest (dat niet-materiële deel van de mens) was onwillig geweest en had geen acht geslagen op de vermaningen van de Heilige Geest anders was hij niet tot overspel

gekomen. Nu vraagt hij weer aan God om een zodanig vernieuwend werk in hem te doen (zie ook Ps. 51:12) dat een gewillige geest hem leidt d.w.z. een geest die gehoorzaam is aan God en de aanwijzingen van de Heilige Geest opvolgt.

Ook de Heer Jezus was, in zekere zin, arm van geest. Niet in de zin dat Hij van Zichzelf wist dat Hij geestelijk bankroet was, dat zeker niet. Wel in de zin dat Hij Zich afhankelijk wist van de Vader. "*Ik kan van Mijzelf niets doen*" (Joh. 5:30, 5:19) en ook Joh. 8:28: "*...en niets uit Mijzelf doe*". Zie verder ook Joh. 14:10. Wat een belangrijke les ligt hierin voor iedere christen!

Het arm zijn van geest is, in zekere zin, de poort tot de andere zaligsprekingen. Binnentreden in Gods Koninkrijk is alleen maar mogelijk als je tot de diepe erkenning komt dat je helemaal niet kunt functioneren zonder dat je iets ontvangt. Maar ook als je door wedergeboorte het Koninkrijk bent binnengegaan dan blijft het 'arm van geest zijn' nodig om van God genade te ontvangen. Genade om, door de Heilige Geest, te groeien in heiligheid zodat we steeds meer op de Heer Jezus gaan lijken.

Ons probleem is vaak dat we 'te sterk' zijn. We menen het zelf wel te kunnen en worden dan ook zelfvoldaan. Zoiets was het geval met de kerk in Laodicea waar men zei: "*Ik ben rijk en ik heb mij verrijkt en heb aan*

niets gebrek" (Opb. 3:17). De werkelijk was echter dat ze 'arm' waren en dat er bekering nodig was om werkelijk rijk (rijk in God) te worden.

Ook Mozes was eigenlijk 'te sterk' om echt door God gebruikt te worden. Hij moest 'arm van geest' worden om van God te ontvangen zodat Hij in staat was een groot volk echt te gaan leiden. God nam hier behoorlijk de tijd voor: veertig jaar (Hand. 7:30).

Ook vandaag blijft de voorwaarde om het Koninkrijk van God binnen te gaan maar ook om te functioneren binnen het Koninkrijk: arm van geest zijn. Dan ervaar je Gods genade en de kracht van de Heilige Geest om als christen in Gods Koninkrijk en tegelijk in deze wereld te functioneren zoals God het bedoelt. Wat de toekomstige vervulling der belofte betreft geloof ik dat het te maken heeft met het regeren (en mederegeren met Christus) in het Koninkrijk van God (Dan. 7:27).

2.3 Zalig die treuren.

Waarom worden de treurenden hier zalig gesproken? Geldt dit voor alle soort verdriet? In 2 Cor. 7:10 wordt gesproken over de droefheid naar Gods wil die onberouwlijke inkeer tot heil brengt en de droefheid van de wereld, die de dood brengt. De zaligspreekng geldt dus zeker niet voor alle treurenden en voor wat voor soort verdriet dan ook. Gezien de samenhang waarin het geheel staat moeten we eerder denken aan treuren over je eigen zonden en die van anderen. Het leven van een christen is zeker niet één en al vreugde ook al willen sommigen dat weleens doen geloven (en ook niet één en al somberheid, ook dit is een valse houding). Als we vervuld zijn met de Heilige Geest dan zal de Geest in ons ook verdriet bewerken over de zondige toestand van de wereld om ons heen en ook van tijd tot tijd over de zonde in ons eigen leven. Als christen kennen we dit verdriet te weinig. Gebrek aan bewogenheid is een nood in de levens van veel christenen. We aanvaarden te gemakkelijk dat bepaalde zaken nu eenmaal lopen zoals ze lopen. Als de Heer Jezus in Luk. 6:25 spreekt over: "*Wee u die nu lacht*" dan bedoelt Hij niet dat we geen plezier of geen vreugde zouden mogen hebben maar Hij veroordeelt hier die houding waarbij totaal voorbijgegaan wordt aan de (geestelijke) nood in de wereld en ook in eigen leven terwijl er wel steeds een zoeken naar 'vermaak' is. De Heer Jezus weende over het onbekeerlijke Jeruzalem (Luk. 19:42). Ook de auteur van Ps. 119 wist wat het was om te wenen over de zonden van anderen: "*Mijn ogen vloeien als waterbeken, omdat men uw wet niet onderhoudt*" (Ps. 119:136). Paulus wist wat het was om gelovigen onder tranen terecht te wijzen (Hand. 20:31) en hij schreef ook 'wenende' dat velen nu wandelen als vijanden van het kruis van Christus (Fil. 3:18). Van de zeer toegewijde 18e-eeuwse zendeling David Brainerd las men later in zijn journaal dat hij bitter bedroefd was over zijn eigen zondigheid en vuilheid [Stott, pag.42].

Zo zijn er nog veel meer bijbelse- en buiten-bijbelse voorbeelden te geven van treuren naar de wil van God. De belofte voor deze treurenden is: zij zullen vertroost worden. In deze wereld zullen ze al genade en vrede ervaren door de aanwezigheid van de Heilige Geest maar dit zal pas volledig zijn op de nieuwe aarde waar God alle tranen van hun ogen zal afwissen (Opb. 7:17).

2.4 Zalig de zachtmoedigen.

Wat is zachtmoedigheid, of wie is er zachtmoedig? De Heer Jezus zegt van zichzelf dat Hij zachtmoedig en nederig van hart is (Matth. 11:29). Het Griekse woord voor zachtmoedig is 'praos'. Behalve door zachtmoedig kan het ook vertaald worden door 'nederig', 'bescheiden' en 'mild'. Zachtmoedigheid is een door de Heilige Geest bewerkte innerlijke houding in de christen (vrucht van de Geest), namelijk de houding van een lam. Het is ook veelzeggend dat de Heer Jezus ook een 'lam' wordt genoemd bijv. in Joh. 1:29 en 36. Hiermee wordt zowel geduid op het offer maar ook op het karakter van de Heer Jezus. In Hand. 8:32 wordt

Christus vergeleken met een lam dat stemmelos is tegenover de scheerder. Een zachtmoedige regeert niet boosaardig bij kwaadaardige houdingen maar geeft de situatie over aan God. Een andere tekst in dit verband is 1 Petr. 2:23: *"die, als Hij gescholden werd, niet terugschold en als Hij leed, niet dreigde, maar het overgaf aan Hem, die rechtvaardig oordeelt.."*.

Zachtmoedigheid moet niet verward worden met 'weekheid' of 'verlegenheid'. De Heer Jezus was beslist niet week of verlegen maar kon heel fier en fel optreden als de situatie dat vereiste. Denk maar eens aan de tempelreiniging (Matth. 21:12 en 13) en ook aan de rede tegen de schriftgeleerden en Farizeeën (Matth. 23). Ook bij Paulus treffen we een fiere houding aan. Toen de hoofdliden in Filippi Paulus en Silas onrechtvaardig behandeld hadden en op een gemakkelijke manier van hen af probeerden te komen liet Paulus dit niet toe! (Hand. 16:37). Zachtmoedigheid betekent mijns inziens nog niet dat je maar over je moet laten lopen. Het probleem bij sommige christenen is echter dat ze het verschil niet goed kennen tussen rebelleren tegen een bepaald onrecht en appelleren over een bepaald onrecht. Het eerste hoort absoluut niet bij een christen terwijl het tweede een plicht is.

De Bijbel geeft nog meer voorbeelden van zachtmoedigen. Mozes wordt een zeer zachtmoedig man genoemd, meer dan enig mens op de aardbodem

(Num. 12:3). Toen Mirjam met melaatsheid gestraft werd vanwege haar kritiek op de partnerkeuze van Mozes, was Mozes degene die voor haar genezing bad. Mozes moest ook wel zeer zachtmoedig zijn. Hoe zou hij anders een murmurerend volk zolang hebben kunnen leiden?

Een ander voorbeeld van zachtmoedigheid vinden we bij David. Saul achtervolgt David met de bedoeling om hem te doden (1 Sam. 24). Als David dan de gelegenheid krijgt om Saul te doden dan neemt hij die gelegenheid niet waar. Hij spaart Sauls leven en noemt Saul meneer de koning (vers 9), mijn heer (vers 11) en mijn vader (vers 12). In 1 Sam. 26 zien we dat David weer de kans krijgt om zich van Saul te ontdoen en ook dan zien we weer dezelfde houding van David als in 1 Sam. 24. We moeten hierbij wel opmerken dat David niet altijd zo zachtmoedig was!

Een dergelijke houding vinden we ook bij Daniël als de koning weer bij de leeuwenkuil komt kijken (Daniël 6 vers 21 en 22): *"O, koning, leef in eeuwigheid!"*.

De plaats die 'zalig de zachtmoedigen' in het rijtje van de zaligsprekingen heeft, heeft een bepaalde betekenis. We hebben gezien dat we 'arm van geest' moeten zijn om iets van God te kunnen ontvangen zodat het karakter van de Heer Jezus steeds meer zichtbaar wordt in ons leven. Verder dient er in het leven van een christen ook verdriet aanwezig te zijn over eigen zonden en die van anderen. In het bijzonder het verdriet over eigen zonden zal ons nederig en 'zacht van gemoed' maken en ons helpen om ten opzichte van anderen een milde houding te ontwikkelen. Tegelijkertijd zal er ook een 'honger en dorst naar gerechtigheid' zijn (de volgende zaligspreking).

Welke belofte wordt er gegeven aan de zachtmoedigen? Zij zullen de aarde beërven! We vinden dat in het O.T. al bijzonder uitgedrukt in Ps. 37. Zie bijv. vers 11: *"maar de ootmoedigen beërven het land"*, maar ook vers 22 en 34. In deze wereld zijn het vaak de sterken en degenen met een natuurlijk charisma die de macht hebben of grijpen maar in de toekomstige wereld zal dit anders zijn! Om te kunnen heersen is zachtmoedigheid nodig. In Opb. 22:1 zien we ook een Lam op de troon. De kinderen Gods zijn geroepen om met God en Christus te regeren in het Koninkrijk (Dan. 7:27, 2 Tim. 2:12). Maar ook in dit leven zijn we al begonnen met de aarde te beërven (1 Cor. 3:21-23).

In deze wereld worden de christenen al opgeroepen om zachtmoedigheid aan te doen (Col. 3:12). Ook hieruit blijkt weer dat de vrucht van de Geest niet groeit zonder onze medewerking. In 1 Tim. 6:11 staat zelfs: *"jaag naar....zachtzinnigheid"* (een zachtmoedige gesteldheid). Ik denk dat dit het volgende zou kunnen betekenen. We mogen God bidden om ons zachtmoedig te maken en als God ons dan in situaties leidt waarin we de keus hebben om al of niet zachtmoedig te reageren dan maken we de juiste keus. Op deze manier krijgt het partje 'zachtmoedigheid' van de vrucht van de Geest de gelegenheid om te groeien.

2.5 Zalig die hongeren en dorsten naar de gerechtigheid.

We hebben al gezien dat er een opbouw in de zaligsprekingen is waar te nemen. De 'poort' is het arm van geest zijn dan is er een treuren over eigen zonden en die van anderen. Mede hierdoor komt er een zachtmoedige houding in het leven van een christen maar de opbouw is niet af als er geen hongeren en dorsten naar gerechtigheid is. Het is één ding om te treuren over (gedane) zonden en zachtmoedig te zijn maar het is iets anders om ook een diep verlangen naar 'gerechtigheid' te hebben. Wat is gerechtigheid en wie bepaalt wat rechtvaardig is? Adolf Hitler sprak over recht als: "Was dem Volken nützt". Dus: wat nuttig of bruikbaar is voor het volk. Blijkbaar vond hij het uitroeien van de Joden nuttig. Alleen dit (wat extreme) voorbeeld laat al zien dat een menselijke maatstaf voor 'rechtvaardigheid' onbetrouwbaar is. De maatstaf voor wat rechtvaardig is, is God. Gerechtigheid is de goddelijke orde, het goddelijke recht (Studiebijbel, pag. 77).

De Bijbel verklaart eenvoudig: "*Niemand is rechtvaardig, ook niet één*" (Rom. 3:10). Ik geloof dat de Bijbel hier spreekt over de natuurlijke, niet wedergeboren mens. Uit zichzelf kan een mens ook niet rechtvaardig worden ook al zou hij dat nog zo graag willen (Rom. 3:20). De enige manier voor een mens om rechtvaardige te worden in de zin zoals God dat bedoelt is als God hem rechtvaardig verklaart. Dit gebeurt als de zondaar tot geloof in de Heer Jezus komt (Rom. 3:22-24). In zo'n geval spreken we over toegekende (Engels: imputed) rechtvaardigheid. Dit is ook de gave van gerechtigheid waar Rom. 5:17 over spreekt en ook de gerechtigheid Gods die in 2 Cor. 5:21 genoemd wordt. De zondaar ontvangt de gerechtigheid van de Heer Jezus als een gave. We spreken in dit geval ook wel van: wettelijke rechtvaardiging. Naar deze 'gerechtigheid' behoeven we niet meer te hongeren en te dorsten omdat we haar al bezitten in de Heer Jezus. Toch is er nog een andere vorm van rechtvaardigheid die door Stott (pag. 45) wordt aangeduid als: morele rechtvaardigheid. Deze rechtvaardigheid heeft te maken met het rechtvaardig zijn in onze dagelijkse levenswandel dus met ons christelijk gedrag en karakter. Het is een innerlijke rechtvaardigheid van het hart die ons hele doen en laten beïnvloedt en naar deze rechtvaardigheid moeten we hongeren en dorsten. Dit laatste heeft alles te maken met onze heiliging (en het jagen ernaar). Dit is een levenslang proces, volgend op de rechtvaardigmaking, waarbij we steeds meer op de Heer Jezus gaan lijken. In Matth. 5:20 vergelijkt de Heer Jezus deze gerechtigheid met die van de schriftgeleerden en Farizeeën en Hij stelt dat de eerstgenoemde gerechtigheid overvloedig moet zijn en meer dan de gerechtigheid die de geestelijke leiders van die tijd nastreefden. Laatstgenoemde gerechtigheid was eigenlijk niet meer dan een uitwendig voldoen aan een aantal regels, terwijl de Heer Jezus de innerlijke rechtvaardigheid, die van het hart, op het oog heeft. We komen hier bij de bespreking van Matth. 5:17-48 uitgebreider op terug.

De vraag is of bij het hongeren en dorsten naar de gerechtigheid ook de sociale (economische) gerechtigheid bedoeld wordt. In onze wereld liggen, economisch gezien, heel wat verhoudingen scheef en als christen in een westers, rijk land kun je hier gemakkelijk aan voorbijgaan. De Heer Jezus had in Zijn bediening hier op aarde wel degelijk aandacht voor de materiële en de fysieke aspecten van het mens-zijn. Denk alleen maar aan de vele genezingen en de twee wonderbaarlijke spijzigingen. Hij benadrukte wel dat het zoeken naar wat 'primaire levensbehoeften' genoemd wordt niet primair moet zijn voor de christen (Matth. 6:31 en 32). Bij het optreden van Johannes de Doper zien we ook dat God sociale aspecten zeker niet onbelangrijk vindt (Luc. 3:10-14).

De apostel Jacobus gaat fel te keer tegen dood geloof, geloof zonder werken (Jac. 2:14-26).

Ook uit het O.T. blijkt wel degelijk dat God aandacht heeft voor de noden van de armen (bijvoorbeeld in Dan. 5:27, Jer. 22:16 en 17). We vinden er ernstige waarschuwingen tegen economische ongerechtigheid (Jes. 6:8).

Persoonlijk geloof ik dat bij het hongeren en dorsten naar morele gerechtigheid ook de sociale gerechtigheid begrepen is. Het lijkt mij dat het één niet los te zien is van het ander. Verschillende kerkelijke en evangelische organisaties hebben ook juist ingezien dat het zeer wenselijk is als evangelieverkondiging gepaard gaat met

sociale hulpverlening. Door de hulpverlening wordt een brug gebouwd naar het hart van de ander en er ontstaat een mogelijkheid om over het evangelie te spreken (zie ook Tit. 3:8 en ook Matth. 5:16).

Humanistische gerechtigheid streeft ook naar rechtvaardige verhoudingen en verzachting van menselijk leed, maar zonder God. Hoewel dat beter is dan 'helemaal niets doen' zal het toch geen wezenlijke bijdrage kunnen leveren aan de 'wereldvrede' omdat de zonde het kern-probleem van de mensheid is, het los-van-God zijn eigen weg gaan (Jes. 53:6).

Kun je het hongeren en dorsten naar de gerechtigheid bevorderen of is dit iets wat 'automatisch' bij een christen hoort omdat de Heilige Geest dit in de christen bewerkt? Ik geloof dat de Heilige Geest dit inderdaad in de christen wil bewerken maar ook hier wordt verwacht dat we 'meewerken'. In 1 Tim. 6:11 en 2 Tim. 2:22 wordt zelfs gesproken over een 'jagen naar gerechtigheid'. We kunnen derhalve het hongeren en dorsten naar gerechtigheid bevorderen. Te denken valt aan de volgende zaken:

- Vermijd in de eerste plaats zaken die de 'eetlust wegnemen'. Je kunt je leven vullen met allerlei vormen van 'onschuldig vermaak' en dan tot de ontdekking komen dat je geestelijke honger sterk is afgenomen.
- Zoek de tegenwoordigheid van God door gebed, vasten en meditatie over het Woord en bid elke dag door met God voordat de dag begint.

- Lees autobiografieën van mannen en vrouwen Gods (bijv. Hudson Taylor).

Wat is de belofte voor hen die hongeren of dorsten naar de gerechtigheid? Zij zullen verzadigd worden. Deze belofte heeft zowel een vervulling in het heden als in de toekomst. Paulus spreekt in Fil. 3:8 en 9 over het winnen van Christus en het in Hem bezitten van gerechtigheid door het geloof. Uit de samenhang is het duidelijk dat Paulus hier spreekt over een proces waarbij hij Christus steeds beter leert kennen en daarom ook die gerechtigheid door het geloof meer en meer ervaart. Als zodanig ervaart hij al een zekere verzadiging maar tegelijkertijd strekt hij zich uit naar meer, hij jaagt er zelfs naar. Ook voor ons geldt dat we moeten blijven drinken van het levende water (Joh. 4:13 en 14) om geen dorst meer te krijgen en nu al iets van die verzadiging te ervaren die Christus belooft aan hen die hongeren en dorsten naar gerechtigheid.

De verzadiging zal volkomen zijn op de nieuwe hemel en de nieuwe aarde. Dan zal de droom van zeer velen bewaarheid worden: *"Een nieuwe hemelen en een nieuwe aarde, waar gerechtigheid woont (2 Petr. 3:13)"*.

2.6 Zalig de barmhartigen.

De eerste drie zaligsprekingen hebben (voornamelijk) te maken met de houding van de christen t.o.v. God: arm van geest, treuren over zonden en een nederige (zachtmoedige) houding. Dit leidt tot hongeren en dorsten naar gerechtigheid en verzadigd worden. De volgende vier zaligsprekingen hebben (voornamelijk) te maken met de verhouding tot onze medemensen. Ze laten iets zien van het totaal veranderde karakter van de christen. Hij is barmhartig, rein van hart en een vredestichter. Tegelijkertijd veroorzaakt hij door zijn zuiverheid conflicten met anderen. Hij wordt een vervolgd om der gerechtigheid wil (vers 10 en 11).

Het Griekse woord voor barmhartigheid is 'eleos'. Het is een door de Heilige Geest bewerkte innerlijke houding in de christen. Het is niet een 'weekheid' of het ontbreken van strengheid maar wel het betonen van medelijden, medeleven en liefdevolle hulp.

In [Vines, pag. 403] wordt hiervan de volgende omschrijving gegeven: "Het is een uiterlijke manifestatie van medelijden. Het gaat er vanuit dat er een nood is van de zijde van degene die barmhartigheid ontvangt en dat er voldoende hulpbronnen zijn van de zijde van hen die barmhartigheid betonen".

God is rijk aan erbarming (Ef. 2:4) en wordt ook de Vader der barmhartigheden genoemd (2 Cor. 1:3). In 1 Tim. 1:2, 2 Tim. 1:2 en 2 Joh. 3 wordt de volgorde: genade, barmhartigheid en vrede aangetroffen. Deze volgorde is veelzeggend. In de eerste plaats is er een verschil tussen barmhartigheid en genade (Gr.:charis): Barmhartigheid beschrijft Gods houding t.o.v. de mens in nood terwijl genade Gods houding beschrijft t.o.v. de zondaar. Genade gaat dus aan barmhartigheid vooraf. De gevallen mens heeft eerst genade nodig en als hij vergeven is kan hij ook gezegend worden. Het resultaat is vrede in het hart van de mens [Vines, pag. 404].

God, die barmhartig is, verwacht ook barmhartigheid van Zijn kinderen. Van de kant van de niet wedergeboren mens moet men niet op barmhartigheid rekenen. In Rom. 1:31 wordt als één van de kenmerken van de goddeloze gegeven: "...zonder hart of barmhartigheid". Een tijd geleden hoorde ik van iemand, die in een zelfmoordpoging, van een gebouw wilde springen. Een aantal mensen keek ernaar en sommigen spoorden de persoon aan om te springen. *"De barmhartigheid der goddelozen is wreed"* (Spr. 12:10).

De Heer Jezus specificeert in de zaligspreking niet de groep mensen aan wie barmhartigheid bewezen zou moeten worden. De gelijkenis van de barmhartige Samaritaan (Luk. 10:25-37) laat zien dat het ook barmhartigheid ten opzichte van een vijand kan zijn.

Voor de barmhartigen geldt de belofte: hen zal barmhartigheid geschieden. Ook deze belofte heeft weer een vervulling zowel in het heden als ook in de toekomst. In Ps. 41:2 zien we daar al een voorbeeld van: *"Welzalig, hij die acht slaat op de geringe; ten dage des onheils zal de HERE hem uitkomst geven"*. Lees ook de twee volgende verzen eens door! Dit is wel een heel bijzondere belofte uit het

O.T.! In Matth. 6:14 zien we eigenlijk hetzelfde principe: Als wij de zonden van anderen vergeven (een daad van barmhartigheid) dan zal God ook onze zonden vergeven (hen zal barmhartigheid geschieden). Ook bij de beoordeling voor de rechterstoel van Christus zal God de bewezen barmhartigheid 'verrekenen'. Hoe precies, dat is niet duidelijk maar wel: hen zal barmhartigheid geschieden. Daarentegen waarschuwt de apostel Jacobus in Jac. 2:13 voor het nalaten van het 'barmhartigheid bewijzen': *"Want onbarmhartig zal het oordeel zijn over hem, die geen barmhartigheid bewezen heeft; barmhartigheid echter roemt tegen het oordeel"*. Ik vraag me trouwens af of het mogelijk is om een christen te zijn en geen barmhartigheid te bewijzen. In dit leven krijgen we in ieder geval volop kansen om barmhartigheid te bewijzen. *"Laten wij dus, daar wij de gelegenheid hebben, doen wat goed is voor allen, maar inzonderheid voor onze geloofsgenoten"* (Gal. 6:10).

2.7 Zalig de reinen van hart.

In Spr. 20:9 wordt de vraag gesteld: *"Ik heb mijn hart rein bewaard, ik ben rein van zonde?"* Mogelijk dat de schrijver het antwoord: 'niemand' verwacht. Toch spreekt de Heer Jezus hier de reinen van hart zalig en dat geeft aan dat een rein hart wel degelijk tot de mogelijkheden behoort, het is zelfs zo dat de Heer Jezus dit zelfs bij Zijn volgelingen wil aantreffen.

Het hart is in de Bijbel het centrum van de persoonlijkheid van de mens. Iets dergelijks wordt ook van de ziel gezegd zodat deze woorden ongeveer hetzelfde beeld oproepen. In Spr. 4:23 worden we gemaand om ons hart te behoeden boven al wat te bewaren is, want daaruit zijn de uitgangen des levens. Wat er in ons hart is bepaalt ons doen en laten en als ons hart rein is dan zal onze levenswandel op orde zijn en aangenaam in Gods ogen.

De Bijbel heeft over het hart van de mens niet zoveel goeds te zeggen:

Pred. 8:11: *"...daarom is het hart der mensenkinderen in hen begerig om kwaad te doen..."*.

Jer. 17:9: *"Arglistig is het hart boven alles, ja verderfelijk is het..."*.

Matth. 15:19: *"Want uit het hart komen boze overleggingen, moord, echtbreuk, hoererij, diefstal, leugenachtige getuigenissen, godslasteringen"*.

Het hart van de natuurlijke mens is dus door en door corrupt, een tragisch gevolg van de zondeval. Het probleem is echter dat de meeste mensen niet inzien of willen inzien dat hun hart corrupt is, anders zouden ze zich wel tot Christus wenden voor verlossing. Ook de Farizeeën en schriftgeleerden zagen dit niet. Uiterlijk conformeerden ze zich aan de wet maar hun hart bleef corrupt (Matth. 23:25). Persoonlijk geloof ik dat dit heden ten dage ook het probleem is bij veel 'religie': een uiterlijke conformiteit met geboden en regels terwijl het hart onveranderd blijft. De mens richt zich doorgaans op uiterlijkheden maar God ziet het hart aan (1 Sam. 16:17).

Door het geloof in de Heer Jezus wordt ons hart gereinigd (Hand. 15:9). Een rein hart betekent nog niet een volkomen zondeloos hart (er blijft een hongeren en dorsten naar gerechtigheid) maar wel een oprecht hart. Een persoon met een rein hart is in zijn relatie met

God en mensen vrij van bedrog en huichelarij. Zo iemand is transparant voor God en mensen.

Een rein hart is de normale 'conditie' voor een gelovige. Toch vinden we in de Bijbel ook oproepen voor of van gelovigen om een rein, onverdeeld hart te ontvangen:

Ps. 51:12: *"Scheep mij een rein hart, o God"*, (David had gezondigd)

Ps. 84:11: *"Verenig mijn hart om uw naam te vrezen"* (Maak het onverdeeld voor u)

Jac. 4:8: *"Zuivert uw harten, gij, die innerlijk verdeeld zijt"*.

Als het hart niet rein is, is het innerlijke leven niet op orde en dan is er onrust. We mogen dan God weer om reiniging vragen (specifieke zonden moeten wel beleden en nagelaten worden).

Voor de reinen van hart is de belofte: Zij zullen God zien. Ik geloof dat deze belofte ook voor dit leven geldt: We zien God met ons 'geloofsoog'. God die werkt in ons leven en in onze omstandigheden en zich ook aan ons hart openbaart (Hebr. 11:27, Joh. 14:21,22 en 23). Ook is er de toekomstige vervulling bijv. in Opb. 22:4: *"...en zij zullen zijn aangezicht zien"* of ook 1 Joh. 3:2: *"...want wij zullen Hem zien gelijk Hij is"*.

2.8 Zalig de vredestichters.

Wie zijn vredestichters? De V.N.? In zekere zin, ja! Ze doen hun best, ook al lukt het niet zo best. Toch geloof ik dat de Heer Jezus dit type vredestichters hier niet op het oog heeft. We hebben al eerder gezien dat de bergrede voor christenen bestemd is en niet voor hen die de wedergeboorte niet ervaren hebben. De vredestichters zijn christenen, zij die zelf de vrede van God ontvangen hebben omdat ze met Hem verzoend zijn door het offer van Christus. Je kunt ook niet echt vrede uitdelen als je geen vrede ontvangen hebt. Iemand die niet wedergeboren is heeft geen vrede met God (Jes. 48:22) en kan dus ook geen echte vrede uitdelen. Daarom zullen ook alle menselijke pogingen om vrede op aarde te brengen jammerlijk falen.

Stott [pag. 50] merkt op dat er een natuurlijke volgorde zit in de zaligsprekingen. Vredestichten komt na rein van hart omdat onreinheid in het hart een fundamentele belemmering is om verzoening te bewerken. In II Tim. 2 :22 roept Paulus Timoteüs op om te jagen naar...vrede met hen die de Here aanroepen uit een rein hart. Je zult merken dat het niet altijd lukt om vrede te hebben met iedereen omdat de Geest weleens kan botsen met het vlees. Iemand die 'vleselijk' denkt, ook al is hij of zij dan misschien een gelovige, neemt 'vleselijke' standpunten in en het zal niet altijd lukken om met dergelijke mensen in vrede te blijven leven. In Rom. 12:18 zegt Paulus dan ook: Houdt zo mogelijk, voor zover het van u afhangt, vrede met alle mensen. Met andere woorden: onvrede is niet altijd vermijdbaar. Maar we zullen ons wel moeten inspannen om de vrede met anderen zoveel mogelijk te bewaren, vooral als christenen onder elkaar. De Heer Jezus zegt in Marcus 9:19 tot Zijn discipelen: Hebt zout in uzelf en houdt vrede onder elkander. Hoe moeilijk is het om

als kinderen Gods samen te werken voor het geloof aan het evangelie als de onderlinge vrede verstoord is. De duivel hoeft dan niet veel moeite meer te doen om de voortgang van het evangelie te belemmeren want de problemen zijn 'intern' geworden. Het kan dan zelfs nodig zijn om het werk eens een tijdje te stoppen en eerst te gaan werken aan de onderlinge verhoudingen.

Vrede is een partje van de vrucht van de Geest (Gal. 5:22). In het leven met de Heer zal de vrede groeien, maar we hebben al gezien dat dit niet gebeurt zonder onze medewerking. God wil echter dat we verder gaan dan alleen maar vrede ontvangen en ons daarin verblijden. We moeten ook vredestichters worden en vrede uitdelen. Vrede uitdelen in onze huiselijke kring, in onze gemeente, op ons werk en in de wereld. Vrede heeft allereerst te maken met God. Is het werkelijk mogelijk een vredestichter te zijn terwijl mensen niet verzoend worden met God? Paulus spreekt in 2 Cor. 5:18 over dat God ons de bediening der verzoening gegeven heeft. Eerst dacht ik dat ons betrekking had op Paulus en zijn medewerkers maar uit de samenhang blijkt onmiddellijk dat ons slaat op de christenen. Echte vrede zal pas daar komen waar mensen verzoend worden met God! Vrede is niet in de eerste plaats de afwezigheid van problemen en spanningen maar wel de aanwezigheid van God.

Maar, zult u zeggen, hoe werkt dat dan bij mij op het kantoor? Hoe kan ik daar een vredestichter zijn? Ze kennen de Heer niet en ze willen ook van mijn geloof niets weten! Persoonlijk geloof ik dat je dan toch een vredestichter kan zijn, ook al zal dit niet meteen resulteren in vrede met God. Door de persoon die je bent en door wat

je zegt en doet zullen je collega's toch geconfronteerd worden met God. Natuurlijk zal dit sommigen afstoten, maar voor anderen ben je misschien een schakel in een lange ketting die eindigt bij God. De Heer Jezus zelf moest zelf zeggen dat Hij niet gekomen was om vrede te brengen, maar het zwaard! (Matth. 10:34). Een beetje merkwaardige uitspraak, vind u niet, voor iemand die verkondigt: zalig de vredestichters! Natuurlijk gaat het de Heer Jezus om vrede, maar dan in allereerste plaats vrede met God! En voor degenen die dat niet aanvaarden resulteert dat in tweedracht, zodat zelfs iemands huisgenoten zijn vijand kunnen zijn (Matth 10:36) en daarmee zitten we dan al bij de volgende zaligspreking.

Een vredestichter kun je ook zijn in de plaats waar je woont. In Jer. 29:7 worden de ballingen in Babel opgeroepen om de vrede voor hun stad te zoeken: *"Zoekt de vrede voor de stad waarheen Ik u in ballingschap heb doen wegvoeren, en bidt voor haar tot de HERE, want in haar vrede zal uw vrede gelegen zijn"*. De vrede zoeken voor de stad waar je woont, hoe doe je dat? Ik denk dat gebed voor de stad hierin een eerste prioriteit is. Bidden dat Gods Koninkrijk in je stad meer zichtbaar wordt. In de zegen der oprechten ligt de opkomst van de stad (Spr. 11:11). Als er in je woonplaats vrede heerst, dan zal dat ook bevorderlijk zijn voor je eigen vrede.

Vrede moet ook geen goedkope vrede zijn. Het zijn de valse profeten, die vrede verkondigen terwijl er geen vrede is [Stott, pag. 51]. God heeft ook vrede met ons gemaakt tegen een immens grote prijs. Soms kost het vredestichten heel veel moeite, in het bijzonder daar waar de vrede ver te zoeken is.

Er moet dan vergeving gevraagd of aangeboden worden en dat kan weleens pijnlijk moeilijk zijn. De plicht tot vergeven is duidelijk in het woord neergelegd (bijv. in Luk. 17:3). Het is zelfs zo, dat onze vergeving van Godswege gekoppeld is aan onze bereidheid om anderen te vergeven (Matth. 6:16). Bijzondere problemen komen er als iemand niet wil vergeven of als er geen sprake is van duidelijk berouw. Hier wordt, bij de bespreking van 'het bidden' in Matth. 6, op teruggekomen.

Soms zal vrede stichten zelfs praktisch onmogelijk zijn. In Matt. 10:12 is sprake van een 'huis' dat vrede kan ontvangen door een dienstknecht van God. Maar deze vrede kan ook weleens niet ontvangen worden en in dat geval keert deze tot de betrokkene terug. Een ander voorbeeld van de onmogelijkheid om vrede te stichten vinden we in Ps. 120:6 waar de psalmist zegt: *"te lang reeds woon ik bij wie de vrede haten"*. Toch kan ook in deze moeilijke situaties onze vrede ons niet ontfroefd worden. We hebben vrede met God, door het geloof in Christus (Rom. 5:1) en in de Heer Jezus hebben we vrede hoewel we in de wereld verdrukking lijden (Joh. 16:33).

Wat is de belofte voor de vredestiters? Zij zullen kinderen Gods genoemd worden. In de grondtekst staat er zelfs: zonen Gods (huioi theou). Enkele andere vertalingen geven ook inderdaad: zonen Gods. Deze belofte heeft al een gedeeltelijke vervulling in het heden (bijv. vers 14 t/m 16, verder vinden we ook in Rom. 8:14 dat we nu al zonen Gods zijn) maar ook in de toekomst (Matth. 13:43, 1 Joh. 3:2, Rom. 8:19).

2.9 Zalig de vervolgd om der gerechtigheid wil.

We hebben al eerder opgemerkt dat er in de bergrede een bepaalde opbouw is waar te nemen. De eerste drie zaligsprekingen hebben voornamelijk te maken met de houding van de christen t.o.v. God. Dit leidt tot een hongeren en dorsten naar gerechtigheid en de volgende drie zaligsprekingen hebben voornamelijk te maken met de verhouding van de christen ten opzichte van zijn omgeving. Hij is barmhartig, rein van hart, zuiver in zijn bedoelingen en transparant voor zijn omgeving en hij is een vredestitier. Zo'n persoon moet een aantrekkelijk persoon zijn. In Gods ogen inderdaad, maar lang niet altijd voor de wereld. Het waarde-systeem van Jezus botst met het waarde-systeem van de wereld. De ware christelijke cultuur is inderdaad een tegencultuur. Iemand uit de wereld kan er vaak nog wel mee uit de voeten dat je een gelovige bent en dat je betrouwbaar en eerlijk bent zal hij tot op zekere hoogte zelfs nog waarderen zolang het maar niet botst met zijn persoonlijke belangen. Denk alleen maar eens aan het 'gesjoemel' met allerlei declaraties in het bedrijfsleven en zeg maar eens tegen je collega's: daar doe ik niet aan mee. Dan lig je er gelijk al een beetje uit! Dit zouden we nog 'vervolg' op kleine schaal' kunnen noemen maar het is nog weinig vergeleken bij wat christenen in veel landen te verduren hebben. In 2 Tim. 3:12 staat: "*Trouwens allen, die in Christus Jezus godvruchtig willen leven, zullen vervolgd worden*". Hier staat: allen, niemand uitgezonderd. Iedereen, die serieus voor Zijn Heer wil leven zal een bepaalde mate van vervolg' ervaren. De een meer, de ander minder, maar er zal vaak conflict zijn door je zuiverheid!

De vervolg' van christenen is er al geweest door de eeuwen heen maar zal in de eindtijd grote vormen aannemen. In Matth. 24:9 staat: "*gij zult door alle volkeren gehaat worden om mijns naams wil*". Het resultaat zal ernstig zijn: velen zullen ten val komen. God zal echter vervolg' toelaten om Zijn gemeente te zuiveren.

Nu zien we dit in bepaalde landen al optreden maar persoonlijk geloof ik dat het wereldwijde vormen zal gaan aannemen. De vervolg' zal zijn hoogtepunt vinden onder de regering van de antichrist (de grote verdrukking in Matth. 24:21) al moet er bij vermeld worden dat veel christenen menen dat de gemeente dan al 'opgenomen' is. De verschillende visies laten we hier echter onbesproken.

Hoe moeten we reageren op vervolg'? Opgemerkt zij nog dat we vervolg' niet behoeven te zoeken. Het zal over ons komen en naar velen hebben dit in meer of mindere mate ervaren. Ik geloof zelfs dat we ons ongerust moeten maken als we het nooit in de één of andere vorm ervaren. Je kunt namelijk ook vervolg' uit de weg gaan door voortdurend compromissen met de wereld te sluiten maar dan moet je afvragen of je Christus nog wel volgt. Het zout kan ook zijn kracht verliezen (Matth. 5:13).

Als we vervolgd worden om de naam van Jezus dan moeten we ons verblijden en verheugen (vers 12). In Fil. 1:29 wordt gesproken over: genade die verleend is om niet alleen in Christus te geloven maar ook voor Hem te lijden! Eenzelfde gedachte vinden we in 1 Petr. 2:19 en 4:14. En in 1 Thess. 3:4 lezen we dat wij voor verdrukkingen bestemd zijn terwijl in 2 Thess. 1:5 gesproken wordt over: "*...een bewijs van het rechtvaardig oordeel Gods, dat gij het Koninkrijk Gods waardig geacht zijt, voor hetwelk gij ook lijdt...*" Het verband tussen het

discipel zijn van Jezus en het lijden door vervolg' is vanuit de Schrift zonneklaar. Men zie nog de volgende teksten:

- Joh. 15:20: "*Indien zij Mij vervolgd hebben, zij zullen ook u vervolgen..*"
- Marc.10:30: "*hij ontvangt honderdvoudig terug.....met vervolgingen*"
- 2 Tim.2:3 : "*Lijdt met de anderen als een goed soldaat van Christus Jezus*".

Samengevat kunnen we het volgende stellen:

- Lijden om Christus wil zal de ervaring zijn van iedere ware christen
- Het is genade als we lijden om Christus wil
- Het is het bewijs dat we het Koninkrijk Gods waardig zijn
Verder geldt ook dat (Dit wordt verder niet besproken):
- Lijden loutering bewerkt, zowel in de gemeente alsook in persoonlijke levens. Door lijden heen bouwt de Heer aan ons karakter (1 Petr. 1:7).

Het is goed om ook te wijzen op een 'verkeerde manier' van lijden. Let erop dat de Heer Jezus in vers 11 spreekt over het lijden om 'Mijnentwil'. Dat is ook de vorm van lijden die we hier besproken hebben: het lijden om de naam van Jezus. De apostel Petrus waarschuwt echter ook voor een 'verkeerde vorm van lijden' namelijk: omdat we kwaad doen (1 Petr. 2:20) of als: moordenaar, dief, boosdoener of bemoeial (1 Petr. 4:15). Je kunt, bijv. op je werk, weleens menen dat je lijdt terwille van de naam van Jezus, terwijl er in werkelijkheid iets anders aan de hand is. Petrus geeft zo'n mogelijkheid aan: een bemoeial zijn dus steeds maar je neus in andermans's zaken steken of bedilligerig zijn. Misschien zijn we gewoon een moeilijk persoon (vaak een zwak excuus voor het vasthouden van 'karakterzonden') of doen we gewoon ons werk niet naar behoren. Het kan ook ons aan 'tact' ontbreken of we zijn gewoon fanatiek in het benaderen van anderen met het evangelie. Wat dit laatste betreft is het goed om op te merken dat de Heer Jezus Zijn discipelen onder de mensen zond als schapen midden onder wolven (Matth. 10:16); Hij zegt erbij: weest dan voorzichtig als slangen en argeloos als duiven. Laten we ervoor waken dat we niet 'terecht' lijden over ons heen halen.

De genoemde teksten zeggen weinig over de aard van de vervolging. De Heer Jezus noemt in vers 11 het smaden, liegen en kwaadspreken naast het 'gewone vervolgen'. Het zal duidelijk zijn dat smaden, liegen en kwaadspreken bij elke vorm van vervolging een rol speelt. De duivel zal vooral deze 'middelen' gebruiken om een vervolgingen aan te wakkeren. We zien dit ook in Handelingen optreden (bijv. in Hand. 16 en Hand. 17). Dat de duivel vaak de onzichtbare inspirator is bij vervolgingen blijkt ook uit Opb. 2:10: "*Zie de duivel zal sommigen uwer in de gevangenis werpen.*"..Satan probeert steeds de voortgang van het Koninkrijk te belemmeren maar God is in staat om ook deze pogingen te gebruiken voor Zijn doeleinden. Een duidelijk voorbeeld hiervan lezen we in Hand. 8:4.

Het is overigens niet zo dat echte christenen 'per definitie' gehaat zijn. Waar de wereld vaak tegenaan schopt is de verwording van het christen-zijn. In Hand. 3:47 lezen we dat de eerste christenen in de gunst stonden bij het gehele volk. Van de Heer Jezus staat er: "*al het volk hing aan Zijn lippen*" (Luc. 19:48). Ook zal er dikwijls respect zijn voor wat 'echt christen' is (zie bijv. Rom. 14:18). Dat religieuze leiders hier vaak niet mee uit de voeten kunnen (zoals het geval was bij de Heer Jezus en de apostelen) is de oorzaak van veel vervolging door de eeuwen heen.

Welke vergelding wordt de vervolgd in het vooruitzicht gesteld? Dezelfde als de armen van geest (vers 3): het Koninkrijk der hemelen. Ook hieruit blijkt in feite dat de zaligsprekingen één geheel vormen. (zie verder weer bij zalig de armen van geest).

Vers 11 vermeldt er nog bij: "*uw loon is groot in de hemelen*" en dan wordt er een vergelijking gemaakt met de vervolging van profeten. Wat we ons bij dat loon moeten voorstellen is niet helemaal duidelijk. In 1 Petr. 1:4 wordt gesproken over een onverwelkelijke erfenis, die in de hemelen is weggelegd voor u. We verzamelen ons schatten in de hemel (Matth. 6:20) als we nu lijden ondergaan voor de Heer Jezus. Uit het

feit dat de Heer hier spreekt over groot loon kunnen we concluderen dat de beloning in de hemel niet voor elke christen even groot zal zijn. Het is zelfs mogelijk om schade te lijden maar toch zelf gered te worden, maar als door vuur heen (1 Cor. 3:15).

In vers 12 wordt wel heel direct op de vergelding gewezen: "*Verblijdt u en verheugt u want uw loon is groot in de hemelen*". Vergelding als motief om vol te houden komt meer voor in de Bijbel bijv. in Hebr. 11:26. Ook de Heer Jezus kon volhouden in het lijden omdat Hij wist van de vreugde welke voor Hem lag (Hebr. 12:2).

In de onderstaande figuur wordt nog eens op schematische wijze de structuur en opbouw van de zaligsprekingen weergegeven:

Vragen bij hoofdstuk 2.

1. Men zegt weleens dat het 'arm van geest zijn' de poort tot de bergrede is. Probeer dit eens in uw eigen woorden toe te lichten en geef daarbij ook aan wat dit persoonlijk voor u betekent.
2. Geef in uw eigen woorden weer wat er bedoeld wordt met 'zalig die treuren'. Hoe zou het komen dat veel christenen dit nog niet zo ervaren?
3. In Matth. 10:34 zegt Jezus dat Hij niet gekomen is om vrede te brengen maar het zwaard. Hoe kan er dan toch staan in vers 9: Zalig de vredestitchers? Wat betekent het één en ander in uw leven?

4. De belofte voor de reinen van hart is: Zij zullen God zien (vers 8). Wat betekent deze belofte voor u?
5. Iemand heeft eens gezegd: Elke ware christen is geroepen om te lijden voor Christus. Wat vindt u van zo'n uitspraak?
6. Waarom is het nu juist **genade** (Fil. 1:29) als we mogen lijden voor de Heer Jezus?
7. Hoe kunt u in uw leven het 'honger en dorsten naar gerechtigheid' bevorderen? Hoe ziet u de sociale gerechtigheid in dit verband?

3. De discipelen en de wereld (Matth. 5:13-16).

De eerste negen verzen van hoofdstuk 5 hebben te maken met het karakter van de christen. Als dit karakter 'voluit geleefd wordt' dan zal dit steeds aanleiding zijn tot vervolging (vers 10, 11 en 12). Tegelijk echter zijn de christenen het zout der aarde en het licht van de wereld (vers 13, 14, 15 en 16). Wat wordt hiermee bedoeld?

Laten we allereerst vaststellen dat als je in de huidige maatschappij verkondigt dat je het zout der aarde en het licht van de wereld bent dan zal men dit, in het algemeen, als erg aanmatigend bestempelen. Toch is het niemand minder dan de Heer Jezus zelf die dit van zijn volgelingen zegt. Hij zegt er wel bij: het zout mag zijn kracht niet verliezen en de mensen moeten het licht kunnen zien. Laten we eerst eens gaan kijken naar het zout.

Zout heeft als functies: bederf weren (en daardoor conserveren) en ook smaakgeven. Zuiver zout kan zijn kracht niet verliezen maar het zout zoals dat in Palestina gewonnen werd (uit de Dode Zee) was gemengd met andere bestanddelen (onzuiverheden) die het zout onbruikbaar konden maken.

Het feit dat bederf weren nodig is in onze wereld betekent dat de wereld zonder de invloed van de christenen onderhevig is aan verderf. De apostel Paulus schetst in Romeinen 1 de verworden mensheid, een verwording ontstaan door het niet erkennen van God (1:28). Dit beeld is ook heden ten dage zeer actueel. De natuurlijke tendens van de mensheid is altijd omlaag. Zonder 'tegenstroom' zinkt de mensheid steeds dieper in het moeras van de zonde, een zeer tragisch gevolg van de zondeval. Christus verwacht van Zijn volgelingen dat zij dit bederf tegengaan.

We moeten hierbij opmerken dat God nog meer zaken aan de mensheid gegeven heeft om bederf tegen te gaan. We denken allereerst aan de instelling van de overheid. Paulus noemt de overheid een instelling van God (Rom. 13:2), in de dienst van God en ons ten goede (Rom. 13:4). Zonder de overheden zou de wereld één grote chaos zijn. Het gezin kan men ook zien als een instelling van God. In (onder andere) de Efeze-brief vinden we richtlijnen voor het huwelijk en de omgang tussen ouders en kinderen. God heeft het gezin ongetwijfeld bedoeld als een plaats waar kinderen onder leiding van hun ouders gereed gemaakt worden voor hun maatschappelijk en geestelijk functioneren. In onze maatschappij zegt men wel: het gezin is de hoeksteen van de samenleving. Helaas kunnen velen deze uitspraak heden ten dage niet meer onderschrijven en het lijkt erop dat ook in onze maatschappij al duidelijk 'wrange vruchten' zichtbaar zijn van de afbraak van het gezin.

Hoe kunnen we nu als christenen het zout der aarde zijn, bederfwerend en smaakgevend? Eigenlijk is de vraag al een beetje vreemd omdat Christus zegt dat we het zout der aarde zijn! Maar daarbij is wel verondersteld dat we inderdaad, zij het onvolmaakt, het karakter van een christen laten zien zoals dat beschreven staat in de eerste negen verzen. Als dit in ons leven niet aanwezig is dan hebben we geen recht van spreken. Als dit karakter wel aanwezig is dan zullen we hierdoor een bederfwerende en smaakgevende invloed hebben in onze directe omgeving zoals in het gezin en op het werk. Het zal in het algemeen niet betekenen dat we alle kwaad volledig kunnen uitbannen maar er zal wel een onmiskenbare 'invloed' zijn die zowel respect als tegenstand oproept. Ook de jonge kerk werd gerespecteerd (Hand. 3:47) hoewel er even later ook een grote vervolging kwam.

Wat het 'zout der aarde zijn' verder in het leven van de individuele

christen betekent hangt af van zijn eigen specifieke situatie en van Gods leiding in zijn leven. Bidden voor de overheid (1 Tim. 2:1) kunnen we allemaal en hierdoor hebben we een belangrijke bederfwerende invloed. Sommige christenen nemen plaats in schoolbesturen en medezeggenschapsraden en laten daar hun stem horen. Anderen oefenen via politieke organen hun invloed uit. Als christenen hebben we enerzijds wijsheid nodig om goed om te gaan met de mogelijkheden die we hebben terwijl anderzijds we moeten oppassen om niet 'te lief' te willen zijn. Luther heeft al eens gezegd: "Het zouten moet bijten". Je moet de vinger bij de zere plek durven te leggen en aan te wijzen wat niet goed is. God kondigt in de Bijbel ook steeds het oordeel aan over alle onboetvaardige zondaars. De profeten in het O.T. waren bepaald niet populair. Ze hekelden de geestelijke en ook de maatschappelijke wantoestanden in hun tijd en riepen op tot bekering. Dat werd hen niet in dank afgenomen hoewel ze ,geestelijk gezien, juist een beschermende functie voor Gods oude volk hadden. God gaf, juist door de profeten, Israël en Juda waarschuwingen en weer nieuwe kansen tot inkeer.

De gemeente van Christus als geheel maar ook plaatselijk heeft een bederfwerende invloed. In Spr. 11:11 staat: In de zegen van de rechtvaardigen ligt de opkomst van de stad maar door de mond van goddelozen wordt ze afgebroken. Ik geloof daarom dat een goed functionerende gemeente van Christus in een bepaalde plaats een zegen is voor die plaats. Het is ook veelzeggend dat de stad Efeze uit het N.T. nu een puinhoop is. De Heer Jezus had hen gewaarschuwd dat zij zich moesten bekeren anders zou de kandelaar van haar plaats worden weggenomen (Opb. 2:5). De bekering heeft niet plaatsgevonden en de gemeente is opgehouden te bestaan en ook de plaats.

Een bekend voorbeeld van een bederfwerende invloed uit de kerkgeschiedenis is het optreden van John Wesley (1703-1791). Deze opwekkingsprediker uit Engeland had een enorme invloed op de maatschappij. Vele historici geloven dat door zijn bediening de Franse revolutie en de Verlichting in Engeland geen kans hebben gekregen. In het algemeen kan men stellen dat daar waar het evangelie wordt gepredikt en voortgang maakt het verderf wordt tegengegaan.

De Heer Jezus waarschuwt er echter ook voor dat het zout zijn kracht kan verliezen (vers 13). De Heer legt hier verder niet uit wat ermee bedoeld wordt. Hij geeft alleen aan dat het dan nergens meer toe deugt en weggegooid en vertrapt kan worden. Verder zijn er twee andere gedeelten uit het N.T. waar Christus over zout spreekt namelijk Luc. 14:34 en 35 en Marc.9:49 en 50.

Het gedeelte uit Lukas spreekt over toewijding en de kosten berekenen. Blijkens dit tekstverband heeft 'het kracht verliezen van het zout' te maken met zaken die de toewijding aan Christus in de weg staan. Men kan hier denken aan: gebrek aan zelfverloochening of het liefhebben van familieleden of bezittingen boven de Heer Jezus. Als dergelijke zaken in ons leven een rol spelen dan zullen we geen wezenlijke invloed voor Christus en Zijn Koninkrijk kunnen uitoefenen en dan moeten we ons hiervan bekeren.

In het gedeelte van Markus wordt er ook over zout gesproken. In vers 49 is er sprake van een combinatie met vuur. Over dit vers bestaan verschillende uitleggingen [EBC, pag. 709]. Het lijkt me mogelijk dat vuur hier de betekenis heeft van loutering door lijden. Juist door het lijden voor Christus kan er een diepere toewijding voor Hem groeien en ons christelijk karakter versterken. In vers 50 worden we opgeroepen om dit christelijk karakter vast te houden. Opvallend is dat er bij staat: Houdt vrede onder elkander. Weinig zaken hebben zoveel schade aan Gods werk toegebracht als onenigheid en verdeeldheid onder Gods volk. In deze zin heeft de gemeente van Christus als zout zeker veel kracht verloren. Persoonlijk acht ik het goed mogelijk dat God door vervolging juist weer eenheid onder Zijn kinderen gaat brengen.

De Heer Jezus noemt Zijn volgelingen ook het licht van de wereld. Later, in Joh. 8:12, zou Hij Zichzelf het licht van de wereld noemen. Stott (pag. 64) merkt op dat de functie van zout overwegend negatief is: 'berderf weren', maar de functie van licht is overwegend positief: licht brengen waar duisternis is. Het is één ding om de verspreiding van het kwaad tegen te gaan maar het is iets anders om waarheid te verspreiden en

schoonheid en goedheid te bevorderen.

Ons licht laten schijnen voor de mensen is volgens de Heer Jezus: het doen van goede werken op zo'n manier dat mensen het zien en God hierdoor gaan verheerlijken. De vraag is hier wat met 'goede werken' bedoeld wordt. Voor Luther bestonden goede werken uit geloofsverkondiging en het zuiver leren van de bijbelse waarheden en niet uit gewone 'liefdesdaden' die we voor andere mensen doen. Mogelijk kwam deze opvatting voort uit zijn afkeer van de R.K.-leer die behoudenis door goede werken behelsde. Nu hoort evangelisatie ongetwijfeld bij goede werken maar het begrip goede werken moet ruimer gezien worden. Het heeft zowel te maken met onze verhouding tot God als tot de naaste. Als christenen daden van barmhartigheid doen omdat ze geïnspireerd worden door de liefde van God dan zal de ongelovige wereld dit opmerken en erkennen dat er een God in de hemel is die dit bewerkt terwijl de gelovigen erdoor bemoedigd worden en ook God de eer geven.

Het één en ander doet ook denken aan de tekst in Joh. 15:8: Hierin is mijn Vader verheerlijkt, dat gij veel vrucht draagt en gij zult mijn discipelen zijn. Persoonlijk geloof ik dat vruchtdragen betekent dat de vrucht van de Geest zichtbaar is in ons maar tegelijk ook dat we vrucht verzamelen ten eeuwigen leven (Joh. 4:36). Het één is trouwens nauw met het ander verbonden: doordat we op de Heer Jezus lijken zullen mensen worden aangetrokken (of juist afgestoten) en een aantal hiervan komen daadwerkelijk tot geloof.

Ook in Titus 3:8 (en ook in Titus 2:14) wordt gesproken over goede werken. Paulus roept hier de gelovigen op om vooraan te staan in goede werken. Hij zegt daar achteraan: "*Die zijn schoon en voor de mensen nuttig..*". Door de schoonheid van onze goede werken zullen de mensen aan God gaan denken. Goede werken fungeren dikwijls als brug waardoor de ongelovige belangstelling krijgt voor het evangelie. Veel christelijke organisaties werken ook op deze manier, denk bijv. aan: Het Leger des Heils, Tear Fund, Youth With a Mission, Stichting Dorkas, Teen Challenge enz.

Gelovigen hebben vele mogelijkheden om hun licht te laten schijnen. Niet alleen door wat ze zijn en zeggen maar ook door wat ze doen. Vaak blijkt het ook uit 'kleine dingen': Bemoediging van een collega, een vriendelijk woord voor een nieuwkomer op het werk, het helpen van een bejaarde enz.

Belangrijk is om op te merken **dat** we ons licht laten schijnen. Je kunt je licht ook onder een korenmaat zetten (Matth. 5:15) waardoor het licht door anderen niet gezien wordt. Mogelijk moet je hier denken aan gelovigen die hun christen-zijn alleen voor zichzelf beleven en er niets van proberen kenbaar te maken aan hun omgeving.

Het is geen goede zaak als iemand met wie je al een hele tijd samenwerkt op een gegeven moment tegen je zegt: 'Ik wist niet dat jij een christen was'.

We willen hier toch ook wijzen op een valse vorm van 'licht' laten schijnen. De Heer Jezus waarschuwt in Matth. 6:1 om onze gerechtigheid niet te doen voor mensen om door hen opgemerkt te worden. Het motief van dergelijke goede werken is niets anders dan eer zoeken bij mensen inplaats van eer bij God. Je loon bestaat er dan uit dat je dat ook krijgt, maar van Godswege is dan geen loon meer te verwachten. Ook al is dit voor mensenogen niet altijd duidelijk, voor de rechterstoel van Christus zal te Zijner tijd alles openbaar gemaakt worden (als dit op aarde niet beleden is). Zie hiervoor 1 Cor.3:11-15, 1 Cor.4:5 en 2 Cor.5:10. We komen hier op terug bij de bespreking van Matth. 6:1.

Een christen is **anders**. Er is een fundamenteel verschil tussen de christen en de niet christen. In deze tegenwoordige wereld is de christen 'zout' en 'licht' en dit legt een zware verantwoordelijkheid op hem omdat de christen wordt opgeroepen om dit ook voluit te zijn.

Helaas kijkt men in de wereld vaak wat wantrouwend tegen christenen en het christelijk geloof aan. Heel dikwijls word er dan gewezen op allerlei misstanden, zowel in het heden als in het verleden, waaronder:

- 1)De kruistochten in de 13e eeuw.
- 2)De inquisitie in de Middeleeuwen
- 3)De vele godsdiensttwisten
- 4)De Jodenvervolging waar de kerk weinig tegen ondernam

- 4)De vele 'soorten christelijk geloof' en het gebrek aan eenheid.
- 5)De gevallen T.V.-dominees
- 6)Manipulerende en dominerende geestelijke leiders
- 7)Schijnvroomheid bij praktizerende christenen enz.

Dergelijke argumenten gecombineerd met de honger en de oorlogen in de wereld 'waar God niets tegen doet' maken dat veel mensen min of meer immuun geworden zijn voor het geloof aan het evangelie.

Helaas zien en horen deze mensen te weinig van christenen die wel een 'zout' en een 'licht' zijn. Laten we daarom, als we de Heer en Zijn Koninkrijk zijn toegewijd, de opdracht ernstig nemen om te wandelen waardig de roeping waarmee we geroepen zijn (Ef. 4:1).

In het volgende schema is nog eens weergegeven hetgeen gezegd is over zout en licht:

ZOUT EN LICHT	
ZOUT . bederfwerend . smaakgevend	LICHT schijnt in de duisternis
PAS OP! het zout kan zijn kracht verliezen door:	PAS OP! . licht onder korenmaat . vals licht
- gebrek aan eenheid - gebrek aan toewijding	

Vragen bij hoofdstuk 3.

1. De volgelingen van Jezus zijn het zout der aarde en het licht der wereld. Vindt u deze uitspraak aanmatigend of niet? Motiveer uw antwoord.
2. Wat betekent het dat het zout zijn kracht kan verliezen? Hoe kunnen we dit in ons eigen leven tegengaan? Maak het vooral praktisch!
3. Op welke manieren laat u uw licht schijnen voor de mensen? Hebt u weleens meegemaakt dat iemand daardoor met u een gesprek over geloofszaken aanknoopte?

4. Jezus en de wet (Matth. 5:17-48).

4.1 Inleiding.

De toehoorders van de Heer Jezus waren Joden. De wet van Mozes was hun maatstaf al betekende dat niet noodzakelijk dat ze er ook naar leefden. In Joh. 7:19b zegt de Heer Jezus zelfs: En niemand van u doet de wet. Het is ook begrijpelijk dat de toehoorders (de omstanders en de discipelen) weleens de indruk hadden dat de wet niet meer belangrijk was. Wat de Heer Jezus bracht leek een nieuwe leer! In Marc. 1:27 lezen we dat ze tegen elkaar zeggen: "*Een nieuwe leer met gezag*"! Later zal Hij ook, in de ogen van veel Joden, openlijk de Sabbath schenden (Joh. 5:18). Ik geloof dat de Heer Jezus deze, al of niet uitgesproken vragen, beantwoordt in de verzen 17 en 18: Hij is niet gekomen om de wet en de profeten te ontbinden maar om te vervullen!

4.2 De wet en de profeten.

Eerst moeten we nagaan wat er bedoeld wordt met de wet en de profeten. Het Hebreeuwse woord dat meestal met 'wet' vertaald wordt kan volgens [EBC, pag. 25] betekenen:

- 1) De Pentateuch, dat zijn de eerste vijf boeken van Mozes, dus: Genesis t/m Deuteronomium of:
- 2) Het gehele O.T. dus: de Pentateuch en de Profeten en de Geschriften of:
- 3) Het O.T. en de mondeling overgeleverde wet (o.a. de Talmoed) of:
- 4) Het O.T. en de mondeling overgeleverde wet tezamen met alle godsdienstige instructies van de rabbi's.

Omdat er hier staat: wet en profeten betekent wet hier: de Pentateuch. Maar als de Heer de wet en de profeten tezamen noemt dan bedoelt Hij ons O.T.

Het begrip 'wet' kan dus weleens verwarring geven. In Joh. 7:19: "*Heeft Mozes u niet de wet gegeven?*" betekent wet: de Pentateuch. Maar in Joh. 10:34: "*Is er niet geschreven in uw wet: Ik heb gezegd: Gij zijt goden?*" betekent wet: het gehele O.T. want de geciteerde tekst komt uit de Psalmen (Ps. 82:6).

We mogen nu aannemen dat de Heer Jezus met wet en profeten ons O.T. op het oog heeft evenals in vers 18 als Hij weer alleen 'wet' noemt.

4.3 Niet ontbinden maar vervullen.

Wat bedoelt de Heer Jezus als Hij zegt dat Hij gekomen is om de wet te vervullen? Hierover bestaan verschillende interpretaties. Het is ook goed mogelijk dat er meer betekenissen zijn die elkaar niet uitsluiten.

Stott (pag. 71,72) legt het op de volgende manier uit:

1) Het O.T. bevat verschillende leringen, o.a. over God, de mens, verlossing enz. Toch is de openbaring hierover in het O.T. niet compleet. De Heer Jezus maakte het compleet (maakte het 'vol' of vervulde het) in de zin dat door Zijn werk en leer de openbaring compleet werd. Zo is de O.T. openbaring over God de Vader niet

volledig. Door het werk van de Heer Jezus krijgen we een veel completer beeld van wie Hij werkelijk is (Joh. 1:18).

2) Het O.T. bevat ook veel voorspellende profetie. Veel van deze profetie heeft te maken met de komst van de Heer Jezus in de wereld. Bijvoorbeeld Matth. 1:22: *"Dit alles is geschied opdat vervuld zou worden hetgeen de Here door de profeet gesproken heeft..."*. In deze zin was de Heer Jezus de vervulling van veel oudtestamentische profetieën. Ook het priesterschap en de offers wezen naar het ene offer dat eens op Golgotha gebracht zou worden.

3) Het O.T. bevat ook ethische voorschriften, de zg. morele wet. De Heer Jezus vervulde deze wet in de zin dat Hij er volledig gehoorzaam aan was (Hij was geboren onder de wet, Gal. 4:4). Tegelijk vervulde Hij ook de wet in de zin dat Hij in Zijn onderwijs de volledige betekenis van de wet aan het licht bracht. Hij verwierp de oppervlakkige betekenis die de schriftgeleerden en de Farizeeën eraan gaven en gaf zelf de ware betekenis.

Zo zien we dat 'vervulling van de wet' een ruime betekenis heeft. Het staat tegenover 'ontbinding' (niet meer geldig laten zijn). En als Paulus in Rom. 10:4 zegt dat Christus het einde der wet is, tot gerechtigheid voor een ieder die gelooft dan bedoelt hij niet dat de wet ontbonden is, maar dat we voor God rechtvaardig zijn door het geloof in de Heer Jezus en niet door ons aan de wet te houden. Als we een echt geloof hebben in de Heer Jezus en dat houdt ook gehoorzaamheid in dan wordt de eis der wet in ons vervuld (Rom. 8:4).

4.4 Niet één jota of tittel.

De iota is de kleinste letter van het Hebreeuwse alfabet en de tittel (keraia) is een haakje aan sommige Hebreeuwse letters. De Heer Jezus benadrukt hier dat de autoriteit van het O.T. tot in de kleinste details van kracht blijft. Er staat in de NBG-vertaling wel tweemaal het woordje 'eer' bij, men zou inplaats hiervan ook 'totdat' kunnen lezen. Het eerste 'totdat' heeft te maken met een tijdsduur: totdat de hemel en de aarde vergaan en het tweede 'totdat' heeft te maken met het doel dat bereikt moet worden, namelijk de voltooiing van Gods allesomvattende verlossingsplan [EBC, pag.146]. Alles in het Schrift (het toenmalige O.T.) zal dan vervuld zijn. In Opb. 21:1 lezen we dat er een nieuwe hemel en een nieuwe aarde komt en de eerste hemel en de aarde voorbijgegaan zijn en ook de zee. Er komt dus inderdaad een moment waarop alles vervuld zal zijn en tot zolang zal de wet onverkort van kracht blijven.

4.5 Dus toch de wet?

Als het ontbinden van de kleinste dezer geboden en het aldus leren al gevolgen heeft voor de positie in het Koninkrijk betekent dit dan toch niet dat we de wet weer moeten doen? Merk op dat de Heer Jezus zegt dat de (oude) hemel en aarde voorbijgaan maar niet Zijn woorden (Luk. 16:33). Het O.T. heeft al een gedeeltelijke vervulling gekregen met de komst van de Heer Jezus en het Koninkrijk van God op aarde. In

die zin is de wet van het oude verbond al gedeeltelijk opgeheven. Maar voor het doen van de geboden, ook van de kleinste dezer geboden, kijken we niet meer naar de wet maar naar de Heer Jezus en het onderwijs dat Hij gegeven heeft. Zijn woorden hebben eeuwigdurende autoriteit en zijn dikwijls, zoals we later zullen zien, een radicale interpretatie van de geboden uit het O.T.

4.6 Overvloedige gerechtigheid.

De Farizeeën en de schriftgeleerden hadden uitgerekend dat de wet bestond uit 248 geboden en 365 verboden en hun streven was om strikt hiernaar te leven. In ieder geval leek het voor de mensen zo maar de praktijk was weleens anders (Matth. 23:4). Maar als de Heer Jezus het heeft over overvloedige gerechtigheid, meer dan die der schriftgeleerden en Farizeeën (vers 20), dan bedoelt Hij niet in de eerste plaats een nog strikter naleven van de wet waardoor er nog meer gerechtigheid zou zijn maar wel, een **diepere** gerechtigheid, een

gerechtigheid van het hart. De meeste Farizeeën en schriftgeleerden conformeerden zich uitwendig aan de wet maar hun hart was er niet mee in overeenstemming. Voor mensen leken ze rechtvaardig maar hun hart was dikwijls vol huichelarij en wetsverachting (Matth. 23:28).

Mensen kijken naar de buitenkant, maar God ziet het hart aan (1 Sam. 16:7). Mensen zien onze daden, maar God ziet de gedachten en motieven die achter deze daden schuilgaan. De Heer Jezus licht dat in het vervolg toe voor verschillende situaties die later besproken worden.

Zonder die diepere gerechtigheid, die van het hart, is er geen toegang tot Gods Koninkrijk. De Bijbel maakt uitdrukkelijk duidelijk dat de gerechtigheid van het hart niet te verkrijgen is door te proberen om de wet na te leven (Gal. 3:10). De mens is daar van nature niet eens toe in staat! De 'fout' ligt niet bij de wet maar bij de mens! De wet is heilig en ook het gebod is heilig en rechtvaardig en goed (Rom. 7:12). Aan de mens, of beter gezegd, in de mens moet iets veranderen: zijn binnenste, oftewel zijn hart moet gereinigd worden zodat er sprake is van een gerechtigheid van het hart. Deze gerechtigheid kan alleen door wedergeboorte verkregen worden

en werd al in het O.T. voorzien. God zei al tegen Ezechiël: "...een nieuw hart zal Ik u geven en een nieuwe geest in uw binnenste; het hart van steen zal Ik uit uw lichaam verwijderen en Ik zal u een hart van vlees geven. Mijn Geest zal Ik in uw binnenste geven...". (Ez. 36: 26 en 27a). Deze profetie heeft in eerste instantie betrekking op het volk Israël dat in de eindtijd een geestelijk herstel zal beleven maar tegelijkertijd wordt er gewezen op de nieuwtestamentische wedergeboorte waarbij de mens een nieuwe natuur ontvangt en de Heilige Geest in de gelovige woont.

4.7 Oudtestamentische rechtvaardigheid.

Als door de wet niemand voor God gerechtvaardigd wordt (Gal. 3:11) hoe kon dan een oudtestamentische gelovige toch rechtvaardig zijn voor God? Hoe kon bijvoorbeeld een Simeon (Luk. 2:25) die geboren was 'onder de wet' toch rechtvaardig en vroom genoemd worden? Paulus legt dit uit in Romeinen 4 aan de hand van het voorbeeld van Abraham en David (twee oudtestamentische gelovigen). Door zijn geloof werd Abraham gerechtigheid toegerekend (Rom. 4:3, 9 en 22) en niet door de wet (de wet van Mozes kwam trouwens veel later). Doordat Abraham, David en vele anderen in het O.T. hun vertrouwen (geloof) op God hadden gesteld werden ze voor God rechtvaardig! Dus niet door de wet, en ook niet door hun geloof in de Heer Jezus (die nog niet gekomen was) maar doordat ze hun vertrouwen op God hadden gesteld!

Hier schortte het blijkbaar aan bij de schriftgeleerden en Farizeeën. Je vertrouwen (geloof) op God stellen is immers een zaak van het hart en met het hart gelooft men tot gerechtigheid (Rom. 10:10)!. Hun godsdienst

was echter een uitwendig voldoen aan vele geboden en een uitwendig laten van allerlei verboden zonder dat het hart erbij betrokken was. Op deze manier wordt godsdienst een systeem van regels, een religie en daardoor word je van binnen 'hard'. Iets van die hardheid zien we ook bij de Farizeeën als ze in Joh. 7:49 zeggen: "*Maar de schare, die de wet niet kent, vervloekt zijn zij*"! Een heel andere houding treffen we bij de Heer Jezus aan die met ontferming bewogen kon zijn als Hij de schare zag (o.a. in Matth. 14:14).

Hoe belangrijk is het dat wij aan de wereld laten zien dat we een levende Heiland volgen in plaats van het naleven van een aantal regels! Dit laatste is vaak de indruk die de buitenstaanders van christenen hebben. Als je christen bent dan rook je niet meer, je drinkt niet meer, je gaat trouw elke zondag naar de kerk enz. en daar hebben ze weinig zin in! Regels en systemen geven wel een zeker gevoel van veiligheid maar ze kunnen nimmer een diepe vrede geven in het hart van de mens. Die vrede is slecht mogelijk als het hart gereinigd is door het geloof waardoor er diepere gerechtigheid komt, de gerechtigheid van het hart.

4.8 Waarvoor diende dan de wet?

De vraag die nog naar voren kan komen is: Waarvoor diende dan, ten tijde van het O.T., de wet als er toch niemand door de wet gerechtvaardigd kon worden? Met wet denken we hier dan weer in het bijzonder aan het hele systeem van geboden, verboden en voorschriften in de Pentateuch. Het is dezelfde vraag die Paulus stelt in Gal. 3:19. Het antwoord op deze vraag is meervoudig:

1) De wet diende om Israël af te zonderen van andere volkeren; dit met het oog op de speciale doeleinden, die God met Israël had.

2) Om het volk Israël te leren God en de naaste lief te hebben. Heel het wetssysteem dat aan Mozes gegeven werd en ook de bediening van al de oudtestamentische profeten gaan terug op deze twee fundamentele wetten (Matth. 22:40).

3) Om de overtredingen te doen blijken (Gal. 3:19) dus om de zonde aan te wijzen.

4) De wet is een tuchtmeester geweest tot Christus opdat wij uit geloof gerechtvaardigd zouden worden (Gal. 3:24).

Merk op dat de tweede, derde en vierde redenen met elkaar samenhangen. God wilde met de wet laten zien dat de mens zondig is en redding nodig heeft. Voor de oudtestamentische gelovigen, geboren onder de wet, betekende dit dat ze hierdoor hun vertrouwen op God gingen stellen en, voorzover ze dat wisten en begrepen, gingen uitzien naar de komst van de Messias. Want Hij is het, die zijn volk zal redden van hun zonden (Matth. 1:21).

4.9 Overvloedige gerechtigheid toegepast op 6 verschillende levensgebieden.

In het voorgaande hebben we al gezien dat de Heer Jezus van zijn volgelingen overvloedige gerechtigheid verwacht, meer dan die der schriftgeleerden en Farizeeën. Het is zelfs zo dat de toegang tot het Koninkrijk van God hiervan afhankelijk is. Die overvloedige gerechtigheid is een innerlijke gerechtigheid, een gerechtigheid van het hart. Voor God en de Heer Jezus is niet alleen de uiterlijke daad belangrijk maar ook wat er achter de daad schuil gaat: de intentie, het motief en de gedachte. Dit principe van de overvloedige gerechtigheid wordt nu uitgewerkt voor 6 verschillende levensgebieden:

1. Toorn en doodslag (vers 21-26).
2. Echtbreuk (vers 27-30).
3. Echtscheiding (vers 31,32).
4. Zweren (vers 33-37).
5. Vergelding (vers 38-42).
6. Het liefhebben van vijanden (vers 43-48).

4.10 Gij hebt gehoord...maar Ik zeg u.

Bij elk levensgebied komen we de tegenstelling tegen: Gij hebt gehoord....maar Ik zeg u. Hierover kan het volgende gezegd worden:

- De Heer Jezus sprak tot gewone mensen waarvan de meeste niet konden lezen of schrijven. Ze waren dus overgeleverd aan de traditie en de uitleg van de schriftgeleerden (Studiebijbel, pag. 89).
- Deze mondelinge overlevering was niet altijd betrouwbaar. Vers 21b komt niet in het O.T. voor en eveneens vers 43: "*en uw vijand zult gij haten*". Het 'maar ik zeg u' heeft echter vooral betrekking op het volgende:
- De Heer Jezus gaat hier niet in tegen het O.T. maar wel tegen de manier waarop veel van zijn toehoorders de oudtestamentische geboden uitlegden. Hun uitleg was te beperkt en teveel gericht op de uiterlijke daad. De Heer Jezus geeft nu de ware en diepere betekenis.

4.11 Gij zult niet doodslaan.

Het gebod "*Gij zult niet doodslaan*" was duidelijk door God gegeven in de decaloog (tien geboden) in Ex. 20:13 en ook in Deut. 5:17. De ouden (vers 21) heeft betrekking op de generatie aan wie Mozes de wet gaf. De Heer Jezus laat echter zien wat er vooraf gaat aan doodslag namelijk toorn en haat in het hart van de mens. Meestal komt het niet tot de uitwendige daad (gelukkig maar) maar als je toorn en haat in je hart koestert tegen een broeder (hier in de betekenis van volksgenoot, zie studiebijbel, pag.89) dan staat dat voor God gelijk aan moord. De haat en toorn kunnen verborgen blijven maar het kan zich ook uiten in scheldwoorden (vers 22). Hoe het ook zij, je bent dan schuldig aan moord. Dit geldt natuurlijk niet voor een aardse rechtbank maar wel voor de hemelse rechtbank. Je bent dan zelfs, in principe, strafbaar door het helse vuur. Vers 22 suggereert ook niet een opklimming in straf (alsof het ene scheldwoord erger zou zijn dan het andere) maar de Heer Jezus gebruikt hier een rabbijnse manier van onderwijzen nl. climax en casuïstiek [Studiebijbel, pag. 89].

Voor ons is het één en ander heel moeilijk te aanvaarden. Haat, toorn en wrok zijn in onze maatschappij zo gewoon (helaas) dat we we maar moeilijk Gods gedachten en oordeel over deze zaken kunnen aanvaarden.

Aan de andere kant is het in de tegenwoordige wereld ook duidelijk wat voor een verschrikkelijke uitwerking haat en toorn kunnen hebben. Denk alleen maar eens aan de gevolgen van de eeuwenoude haat tegenover het Joodse volk!

Opvallend is dat de Heer in vers 22 spreekt over het in toorn leven tegen zijn broeder terwijl het in vers 23 gaat over een broeder die iets tegen ons heeft. De implicatie lijkt duidelijk, van welke kant de toorn ook komt, het moet in orde gemaakt worden. Vers 23 heeft duidelijk te maken met een 'godsdienstige sfeer', het altaar was de plaats waar de zonden werden vergeven en de relatie tussen God en mens hersteld. Vers 25 heeft meer met een gewone rechtszaak te maken. Ook hier is echter sprake van een tegenpartij, dus iemand die iets tegen ons heeft. Welke uitleg we ook aan het vervolg geven, de boodschap is duidelijk: Maak het zo snel mogelijk in orde met je tegenpartij voordat de gevolgen onvermijdelijk worden. Iedereen kent wel voorbeelden uit zijn eigen omgeving wat er gebeurt als ruzies niet bijgelegd worden. Oud zeer is niet eenvoudig meer op te ruimen. Niet voor niets waarschuwt de Bijbel ernstig voor de bittere wortel (Hebr. 12:15) en Spr. 17:14 zegt: *"Het begin van een twist is als het doorsteken van een waterkering; laat dus af van twist voordat hij losbreekt"*.

4.12 Hoe zit het met de doodstraf?

In Gen. 9:6 zegt God: *"Wie des mensen bloed vergiet, diens bloed zal door de mens vergoten worden, want naar het beeld Gods heeft Hij de mens gemaakt"*. De mens is daarom zo kostbaar, omdat hij naar Gods beeld is gemaakt. Dit geldt niet voor dieren of planten. Daarom is ook het doden van een mens een zeer zware zonde waarop in het O.T. de doodstraf stond. In een dergelijke situatie kan het doden van een mens dus niet als moord worden gezien maar uitvoering van een door God gegeven gebod. In het O.T. werd de doodstraf niet alleen in het geval van moord toegepast maar ook in het geval van bijv. occulte zonden, het vloeken, het sabbatschenden, de verkrachting van een vrouw die al ondertrouwd is enz. Ook moesten in geval van oorlog bij belegerde steden die zich niet overgaven alle mannelijke inwoners gedood worden (Deut. 20:13). In Rom. 13:4 lezen we dat de overheid het zwaard niet tevergeefs draagt (al hoeft dit niet noodzakelijkerwijs te verwijzen naar het voltrekken van een doodvonnis). Niet alle 'doden' gaat dus in tegen het gebod van God. Sommige christenen hebben bezwaar tegen het in militaire dienst gaan omdat de consequentie daarvan zou kunnen zijn dat ze een medemens (in oorlogstijd) moeten doden, hetgeen, volgens hen, ingaat tegen het zesde gebod. Hoewel deze opvatting gerespecteerd dient te worden lijkt ook hier Rom. 13:4 van toepassing.

4.13 Mag je boos worden?

In het voorafgaande hebben we gezien dat het in toorn leven tegen een broeder al de voorbode van doodslag is en daarom gelijk staat met moord! Betekent dit dat je nooit boos of toornig mag worden? Men bestudere de volgende teksten:

- Ps. 4:5 : *"Weest toornig, maar zondigt niet"*.
- Ef. 4:26: *"Geraakt gij in toorn, zondigt dan niet, de zon mag niet over een opwellling van uw toorn ondergaan."*
- Jac. 1:19 en 20: *"..ieder mens..moet zijn..langzaam tot toorn, want de toorn van een man brengt geen gerechtigheid voor God voort"*.

Op grond van deze teksten mag je concluderen dat toornig worden nog geen zonde hoeft te zijn (vooropgesteld dat het om een rechtvaardige zaak gaat, het is overigens opvallend dat de SV het heeft over : wie ten onrechte op zijn broeder toornig is, maar in de beste Griekse handschriften komt deze toevoeging echter niet voor). Het wordt alleen tot zonde wanneer het blijft bestaan in ons binnenste waardoor een haat tegen de betreffende persoon groeit. Let er ook op dat Matth. 5:22 spreekt over het in toorn leven tegen een broeder. Dit wijst niet op een enkel moment maar op een blijvende situatie. Hierdoor groeit er een verhouding van haat en een ieder die zijn broeder haat is een mensenmoorder (1 Joh. 3:15). Ook het O.T. spreekt hier al over. In Lev. 19:17 staat: "*Gij zult uw broeder in uw hart niet haten; openlijk zult gij uw volksgenoot terechtwijzen en niet terwille van hem zonde op u laden*". Blijkbaar gaat het hier om een volksgenoot die zondigt (tegen een broeder). De ander wordt hier terecht boos over maar door de betrokkene openlijk terecht te wijzen voorkomt hij dat hij in toorn tegen hem gaat leven waardoor hij gaat zondigen.

God en de Heer Jezus kennen ook een heilige toorn. Zowel in het O.T. als in het N.T. kunnen we lezen over Gods heilige toorn. Het is Zijn heilige haat tegen alles wat zonde is. Ook de Here Jezus kende deze heilige toorn. We zien dit bijvoorbeeld bij de tempelreiniging in Matth. 21 en ook bij de rede tegen de schriftgeleerden en Farizeeën in Matth. 23. De Heer Jezus kon bijzonder boos worden als de eer van Zijn Vader omlaag werd gehaald en ook als hij te maken kreeg met de huichelarij van de geestelijke leiders van die tijd.

4.14 Echtbreuk.

Wat is echtbreuk of overspel? Volgens Kramers' woordenboek is het de (sexuele) omgang van een gehuwde met een andere man of vrouw. De SV geeft hier overspel i.p.v. echtbreuk. Beide woorden zijn praktisch synoniem hoewel 'echtbreuk' meer het gevolg van overspel op het oog heeft.

God heeft echtbreuk duidelijk verboden in het zevende gebod en ten tijde van het O.T. stond er ook de doodstraf op (Deut. 22:22). De Heer Jezus werd ook met een overspelige vrouw geconfronteerd (Joh. 8:2-11) en de schriftgeleerden en Farizeeën verzochten Hem op dit punt.

De Heer Jezus gaat in Matth. 5:27 en 28 in tegen de oppervlakkige interpretatie van de schriftgeleerden en Farizeeën die het zevende gebod beperkten tot de uitwendige daad. In die zin hielden ze zich aan de letter van de wet. De Heer Jezus legt echter uit dat de zonde van overspel zich niet beperkt tot de uiterlijke daad maar zijn oorsprong heeft in het hart van de mens. De begeerte in het hart, opgewekt door het zien, is voor God al de zonde van overspel ook al komt het niet tot de uiterlijke daad. Uit het hart komt echtbreuk, hoererij...(Matth. 15:19). Ook hier gaat de Heer Jezus dus weer terug naar wat zich in het hart afspeelt. Wat de Heer Jezus hier leert gaat helemaal in tegen de huidige westerse mentaliteit. Met veel reclame, films, T.V., boeken enz. wordt de begeerte naar de man of de vrouw van de ander gestimuleerd. Overspel en echtscheiding komen rijkelijk voor in allerlei T.V.-series. Het laat zich raden wat voor een invloed dit heeft op het gedachtenleven van veel kijkers!

4.15 Sex op zichzelf is niet zondig.

Sexualiteit is op zich natuurlijk niet zondig. Integendeel, alles wat God geschapen heeft, is goed en niets daarvan is verwerpelijk (1 Tim. 4:4). De sexualiteit is Gods gave aan de mensheid. Het is niet alleen gegeven

om de voortplanting van het menselijk geslacht te verzekeren maar ook als een verrijking van het huwelijk. Zonder sexualiteit is het huwelijk steriel. In de sexualiteit zit een geweldige dynamiek! In het Hooglied, waar ook de erotische liefde tussen man en vrouw wordt beschreven, staat: "*Want sterk als de dood is de liefde. Onverbiddelijk als het rijk van de doden de hartstocht, haar vlammen zijn vuurvlammen, een vuurgloed des Heren*" (Hooglied 8:6).

God heeft echter een kader gegeven waarbinnen de sexualiteit optimaal kan functioneren en dat is binnen het huwelijk. Buiten het huwelijk wordt de sexualiteit dikwijls verlaagd tot alleen het ervaren van lustgevoelens terwijl de echte liefde ontbreekt. Maar binnen het huwelijk zal de sexualiteit, als er sprake is van een geestelijke eenheid tussen man en vrouw, optimaal kunnen functioneren.

4.16 Enkele opmerkingen.

-De Heer Jezus zegt niet dat we een vrouw niet zouden mogen aanzien. Er staat duidelijk bij: om haar te begeren. De zonde is de begeerte, (10e gebod van de decaloog) maar niet het aanzien op zich.

-Wat geldt voor de man geldt natuurlijk ook voor de vrouw. Maar hoe zit het tussen ongehuwden? Mag een ongetrouwde man naar een ongetrouwde vrouw kijken om haar te begeren?

In 1 Cor. 7:9 komt de mogelijkheid van het zich niet kunnen beheersen aan de orde: "*Indien zij zich niet kunnen beheersen, laten zij dan*

trouwen. Want het is beter te trouwen dan van begeerte te branden".

Persoonlijk geloof ik dat hier een situatie aan de orde wordt gesteld dat de sexuele gevoelens van iemand dermate sterk geworden zijn dat hij of zij moet uitzien naar de enige legale 'uitlaadklep': het huwelijk. Tegelijk is het nodig dat ook de sexuele gevoelens onder de controle staan van de Heilige Geest. De vrucht van de Geest is...zelfbeheersing (Gal. 5:22). Wanneer de vrucht van de Geest aanwezig is in het leven van de christen zal dit ook merkbaar zijn aan de manier waarop naar het andere geslacht gekeken wordt. Ook de hartstocht (wat trouwens niet alleen op 'hevige sexuele begeerte' behoeft te slaan) wordt in Col. 3:5 genoemd onder de leden die op aarde zijn en die we moeten doden.

4.17 De hel.

In het begin van deze studie is al naar voren gebracht dat de bergrede in de eerste plaats bedoeld is voor de christen. Is het nu mogelijk dat een christen, die dus wedergeboren is, alsnog verloren gaat? Vers 29 en 30 lijken dit te bevestigen evenals vers 22. In de eerste plaats is het goed om op te merken dat 'overspel' en 'echtscheiding' geen onvergeeflijke zonden zijn. David pleegde overspel en moordde ook nog, maar God vergaf Hem. Ook de overspelige vrouw uit Joh. 7 werd vergeven. Het probleem met sexuele zonden is dat ze het gevoelsleven zo sterk beïnvloeden dat men soms doorgaat met deze zonden en niet meer tot berouw komt en terugkeert tot de Heer. Daarom zegt de Heer Jezus dat het beter is om een oog uit te rukken dan toe te laten dat je door het 'zien met dit oog' in de zojuist beschreven sfeer komt. Iets dergelijks geldt voor de hand.

Volgens de leer van Calvijn is redding voorbeschikt en kan iemand die eens gered is dus niet meer verloren gaan. Arminius benadrukte de vrije wil van de mens en de Arminianen achten het mogelijk dat een christen alsnog verloren gaat (als hij ervoor kiest om niet meer op de weg van Christus te blijven).

Watchman Nee [KHV, pag.45] geloofde niet dat een christen nog verloren kan gaan. Hij geloofde de zojuist

genoemde teksten over de hel te maken hebben met de situatie voor de rechterstoel van Christus (2 Cor. 5:10) waar een christen ook nog straf kan krijgen. Ook de situatie van Luk. 12:47 en 48 heeft volgens hem betrekking op deze situatie. Hij ziet de straf van het helse vuur voor de christen als een tijdelijke zaak en hij legt Joh. 10:28: "en zij zullen voorzeker niet verloren gaan in eeuwigheid" uit als: "op geen enkele wijze zullen ze voor altijd verloren gaan" m.a.w. ze kunnen wel tijdelijk 'verloren gaan' maar niet voor eeuwig. Persoonlijk acht ik deze uitleg twijfelachtig. Een christen moet op de smalle weg **blijven** en als hij de smalle weg verlaat en niet meer erop terugkeert welke garantie is er dan nog voor zijn behoud? Het is trouwens opvallend dat ook het O.T. hier ook al (in verband met overspel) naar verwijst (Spr. 7:27): "*Haar huis (van de overspelige vrouw) zijn wegen naar het dodenrijk*". (In Spr. 5, 6:20-27 en Spr. 7 wordt trouwens indringend gewaarschuwd tegen overspel). Voor een uitgebreide verhandeling over deze problematiek wordt verwezen naar het boek van Pawson: [The Road to Hell, J. Pawson].

Het uitrukken van een oog of het afhouden van een hand is zelden praktisch uitgevoerd. Dat neemt niet weg dat de woorden van de Heer Jezus diepe ernst zijn. Praktisch zal het voor ons betekenen dat we die plaatsen en die situaties moeten mijden waar we in de verleiding komen. Misschien moeten we er soms wel van wegvlugten zoals Jozef bij Potifar's vrouw wegvluchtte. Pornografie, sexfilms e.d. zijn vanzelfsprekend taboe voor de christen maar ook een 'gewone film' kan verleiding stimuleren. Hoewel we niet allerlei regels kunnen geven wat nog wel en wat niet meer kan (dit kan trouwens voor de ene christen anders liggen dan voor de andere) is het goed om die zaken te vermijden die ons gedachtenleven bezoedelen.

4.18 Echtscheiding.

Echtscheiding en de gevolgen ervan is ook in deze tijd een behoorlijk maatschappelijk probleem. Sinds 1970 is in ons land het aantal echtscheidingen ongeveer verviervoudigd. De gevolgen zijn niet alleen ellendig voor beide partners maar ook voor de kinderen. In de tijd van de Heer Jezus waren er niet zulke sociale voorzieningen als hier in ons land en een vrouw die door echtscheiding alleen kwam te staan probeerde in het algemeen weer te huwen omdat dan haar levensonderhoud gewaarborgd was. Een 'scheidbrief' was het bewijs dat ze een man had toebehoord zodat ze niet van hoererij beschuldigd kon worden.

Het gedeelte in de bergrede (Matth. 5:31 en 32) is niet het enige gedeelte in de evangeliën waarin de Heer Jezus over 'echtscheiding' spreekt. In Matth. 19:1-12 wordt er uitvoeriger over gesproken en ook in Mark. 10:2-12. Verder komt het ook nog in Luk. 16:18 voor.

De achtergrond van vers 31 en 32 lijkt te zijn de discussie die er gaande was onder de schriftgeleerden en Farizeeën welke nu de wettige gronden waren voor een echtscheiding. Echtscheiding kon alleen door mannen aangevraagd worden. Verder waren er twee rabbijnse scholen, die van Shammai en die van Hillel. Shammai leerde, op grond van Deut. 24:1, dat echtscheiding alleen mogelijk was in geval van 'onkuisheid' terwijl Hillel het 'iets onbehoorlijks aan haar' veel ruimer interpreteerde. Zelfs het 'niet goed kunnen koken' was volgens zijn ruime opvatting al een reden voor echtscheiding [Studiebijbel, pag. 93].

Met deze achtergrond begrijpen we ook beter de vraag uit Matth. 19:3: "*Is het geoorloofd om zijn vrouw weg te zenden om allerlei redenen?*" (al was dat hier om Hem te verzoeken). De Heer Jezus geeft op deze vraag geen direct antwoord maar verwijst naar de instelling van het huwelijk door God in Genesis 2. Daarmee laat Hij eigenlijk iets zien van de verkeerde mentaliteit van de schriftgeleerden en Farizeeën: ze zijn blijkbaar steeds bezig met de mogelijkheden voor een echtscheiding in plaats van na te denken over Gods instelling voor het huwelijk.

Als ze dan toch op hun eigen lijn doorgaan en over de scheidbrief beginnen (ze leggen dit uit als een bevel, maar zo staat het niet in Deut. 24:1) dan legt de Heer Jezus uit dat dit slecht een concessie was Gods kant met het oog op de hardheid uwer harten (Matth. 19:8) maar dat dit zeker niet overeen kwam met Gods oorspronkelijke bedoeling. Hierna geeft Hij de enige toegestane reden voor echtscheiding namelijk: hoererij. Dezelfde tekst vinden we ook in Matth. 5:32 alleen staat er in Matth. 19:9 bij: "*en een ander trouwt*". Deze twee teksten zijn de enige twee teksten in het N.T. die de uitzondering aangeven. In de gedeeltes in Markus en Lukas lezen we niets over deze uitzondering maar het is aannemelijk dat deze evangelisten het weggelaten hebben omdat het voor hen zonder meer vanzelfsprekend was dat ontrouw een wettige grond voor echtscheiding was.

De vraag is nu, wat er onder hoererij verstaan moet worden. In het Grieks staat hier het woord 'porneia' en dat heeft betrekking op onwettig en buitenechtelijk geslachtsverkeer van allerlei aard [Studiebijbel, pag. 97]. Dat is dus niet alleen overspel (moichastai). In Lev. 20 vind men verschillende vormen van hoererij. Hoererij was dus een wettige grond voor echtscheiding en in het geval van overspel stond er er zelfs de doodstraf op. Ook nu wordt in vele evangelische kringen hoererij (meestal uitgelegd als overspel) gezien als de enige wettige grond voor echtscheiding. Echtscheiding is niet noodzakelijk maar het is dan wel geoorloofd.

De vraag die hier direct mee verbonden is, is: Mag iemand, die (onschuldig) en wettig gescheiden is, nog hertrouwen? Hierover wordt nogal verschillend gedacht in de evangelische wereld.

De voorstanders halen dikwijls Matth. 19:9 aan. Hier staat echter dat echtscheiding en hertrouwen om een andere reden dan hoererij echtbreuk is. Het is moeilijk om hieruit te lezen dat dat hertrouwen na wettige echtscheiding geoorloofd is.

De tegenstanders wijzen vaak op 1 Cor. 7:10 en 11 en 39 aan. Hier wordt niet gesproken over een mogelijke uitzondering evenmin als in Rom. 7:2 en 3. Als men echter Rom. 7:2 en 3 hanteert om aan te tonen dat er alleen mogelijkheid tot hertrouwen is als de partner overlijdt dan moet men wel bedenken dat deze zelfde wet de doodstraf eist op overspel zodat in dat geval het huwelijk automatisch ontbonden is en hertrouwen toegestaan is (Derek Prince in: "God is a matchmaker", wat vrij geciteerd). Verder antwoordt Paulus in 1 Cor. 7:39 blijkbaar op de vraag of weduwen mogen hertrouwen. Het antwoord van Paulus wordt door voorstanders van de 'anti-hertrouwvisie' weleens gebruikt om dezelfde reden als dat men Rom. 7:2 en 3 gebruikt. Gezien de achtergrond van deze tekst lijkt een dergelijk gebruik ervan niet gerechtvaardigd.

De Bijbel lijkt geen duidelijk antwoord te geven op de vraag of hertrouwen na een wettige echtscheiding is toegestaan. Het hangt doorgaans van de visie van de plaatselijke oudstenraad af wat er in zo'n geval gebeurt.

4.19 Het zweren (vers 33-37).

Zweren is volgens het Kramers' Nederlands woordenboek: een eed afleggen d.w.z. een verklaring waarbij God als getuige wordt aangeroepen. Tegenwoordig wordt het zweren veelal gebruikt om de betrouwbaarheid van iemands woorden te benadrukken. Hoe vaak hoort men niet, vooral bij jeugdige personen: 'Ik zweer het je'. Dikwijls worden hierbij ook nog twee vingers in de lucht gestoken.

In het O.T. komt het zweren veel voor. In Gen. 14:22 lezen we al dat Abraham zweert bij de Here. In Gen. 21 komt ook driemaal het zweren voor en daarna nog op vele plaatsen in het O.T. In Lev. 19:12 lezen we dat God zegt: Gij zult bij mijn naam niet vals zweren. Het zweren was dus niet verboden, maar wel het valse zweren. Ook lezen we dat God zweert bij Zichzelf, bijvoorbeeld in Gen. 22:16: 'Ik zweer bij Mijzelf luidt het woord des Heren....

In het N.T. zijn er ook situaties waarin zweren voorkomt. In de Hebreeën-brief lezen we dit enkele malen

bijv. in Hebr. 3:11 en 18. 4:3, 13:16 enz. Hierbij wordt echter meestal teruggegrepen op het O.T. evenals in Luk. 1:72 en Hand. 2:30. In Opb. 10:6 lezen we over een engel die zweert en verder lezen we in de evangeliën een paar maal over het valse zweren van Petrus bij de verloochening van de Heer Jezus (Matth. 26:74, Marc. 14:71) en het zweren van Herodus (Marc. 6:23). Verder vinden we wat de Heer Jezus zegt over het zweren in Matth. 5 (vers 34 en 36) en enkele verzen in Matth. 23.

Ook vinden we teksten die iets soortgelijks als zweren aanduiden

bijv.: Maar ik roep God aan tot getuige over mijn ziel, dat ik om u te sparen, niet meer naar Corinthe gekomen ben (2 Cor. 1:23).

Je zou dus kunnen zeggen dat ook Paulus zweert bij God.

Het doen van eden of geloften aan God wordt in het O.T. als bijzonder bindend gezien. In Deut. 23:21 lezen we: Wanneer gij de Here, uw God, een gelofte doet, zult gij er niet mee talmen haar in te lossen...Een soortgelijke tekst vinden we in Pred. 5:3 met nog een behoorlijke waarschuwing in vers 5 erbij.

Iedereen kent wel de 'moeilijke' geschiedenis van Jefta in Gen. 11. waarin Jefta's gelofte bijzonder nare gevolgen had. Persoonlijk acht ik het niet waarschijnlijk dat God inderdaad van Jefta verlangde dat hij zijn dochter ging offeren, temeer daar mensenoffers verboden waren. Sommigen betwijfelen ook of Jefta dit inderdaad gedaan heeft en zien het voltrekken van de gelofte (vers 39) ook niet als een mensenoffer maar meer iets in de zin van 'ongehuwd laten'.

Maar algemeen kan men stellen dat als je een gelofte gedaan had of gezworen had, dan was je gebonden, hoe vervelend ook de consequenties waren voor de betrokkene. In Ps. 15:4 staat als één van de kenmerken van degene die bij de Here mag verkeren: *"Heeft hij tot zijn schade gezworen, hij verandert het niet"*.

Een bijzonder hoofdstuk over geloften is Num. 30. Ook hier is duidelijk dat de gelofte of de eed van een man aan de Here hem verplicht dit na te komen. Voor de geloften door vrouwen gedaan was dit anders. Als bijvoorbeeld een getrouwde vrouw een gelofte deed en haar man, die het hoorde, deze belofte weerstond, dan werd de verplichting ongeldig gemaakt en de Here vergaf de vrouw. Als de man dit echter naliet dan moesten alle verplichtingen worden nagekomen.

In de tijd van de Heer Jezus was het zweren duidelijk verworden. Natuurlijk wilden de schriftgeleerden en Farizeeën wel het oudtestamentische gebod uit Lev. 19:12 handhaven maar tegelijkertijd gingen ze uitvluchten 'construeren' omdat blijkbaar de praktijk van het houden van wat je beloofd hebt nogal tegenviel. De Farizeeën maakten blijkbaar onderscheid tussen eden of geloften waar de naam van God in voor kwam en waar de naam van God niet in voorkwam [Studiebijbel, pag. 101]. De eden waarin Gods naam niet genoemd werd, waren minder bindend. De Heer Jezus maakt duidelijk dat onderscheid volkomen kunstmatig is omdat alles van God is (vers 34, 35 en 36). In de hemel woont God en de aarde is de voetbank van zijn voeten. Jeruzalem is Zijn stad en ook je hoofd met het haar behoren tot Zijn schepping. Dus waar je ook bij zweert, je gebruikt toch indirect de naam van God. In Matth. 23:16-23 vinden we een soortgelijke opsomming. Ook hier maakt de Heer Jezus duidelijk dat het onderscheid dat de schriftgeleerden en Farizeeën tussen de verschillende soorten eden volkomen kunstmatig is en geen betekenis heeft voor God.

De Heer Jezus zegt ons in het geheel niet te zweren, maar gewoon na te komen wat we beloofd hebben: Laat het ja, dat gij zegt, ja zijn, en het neen, neen; wat daar bovenuit gaat is uit den boze. In Jac. 5:12 staat eigenlijk hetzelfde: *"Laat het ja bij u ja zijn en neen neen, opdat gij niet onder het oordeel valt"*.

Waarom toch hebben we van die krachtige uitdrukkingen nodig zoals: 'Ik zweer het je' of 'op mijn erewoord'? Juist door onze toevlucht te

nemen tot deze uitdrukkingen te gebruiken laten we zien dat onze woorden niet altijd betrouwbaar zijn! Juist in ons spreken zondigen we gemakkelijk. Niet voor niets zegt Jac. 3:2: *"Wie in zijn spreken niet struikelt is een volmaakt man."* In Spr.10:19 staat: *"In veelheid van woorden ontbreekt de overtreding niet"*. Heel gemakkelijk verdraai je de waarheid iets of overdrijf je een klein beetje of je belooft iets wat je toch niet van

plan bent om na te komen enz. Geef uw mond geen gelegenheid tot zondigen (Pred. 5:5).

De vraag is nu of zweren nu echt verboden is in het N.T. Sommige christenen vatten de woorden van de Heer Jezus in Matth. 5:32 inderdaad zo op en weigeren de eed af te leggen (bijv. voor een rechtbank). Persoonlijk denk ik niet dat de Heer het zo bedoeld heeft. Hij wil ons alleen duidelijk maken dat als we eerlijk zijn het niet nodig is om je toevlucht te nemen tot het zweren. Maar als de één of andere officiële instantie dit van ons zou vergen (omdat zij niet bij voorbaat overtuigd zijn van onze eerlijkheid) dan acht ik het niet verboden om te zweren.

In ons land is meened strafbaar en in Gods ogen is het een ernstige zonde. Het is een zonde tegen het vierde gebod: Gij zult de naam van de Here uw God niet ijdel gebruiken (Ex. 20:7). Ook christenen maken zich daar weleens schuldig aan (Oh God! enz.). Laten we steeds zuiver zijn in ons spreken zodat het aangenaam is voor God en voor mensen!

4.20 Vergelding.

Met vers 38 komen we weer in een ander levensgebied: De vergelding. Ook hier begint de Heer Jezus met het karakteristieke: Gij hebt gehoord.....maar Ik zeg u..De Heer Jezus haalt hier een oudtestamentisch gebod aan dat te vinden is in Ex. 21:24 en in Lev. 24:20: oog voor oog en tand voor tand..Het gaat hier om de situatie dat een volksgenoot zijn naaste lichamelijk letsel toebrengt. Het gebod nu was gegeven om er voor te zorgen dat de vergelding overeenkomstig de overtreding was en derhalve de perken niet te buiten ging. Er ging dus een duidelijke bescherming van het gebod uit.

Het lijkt erop dat de Heer Jezus veel verder gaat dan het gebod en de vergelding zelfs verbiedt. Volgens Stott (pag. 104) echter, was dit gebod gegeven aan de rechters en hoorde het niet thuis in de persoonlijke levenssfeer. De rechter mocht een straf opleggen overeenkomstig de overtreding (de wet der wedervergelding of 'lex tallionis') maar ook niet meer dan dat. Op deze manier werd voorkomen dat men het recht in eigen hand ging nemen waardoor een spiraal van geweld zou kunnen ontstaan.

De Farizeëen en schriftgeleerden hadden deze wet der wedervergelding ook naar de persoonlijke levenssfeer overgebracht en dit was eigenlijk in strijd met de wet. In Lev. 19:18 staat: "*Gij zult niet wraakzuchtig en haatdragend zijn tegenover de kinderen van uw volk..*" De vergelding behoorde dus bij de rechterlijke macht en niet in de persoonlijke levenssfeer. Als de Heer Jezus dus zegt de boze niet te weerstaan dan is dat niet in strijd met het O.T.

Wat of wie wordt er bedoeld met 'de boze'? Zeker niet de duivel, want die moeten we wel degelijk weerstaan (Jac. 4:7). Ook wordt er niet zoiets bedoeld als het kwade in het algemeen omdat het Grieks voor de woorden 'de boze' mannelijk zijn en niet onzijdig [Stott, pag. 105]. Het gaat hier om een persoon. De NIV zegt: Do not resist an evil person of in het Nederlands: Weersta geen persoon die je kwaad doet. Het gaat er dus niet om dat we zijn of haar gedrag goed praten of dat we ons niet zouden mogen beschermen tegen iemand die ons met een mes aanvalt maar het gaat erom dat we geen wraak nemen en eigenlijk meer dan dat want als we ook nog de andere wang moeten toekeren dan gaat dat verder dan 'alleen maar geen wraak nemen'. De Heer Jezus past dit toe op vier situaties:

- Een slag in het gezicht krijgen (zoiets is in het Oosten een ernstige belediging).
- Een beroving bij een onrechtvaardige rechtzaak. Bij een rechtvaardige rechtzaak had de schuldeiser al het

recht niet om de mantel van de schuldenaar voorgoed tot pand te nemen, deze moest voor zonsondergang worden teruggegeven (Ex. 22:25 en 26).

- Onvrijwillige dienstverlening. Iemand prest u voor één mijl. Ga er dan twee met hem. Geef meer dan dat een ander van je verlangt.

- Het geven en het lenen van geld. Laat je hierbij leiden door welwillenheid. Hierbij gaat het blijkbaar niet noodzakelijk om een 'boos' persoon.

Het lijken bijna onmogelijke eisen die de Heer Jezus aan zijn volgelingen stelt. Juist op dit levensgebied is de gehoorzaamheid niet gemakkelijk en hebben we bijzonder veel genade nodig. We zien deze houding, de houding van een lam, terug in het leven van de Heer Jezus. Vele teksten geven dat aan en we noemen er enkele:

- Jes. 50:6 (profetisch over de Heer Jezus): *"Mijn rug heb ik gegeven aan wie sloegen, en mijn wangen aan wie mij de baard uittrokken"*; mijn gelaat heb ik niet verborgen voor smadelijk speeksel.

- Joh. 18:23 (de Heer Jezus heeft zojuist een slag in het gelaat gekregen en Hij antwoordt:) *"Indien ik verkeerd gesproken heb geef aan wat verkeerd was (de gever van de slag wordt wel verantwoording gevraagd), maar indien het goed was, waarom slaat gij Mij?"*.

- 1 Petr. 2:23 (over de Heer Jezus):...*"die, als Hij gescholden werd, niet terugschold en als Hij leed niet dreigde, maar het overgaf aan Hem, die rechtvaardig oordeelt.."*.

Nogmaals: dit is niet eenvoudig. De Heer Jezus zegt ons niet alleen om geen wraak te nemen maar zelfs nog toe te laten dat 'de boze persoon' nog een eindje verder gaat (de andere wang, ook het hemd nemen, de tweede mijl gaan). In de wereld is het zo dat als je aangevallen wordt (veelal alleen met woorden) dat er dan dikwijls meteen teruggeslagen wordt (vaak ook met woorden, maar soms zelfs letterlijk). Men gaat meteen in de tegenaanval en vaak hoor je dan zoiets als: Ik heb hem lik op stuk gegeven. Zoiets mag dan in de wereld gebruikelijk zijn maar in Gods Koninkrijk is dit verboden. De vergeldingsmentaliteit, die in de wereld zoveel leed veroorzaakt, mag bij de kinderen Gods niet gevonden worden. Kinderen Gods zijn vrede-stichters en daarbij hoort geen vergeldingsmentaliteit. God zegt eenvoudig: *"Mij komt de wraak toe, Ik zal het vergelden"* (Rom. 12:19, Deut. 32:35 en Hebr.10:30). Dit betekent dat wij de vergelding aan God moeten overlaten en niet het recht in eigen hand nemen. De Bijbel, maar ook de gewone geschiedenis geven heel wat voorbeelden van vergelding van Godswege.

Als we nog eens kijken naar de vier situaties zoals eerder gegeven dan valt op dat in elk van die situaties een zeker 'bezit' wordt aangetast:

- Een slag in het gezicht....aantasting van onze waardigheid.
- Mantel en hemd nemen.....aantasting van ons levensonderhoud.
- De tweede mijl.....aantasting van onze tijd (en energie).
- Het geven en lenen.....aantasting van ons geld en bezit.

Natuurlijk is dit geen aanmoediging om nonchalant om te gaan met je waardigheid, levensonderhoud, tijd, energie en geld en goederen. Maar als een 'boos persoon' er een aanslag op pleegt dan moeten we, als volgelingen van de Heer Jezus, in elk geval afzien van vergelding en zelfs nog toelaten dat hij/zij nog verder gaat. Het afzien van vergelding is al moeilijk genoeg maar het is nog voor te stellen. Maar het vrijwillig toelaten dat de 'boze' nog verder gaat is bijzonder moeilijk want: wat betekent dit praktisch? Als een inbreker je spullen wegneemt en je betrapt hem, moet je hem dan zijn gang laten gaan? Als een aantal personen in de gemeente je naam te 'grabbelen'?

maken moet je daar dan niets tegen ondernemen en als Paulus zeggen:

worden wij gelasterd, wij blijven vriendelijk (1 Cor. 4:13)? Ik wil deze vragen openlaten voor discussie maar er hier nog een enkele opmerking over plaatsen:

"Alles wat wij bezitten is in feite Gods eigendom. Wij zijn rentmeesters en God heeft ons vele (materiële) dingen toevertrouwd, niet alleen om in ons levensonderhoud te voorzien, maar ook om ermee te woekeren tot eer van Zijn naam. Ook schenkt Hij ons kracht en gezondheid om ons dagelijks werk te kunnen doen. We zijn niet eens van onszelf want wij zijn gekocht en betaald (1 Cor. 6:20). Daarom, als iemand een 'boos persoon' ons bezit op de een of andere manier aantast, dan tast hij in feite Gods eigendom aan. Wanneer we ons realiseren dat we eigenlijk niets hebben, maar toch alles bezitten (2 Cor. 6:10) dan zullen we ook gemakkelijker onrecht kunnen verdragen en de zaak aan God overlaten".

Maar hoe zit het met justitie en politie? Moeten zij ook de 'boze' niet weerstaan en de misdaad gewoon zijn gang laten gaan? Hoe absurd het ook lijkt, dit was wel ongeveer de conclusie waar Leo Tolstoy, de bekende Russische schrijver en sociaal hervormer uit de achttiende eeuw, toe kwam [Stott, 108-112]. Na het lezen en het herlezen van de bergrede kwam hij tot de conclusie dat de woorden van Christus om de boze niet te weerstaan zeer letterlijk en zeer algemeen moesten worden opgevat. Hij schrijft in zijn boek 'Wat ik geloof' (1884):

"Christus verbiedt geheel en al de menselijke instelling van rechtbanken omdat ze de boze weerstaan en zelfs kwaad met kwaad vergelden". Tolstoy wijst ook de politie en het leger af. Hij gelooft dat als Christus bevelen opgevolgd worden dat dan uiteindelijk alle mensen broeders zullen worden en in vrede met elkaar zullen leven. Zelfs misdadigers zullen volgens Tolstoy veranderen als ze de waarheid, die christenen leren en tonen, gaan zien.

De bekende Gandhi werd ook op een diepe manier beïnvloed door de geschriften van Tolstoy. Hij ging niet zover als Tolstoy, maar in de ideale staat die hij voor ogen had, zou de politie zelden geweld gebruiken, het straffen zou niet meer nodig zijn en gevangenen worden scholen. Gandhi praktiseerde de leer van de ahimsa, dat is de leer van de veroordeling van de gewelddadigheid tegenover al het levende. Zo drong hij er bij de Joden op aan om aan Hitler op een geweldloze manier verzet te bieden, waar overigens geen acht op geslagen werd.

Men kan veel respect hebben voor de opvattingen van Tolstoy en Gandhi, maar hun opvattingen moeten uiteindelijk toch als onrealistisch maar vooral ook onbijbels van de hand worden gewezen. Het is niet voor niets dat God de overheid heeft gegeven om de mensheid ervoor te behoeden dat ze aan hun eigen kwaad ten onder gaat. In Rom. 13:4 wordt van de overheid gezegd dat zij in dienst van God staat u ten goede. Maar even later staat dat zij ook in dienst van God staat als toornende wreekster voor hem, die kwaad bedrijft. Politie en justitie en ook legers zijn in deze, door het kwaad bezoedelde wereld, nodig. Natuurlijk zijn ook deze instellingen soms instrumenten van de boze maar dit neemt niet weg dat hun aanwezigheid in deze wereld door God gewild is. De Bijbel geeft trouwens ook geen enkele aanwijzing dat het steeds beter zal gaan. Veeleer wordt een beeld geschetst van een wereld waarin het kwaad alleen maar toeneemt en een hoogtepunt zal vinden in het rijk van de antichrist. Pas door het persoonlijk ingrijpen van God, door de wederkomst van Christus, zal er een duizendjarig rijk op aarde komen waarin vrede zal heersen.

Het probleem waar we als christenen mee geconfronteerd worden is dat we eigenlijk in twee 'sferen' leven. Enerzijds leven we in het Koninkrijk van God (Phil. 3:20) ook al is dit nog niet in zijn volle heerlijkheid op aarde aanwezig maar anderzijds zijn we ook burgers van het land waarin we leven. Als christen heb ik te maken met de wet van de liefde die geen persoonlijke vergelding toestaat maar als burger van het land heb ik wel degelijk de plicht om het kwaad tegen te gaan en zelfs, als ik een overheidsdienaar ben, het te vergelden. Hierdoor kan een merkwaardig spanningsveld ontstaan. Als ik op straat wordt neergeslagen door de een of andere maniak dan mag ik dat niet persoonlijk vergelden. Toch zal ik m.i. deze man toch bij de

politie moeten aangeven omdat hij een gevaar is voor de samenleving. Om dezelve reden geloof ik ook dat ik een inbreker niet zomaar zijn gang moet laten gaan.

Ook binnen de gemeente van de Heer Jezus kun je met dergelijke problemen te maken krijgen. Je moet soms als een leider in de gemeente 'hard' optreden tegen een gemeentelid dat niet deugt (1 Cor. 5:13: doet wie niet deugt uit uw midden weg) maar persoonlijk dien je ten opzichte van zo'n broeder of zuster vrij te zijn van 'vergeldingsdrang'.

Luther schreef dat we niet onze 'persoon' en ons 'ambt' door elkaar moeten halen. Als 'christen-persoon' moeten we de boze niet weerstaan maar als 'ambts-persoon' moeten we wel degelijk het kwaad tegengaan. De eerste persoon opereert in Gods Koninkrijk terwijl de tweede persoon doorgaans in de seculiere wereld opereert. Voor dit onderscheid van Luther is veel te zeggen al heeft hij dit zelf een wat overtrokken [Stott, pag. 113]. Hij schreef o.a. dat je in de seculiere wereld Christus niet hoeft te raadplegen over je plichten, want dat kan de keizer je wel leren, aldus Luther. Hij gaat er dan echter aan voorbij dat de autoriteit van Christus ook geldt in de seculiere wereld ook al erkennen veel overheidsdienaren dit niet.

Een groot voorbeeld in deze tijd van iemand die de vergeldingsdrang wist te doorbreken was Martin Luther King. Deze man heeft zeer veel geleden in zijn geweldloze strijd tegen de 'veronderstelde' rassenongelijkheid. En toch was er volgens Coretta, de weduwe van de vermoorde Martin Luther, geen bitterheid in zijn hart of wraak in zijn gedachten. In een interview drukte ze het ook heel duidelijk uit: "Wraak en vergelding passen niet in ons geloof".

4.21 Het liefhebben van vijanden.

Als een bijna logisch vervolg op de houding t.o.v. de vergelding komt de verhouding t.o.v. vijanden. Wat verwacht de Heer Jezus van Zijn volgelingen met betrekking tot vijanden? We hebben al eerder gezien in Matth. 5:10-12 dat een christen vervolging en dus ook vijandschap mag verwachten. Door je zuiverheid ontstaan conflicten met anderen in je omgeving en worden er vijanden 'gemaakt'. Natuurlijk kunnen er ook op andere manieren vijandschappen ontstaan en vaak zelfs alleen al omdat iemand tot een bepaalde bevolkingsgroep behoort. Denk maar eens aan de vijandschap die er is tussen veel Joden en Arabieren. Maar wat ook de oorzaak van de vijandschap is, hoe moet je nu houding zijn als christen ten opzichte van je vijanden?

De Heer Jezus haalt hier weer aan wat zijn toehoorders gehoord hebben: Gij zult uw naaste liefhebben en uw vijand zult u haten. Dit gebod was blijkbaar gebaseerd op Lev. 19:18 waar staat:

"Gij zult niet wraakzuchtig en haatdragend zijn tegenover de kinderen van uw volk, maar uw naaste liefhebben als uzelf; Ik ben de HERE".

Stott (pag. 115) merkt op dat er twee belangrijke verschillen waren tussen het oudtestamentische gebod en wat de Farizeeën en schriftgeleerden leerden:

1. Het weglaten van 'als uzelf'. De toevoeging 'als uzelf' zegt iets over de kwaliteit van de liefde die je voor je naaste moet hebben namelijk dezelfde liefde als die je voor jezelf hebt. Door deze toevoeging weg te laten blijf je onduidelijk over de kwaliteit van de liefde tot de naaste.

(De liefde die je voor jezelf hebt moet trouwens niet verward worden met de zelfzuchtige ik-gerichte liefde die praktisch geheel gericht is op de bevrediging van de eigen behoeften. Dit laatste is gewoon de zonde van de zelfzucht wat bijvoorbeeld in veel huwelijken leidt tot tal van problemen).

2. Het toevoegen van 'en uw vijand zult ge haten'. Dit laatste stond er nu juist niet bij maar het was blijkbaar wel algemeen geaccepteerd. Mogelijk dacht men dat het niet wraakzuchtig en haatdragend zijn alleen maar gold tegenover de volksgenoten maar dat dit niet gold voor 'buitenstaanders'.

Bij dit laatste willen we wat nader stil staan. In het O.T. vinden we wel degelijk aanwijzingen met betrekking tot het liefhebben van de vijand. In Ex. 23:4 vinden we het gebod om een verdwaald rund van uw vijand terug te brengen terwijl een vers later sprake is van een gebod om de vijand te helpen als zijn ezel onder de last bezwijkt. Ook vinden we in Spr. 25:21 dezelfde tekst die Paulus aanhaalt in Rom. 12:20: "*Indien uw vijand honger heeft geeft hem te drinken*".

Natuurlijk zijn er ook veel 'negatieve' aanwijzingen met betrekking tot de vijand zoals het uitroeien van alle inwoners van Jericho, uitgezonderd de hoer Rachab (Joz. 6:21) en ook het haten van de vijanden in de Psalmen. Een voorbeeld hiervan vinden we in Ps. 139:21 en 22 waar David zegt:

*"Zou ik niet haten, HERE, wie u haten,
niet verafschuwen wie tegen u opstaan?
Ik haat hen met een volkomen haat,
tot vijanden zijn zij mij".*

In deze voorbeelden hebben we echter te maken met een **heilige haat tegenover Gods vijanden**. Deze haat is niet zondig, integendeel, ze wordt veroorzaakt door een diepe liefde voor God. God zelf heeft ook een heilige haat tegenover de zonde en de zondaars. In Ps. 5:6 staat: "*Gij haat alle bedrivers van ongerechtigheid*". Tegelijkertijd gaat Gods liefde naar hen uit en verlangt Hij dat ze tot bekering komen.

In Ps. 97:10 staat: "*Gij die de HERE liefhebt, haat het kwade*". Zo moet er ook bij ons een heilige haat zijn (omdat Gods eer wordt aangetast) tegenover de zonde en tegenover de zondaar. Tegelijkertijd moeten we ook de onbekeerden liefhebben en voor hen bidden opdat ook zij tot bekering komen. We dienen echter de heilige haat goed te onderscheiden van de zondige haat die veelal geënt is op persoonlijke rancune en bitterheid.

Concluderend kunnen we zeggen dat het gebod 'uw vijand zult ge haten' niet in het O.T. te vinden is en dat we te maken hebben met, zoals Spurgeon het uitdrukte, een parasitaire groei op de wet van God.

De Heer Jezus laat in vers 44 duidelijk uitkomen hoe God er werkelijk over denkt: "*Hebt uw vijanden lief en bidt voor wie u vervolgen*".

Ook laat Hij in de gelijkenis van de barmhartige Samaritaan (Luk. 10:1-37) eens en voor altijd zien dat de naaste, die je moet liefhebben als jezelf, ook je vijand kan zijn (de Samaritanen waren de natuurlijke vijanden van de Joden).

Bij het gedeelte over de vergelding zagen we al dat we de boze persoon niet mochten weerstaan en zelfs moesten toestaan dat deze nog een beetje verder ging. Nu wordt er ook nog gevraagd dat we de boze persoon liefhebben en voor hem of haar bidden. Zoiets is in de hedendaagse wereld (maar ook vroeger) hoogst ongebruikelijk. Maar daar gaat het ook om! In vers 47 wordt ook gesproken over ..meer dan het gewone. In de wereld is liefde en vriendelijkheid gekoppeld aan wederkerigheid. Ik ben vriendelijk tegenover de ander omdat de ander vriendelijk is tegenover mij. Voor God betekent dat echter niet zoveel, Hij wil dat we veel verder gaan dan wat in de wereld gewoon is zoals Hijzelf ook veel verder is gegaan (zie bijv. Rom. 10:8) en nog steeds gaat: Zon (let op het gebruik van het woordje 'Zijn') en regen zijn er voor bozen en goeden en rechtvaardigen en onrechtvaardigen. Juist in het verder gaan dan 'het gewone' laten we zo bijzonder uitkomen dat we kinderen van God zijn. De wereld is immers gewend aan het 'gewone'.

Het is overigens goed om op te merken dat er niet staat dat we hierdoor kinderen van God **worden** maar alleen dat het op deze manier heel goed laten zien. Een kind van God worden we alleen door wedergeboorte (Joh. 1:12 en 13 en Joh. 3:3 e.v.).

Het spreekt vanzelf dat het liefhebben van vijanden niet gemakkelijk is en totaal tegen alle gevoel indruist. Juist hier hebben we de hulp van de Heilige Geest zo nodig. Wanneer we God echter ook op dit moeilijke punt willen gehoorzamen en onze vijanden willen liefhebben dan zal God hier ook genade voor verlenen. De liefde voor vijanden blijkt niet in eerste instantie door een gevoel maar door woorden en ook daden. Romeinen 12:20 spreekt ook over hem te eten geven en te drinken geven. Dit kan ertoe leiden dat hij zich beschaamd gaat voelen over zijn gedrag (vurige kolen op zijn hoofd stapelen) en dingen gaat veranderen. Verder worden we ook opgeroepen om voor onze vijanden te bidden. Ik geloof dat ook door het gebed er liefde kan groeien voor onze persoonlijke vijanden. Ook de Heer Jezus bad voor Zijn vijanden: Vader, vergeef het hun, want zij weten niet wat zij doen (Luc. 23:34). Door gebed kan er niet alleen liefde groeien voor de vijand maar ook de vergelding van Godswege (Rom. 12:19) kan hierdoor achterwege blijven of verminderen. Ook Job moest voor zijn vrienden (in hun pastorale benadering van Job waren het eerder vijanden) bidden om Gods vergelding niet te laten volgen (Job 42:8).

Matth. 5 eindigt met: *"Gij dan zult volmaakt zijn, gelijk uw hemelse Vader volmaakt is"*. Men zou kunnen denken dat de Heer Jezus hier leert dat er in dit leven al een volmaaktheid mogelijk is in de zin van zonder zonde zijn. Dit laatste geldt zeker voor onze hemelse Vader maar geldt het in die zin ook voor ons? Het Griekse woord dat hier gebruikt wordt is 'teleios'. Het zou ook vertaald kunnen worden met rijp zijn, volwassen zijn of volleerd zijn (Studiebijbel, pag. 107). Eenzelfde woord wordt gebruikt in Jac. 3:2: *"..wie in zijn spreken niet struikelt is een volmaakt man.."*. In Matth. 5:48 heeft het, blijkens de samenhang, betrekking op: volmaakt zijn in liefde en niet op een volmaaktheid in de zin van zondeloosheid, er blijft immers een hongeren en dorsten naar gerechtigheid (Matth. 5:6). Als we onze vijanden liefhebben op de manier zoals God dat van ons verlangt dan zullen we volmaakt zijn in liefde zoals Hijzelf volmaakt is in liefde.

Vragen bij hoofdstuk 4

1. Leg in uw eigen woorden uit wat de Heer Jezus bedoeld met 'overvloedige gerechtigheid' (vers 20).
2. De Farizeeën en schriftgeleerden misvormden Gods geboden uit het O.T. Geef hier een paar voorbeelden van. Gebeurt zo iets ook heden ten dage, denkt u en zo ja, waarom doet men dit?
3. Wanneer is toorn nu wel en en wanneer niet een zonde?
4. Heel bekend (ook in de wereld) is vers 39: Wie u een slag geeft op de rechterwang, keer hem ook de andere toe..
Wat betekent dit (praktisch) voor u?
5. Waarom is de Heer Jezus zo radicaal als het gaat om de verleiding tot zonde? (de verzen 27 tot 31). Zonde kan toch weer vergeven worden?
6. Geef hem, die van u vraagt, en wijs hem niet af, die van u lenen wil (vers 42). Betekent dit volgens u dat we altijd moeten geven (of lenen) wat een ander ook van ons vraagt of zijn er toch 'nuances'?
7. Hebt u persoonlijke vijanden, en zo ja, hoe gaat u hiermee om?

5. Gerechtigheid doen voor mensen (Matt. 6: 1-18).

5.1 Gerechtigheid die het niet is.

We hebben in Matth. 5:16 al gezien dat de Heer Jezus van ons verwacht dat we ons licht moeten laten schijnen voor de mensen. Praktisch gezien betekent dat dat onze levenswandel zodanig moet zijn dat onze omgeving onze goede werken opmerkt en daardoor God gaat verheerlijken. Maar het is ook mogelijk om ervoor te zorgen dat anderen onze goede werken opmerken met een ander motief, namelijk dat we er zelf door verheerlijkt worden. Dit was het geval bij de schriftgeleerden en Farizeeën. De Heer Jezus zegt hiervan: *"Al hun werken doen ze om in het oog te lopen bij de mensen"* (Matth. 23:5 e.v.). Ook bij christenen komt helaas dit ijdele eerbejag (Fil. 2:3) voor. De Heer waarschuwt hiervoor: *"Ziet toe, dat ge uw gerechtigheid niet doet voor de mensen, om door hen opgemerkt te worden"*...en hij geeft een toepassing hiervan op drie gebieden namelijk het geven, het bidden en het vasten. Merk op dat de Heer Jezus deze zaken rekent onder 'het gerechtigheid doen'. Bij het geven (van giften) kunnen we ons dat wel voorstellen evenals bij het voorbede doen en de geestelijke strijd bij het vasten. Kun je ook nog zeggen dat bidden om ons dagelijks brood (Matth. 6:11), waarbij je aan God vraagt om in jouw behoeften te voorzien, ook valt onder het 'gerechtigheid doen'? Persoonlijk geloof ik van wel. Je belijdt daarmee je afhankelijkheid van God en dat je ook voor deze zaken je vertrouwen (geloof) op Hem stelt.

Het zal duidelijk zijn dat als het motief bij het doen van gerechtigheid niet zuiver is dat er dan ook geen sprake meer is van gerechtigheid doen in Gods ogen en er ook geen loon meer is te verwachten. De Heer Jezus zegt ervan: *"Ze hebben hun loon reeds"*. Hun loon is dat ze de aandacht krijgen van de mensen, maar 'hemels' loon is er verder niet meer bij.

5.2 Onze Vader ziet in het verborgene.

Het probleem dat wij als mensen hebben is dat we aanzien wat voor ogen is (1 Sam. 16:7). We komen onder de indruk (of juist niet) van dingen die we uiterlijk waarnemen. Als we echter zouden kunnen zien zoals God ziet, namelijk in het hart van ieder mens, dan zouden veel positieve indrukken spoedig verbleken. We zouden dan ook niet meer in de verleiding komen om onze gerechtigheid te doen voor mensen want de 'valsheid' daarvan zou meteen openbaar zijn voor ieder mens. Zo is het in deze wereld niet, tenminste niet voor mensen maar wel voor onze Vader. Hij kijkt 'door de buitenkant heen' naar ons hart. De Bijbel maakt hier en op veel andere plaatsen duidelijk dat God in het verborgene ziet. We noemen er enkele:

Ps. 139:2: *"Gij verstaat van verre mijn gedachten."*

Ps. 139:4: *"Want er is geen woord op mijn tong, of, zie, HERE, Gij kent het volkomen"* (God weet waarom we bepaalde dingen zeggen).

Ps. 51:8: *"Zie, Gij wilt waarheid in het verborgene"*.

Spr. 15:11: *"Dodenrijk en verderf liggen open voor de HERE, hoeveel te meer de harten der mensenkinderen"*.

Hebr. 4:13: *"...alle dingen liggen open en ontbloot voor de ogen van Hem, voor wie wij rekenschap hebben af te leggen"*.

Het feit dat God alles weet wat er zich in ons hart afspeelt kan sommige christenen beangstigen. Hoewel het goed is om God te vrezen dienen zulke christenen toch ook voortdurend te beseffen dat ze begenadigd zijn

in de Geliefde (Ef. 1:6). Hij weet wat maaksel wij zijn (Ps. 103:14) en Hij verwacht van ons geen vrucht dan die, door Zijn Heilige Geest, in ons is bewerkt (Gal. 5:22).

Daarom is het ook niet goed om voortdurend met ons innerlijk bezig te zijn en bij al onze dienst aan God na te gaan of alle motieven nog zuiver zijn. Zoiets kan gemakkelijk leiden tot 'geestelijke verkramping'. Paulus schrijft in 1 Cor. 4:4 dat hij niet eens zichzelf beoordeeld. Hij weet dat alleen God hem volkomen kan doorgronden en dat te zijner tijd, voor de rechterstoel van Christus, de raadsragen der harten openbaar gemaakt zullen worden (vers 5). Dan staat er zo indringend: *"en dan zal aan elk zijn lof geworden van God"*. Dan zal blijken wat goud, zilver en kostbaar gesteente is, maar ook hout, hooi of stro (1 Cor. 3:12). Deze laatste drie 'materialen' houden geen stand in het vuur van Gods oordeel.

5.3 Het loon.

De Heer Jezus spreekt in dit gedeelte (Matth. 6:1-16) ook over loon en vergelding (de verzen 4,6 en 18). Er wordt hier niet verteld waaruit die vergelding (dat loon) bestaat en ook niet wanneer die vergelding zal zijn, er wordt alleen maar gezegd dat 'uw Vader, die in het verborgene ziet, het u zal vergelden'. Nu spreekt het N.T. op verschillende plaatsen over loon en vergelding en dit onderwerp is een bijbelstudie apart. We gaan er hier dan ook niet uitvoerig op in. Duidelijk is in ieder geval dat er een toekomstige vergelding is maar ook een vergelding in deze tijd (Marc. 10:30).

5.4 Het geven van aalmoezen.

Het geven van aalmoezen behoorden met het bidden en het vasten tot de belangrijkste godsdienstige verplichtingen van de Farizeeën. Het woord aalmoes komt in het O.T. niet voor hoewel in de Mozaische wet wel werd gewezen om mild te zijn t.o.v. de armen (Deut. 15:11). In het N.T. vinden we op verschillende plaatsen aanmoedelingen en 'bevelen' met betrekking tot de weldadigheid (bijv. Gal. 2:10, 2 Tim. 1:17, Hebr. 13:16). Aalmoezen en gebeden worden ook in één adem genoemd door de engel als hij Cornelius, de Romeinse hoofdman, aanspreekt: *"Uw gebeden en aalmoezen zijn voor God in gedachtenis gekomen"* (Hand. 10:4).

In de tijd van de Heer Jezus was het geven van aalmoezen voor een aantal mensen een gelegenheid geworden om roem te verkrijgen. De Heer Jezus gebruikt hier opzettelijk een overdrijving; het 'voor u uitbazuinen' om het belachelijke van deze handelwijze aan te tonen. De tegenstelling met 'de linkerhand die niet weet wat de rechter doet' is hierdoor wel bijzonder groot. De boodschap is duidelijk: het motief bij het geven moet zijn de liefde voor God en voor de naaste en niet één of ander persoonlijk voordeel zoals roem bij anderen (in de krant lees je nogal eens dat de één of andere ster weer een gift gegeven heeft aan een liefdadigheidsinstelling). Toch is het weleens moeilijk om niet aan voordeel te denken bij het geven omdat de Bijbel toch ook beloften geeft voor degenen die geven. We noemen er enkele:

Spr. 3: 9 en 10: *"Vereer de Here met uw rijkdom
en met de eerstelingen van al uw inkomsten,
dan zullen uw schuren met overvloed gevuld worden
en uw perskuipen met most overstromen"*.

Luc. 6:38: *"Geef en u zal gegeven worden..."*.

2 Cor. 10:6: *"Wie mildelijk zaait zal mildelijk oogsten..."*.

Deze beloften kunnen een stimulans zijn bij het geven, maar het motief moet zijn de liefde voor God en de naaste. God heeft de blijmoedige gever lief (2 Cor. 9:7).

5.5 Het gebed.

Wat is bidden? Kramers's woordenboek geeft als eerste omschrijving van bidden: zich tot God richten. Heel dikwijls gebeurt dat in de vorm van vragen of verzoeken. Maar het kan ook de vorm hebben van lofprijzing of aanbidding. Maar in ieder geval is het duidelijk dat het gebed is in het leven van een christen van vitaal belang is en als de Heer Jezus spreekt over: wanneer gij bidt (vers 5) dan neemt hij zonder meer aan dat zijn volgelingen dat ook op gezette tijden doen (hetzelfde geldt trouwens voor het aalmoezen geven (vers 2) en het vasten (vers 16)).

Hoewel bidden vanzelfsprekend is voor de christen is het 'goed' bidden minder vanzelfsprekend. In Luk. 11:1 komen de discipelen bij de Heer Jezus met de vraag: "*Heer, leer ons bidden*". En dan leert de Heer Jezus het gebed dat hij ook hier aan zijn discipelen leert: Het Onze Vader. We gaan later uitvoeriger op dit gebed in maar we noemen eerst twee vormen van verkeerd bidden die de Heer Jezus hier naar voren brengt:

1) Het bidden om zich aan de mensen te vertonen. De Farizeeën en de schriftgeleerden spraken voor de schijn lange gebeden uit (Matth. 23:14). Hiermee 'paradeerden' ze hun geestelijkheid en het motief was: eer van mensen. De Heer Jezus noemt ze huichelaars.

Dergelijke schijnvertoningen komen helaas ook bij christenen voor. Luid bidden, 'mooi bidden' of lang bidden om de aandacht van mensen te trekken kun je in bepaalde samenkomsten nog weleens ervaren en soms ook bij jezelf. Laten we deze valkuil vermijden. Anderzijds is er helaas vaak ook weer een bepaald gevoel van schaamte bij het bidden in het openbaar (bijvoorbeeld in een restaurant). Laten we er niet voor terugdeinzen om ook op deze eenvoudige manier ons licht te laten schijnen voor de mensen!

Dat we in onze binnenkamer moeten gaan betekent dat we mensen moeten buitensluiten (dit geldt natuurlijk alleen voor persoonlijk gebed) en ook, in zekere zin, onszelf. Vaak moeten eerst allerlei andere 'stemmen' tot zwijgen gebracht worden voordat je echt kunt gaan bidden. Daarom geven sommige christenen ook de voorkeur aan nachtelijke gebedstijden, omdat dan zowel de omgeving maar ook je eigen geest het meest rustig is.

2) Het gebruik van het omhaal van woorden. Hier wordt het Griekse werkwoord 'battologeo' gebruikt, dat is het gedachteloos spreken of kletsen. Dus geen rozenkransgebeden (RK-kerk) of gebedswielen zoals bij de Boeddhisten. Op deze manier wordt het gebed verlaagd tot een mechanische aangelegenheid en heeft het geen waarde voor God. Veelheid van woorden maakt ook geen indruk op God, Hij heeft trouwens geen informatie van ons nodig omdat Hijzelf kennis heeft van alle dingen. Hij is dan ook volledig op de hoogte van onze situatie en onze noden.

Het één en ander betekent trouwens niet dat we in ons gebed geen zaken zouden mogen herhalen. De Heer Jezus bad ook driemaal tot de Vader of de beker (van het lijden) niet aan Hem voorbij kon gaan (Matth. 26:39, 42 en 44). Hij leerde Zelf (met de gelijkenis van de onrechtvaardige rechter in Luk. 18:1-8) dat Zijn discipelen moesten volharden in het gebed. Waar het omgaat is dat we niet gedachteloos en zonder dat ons hart er bij betrokken is, allerlei woorden voor God uitspreken. Onze gebeden dienen zoveel mogelijk weloverwogen te zijn en uit ons hart te komen. De 'lengte' van het gebed is dan secundair. Hannah (1 Sam. 1:12) bleef lang bidden voor het aangezicht des HEREN, maar haar gebed kwam uit haar hart. Omdat ze door grote zorg en smart gekweld was, had ze zolang gesproken (vers 16).

5.6 Waarom bidden?

De vraag die nu naar voren komt is: Waarom moeten we dan nog bidden als God al onze noden al kent? In 8.3 wordt uitgebreider op deze vraag ingegaan maar ik wil hier in het kort iets over zeggen.

We moeten in de eerste plaats bidden eenvoudig omdat God dat van ons verlangt! Hij wil gebeden zijn en Hij verlangt naar het contact met elk van Zijn verlore kinderen! Verder is het gebed niet alleen maar vragen voor onszelf maar ook voor anderen en in meer algemene zin voor de voortgang van Gods Koninkrijk op aarde! We worden op deze manier betrokken bij de geestelijke strijd in de hemelse gewesten. Verder, maar zeker niet in de laatste plaats, kan het gebed ook de vorm hebben van lofprijzing en aanbidding. God wordt dan groot gemaakt in ons gebed en allerlei noden en problemen verdwijnen dan even naar de achtergrond. Toch mogen we ook steeds met onze eigen wensen, noden en problemen bij onze hemelse Vader aankomen. Fil. 4:6 zegt in dit verband:

"Weest in geen ding bezorgd, maar laten bij alles uw wensen door gebed en smeking met dankzegging bekend worden bij God".

5.7 Het Onze Vader, een 'modelgebed'.

Vers 9 begint met: Bidt gij dan aldus..De Heer Jezus heeft dan eerst uitgelegd hoe we zeker niet moeten bidden. Hij heeft gewezen op de twee 'valkuilen' namelijk: het bidden om je aan de mensen te vertonen en de omhaal van woorden. Nu laat Hij zien hoe we wel moeten bidden en Hij leert Zijn discipelen een 'modelgebed'. Dit zo bekende 'Onze Vader', dat bij heel wat gelegenheden gebeden wordt, mag inderdaad letterlijk nagebeden worden (als het maar meer is dan alleen de woorden nazeggen). Toch geloof ik dat de Heer hier eerder een standaard heeft willen geven voor het soort gebeden dat welgevallig is bij God. Wat moeten de prioriteiten zijn in de gebeden van Gods kinderen en wat zijn de belangrijke ingrediënten? In het 'Onze Vader' komen deze zaken aan de orde.

5.8 Een veelzeggende volgorde.

Het eerste dat bijzonder opvalt in het gebed is de volgorde. Eerst God zelf, Zijn naam, Zijn Koninkrijk en Zijn wil en daarna onze noden en behoeften: zowel materiële als immateriële (geestelijk en psychisch). Het gebed eindigt met een doxologie (lofverheffing) dat echter niet in alle handschriften voorkomt. Daarom heeft de vertaler het tussen haken geplaatst.

Voor onze gebeden betekent dit dat we de zaken die Gods Koninkrijk betreffen de hoofdprioriteit geven terwijl onze noden en behoeften secundair zijn.

5.9 De regels nader bekeken.

Het gebed begint met: Onze Vader die in de hemelen zijt. Wat een geweldig voorrecht voor de christen is het om de almachtige God te mogen aanspreken met: Onze Vader. Het geeft niet alleen aan dat God een persoon is (veel mensen zien God ook wel als de één of andere onpersoonlijke macht of kracht) maar vooral ook een liefhebbend persoon, een vader. Het woord Vader, duidt op een bepaalde intimiteit en op een zorgzaamheid. Niet weinig christenen hebben nare ervaringen gehad met hun aardse vaders en hebben dan ook moeite om God als Vader te zien. God is echter een volmaakte Vader, die Zijn kinderen door en door

kent en liefheeft en ook opvoedt. De Heer Jezus zelf sprak God ook steeds aan als Vader en in Joh. 20:17 zegt Hij zo treffend: *..maar ga naar mijn broeders (!) en zeg hun: Ik vaar op naar mijn Vader en uw Vader, naar mijn God en uw God.*

De toevoeging: die in de hemelen zijt, geeft iets majesteitelijks aan. Hoewel God wel betrokken is bij Zijn schepping is Hij tegelijkertijd ook verheven boven Zijn schepping. Pred. 5:3 zegt:..want God is in de hemel en gij zijt op aarde, laten daarom uw woorden weinige zijn.

Met 'uw naam worde geheiligd' geven we aan dat we wensen dat Gods naam heilig geacht zal worden onder de mensen. In onze tijd is er sprake van een verschrikkelijke ontheiliging van Gods naam. Denk alleen maar aan het veelvuldig misbruik van Gods naam in de dagelijkse 'omgangstaal'. Steeds openlijker wordt Gods naam ook gelasterd in de media. Verder wordt Gods naam ook veelvuldig ontheiligd doordat er veel kwalijke zaken geschieden door mensen die in de wereld bekend staan als 'christelijk'. Er zal echter een moment komen in de wereldgeschiedenis waarna God zijn heilige naam niet meer zal laten ontheiligen (Ez. 39:7). Wij kunnen en moeten bidden dat Gods naam weer geheiligd wordt. Onze eigen levenswandel speelt daarbij een belangrijke rol (Matth. 5:16).

Met de bede 'uw Koninkrijk kome' drukken we de wens uit dat Gods Koninkrijk, dat met de bediening van de Heer Jezus hier op aarde manifest geworden is, zal groeien en dat het spoedig zijn (voorlopige) voltooiing zal vinden door de wederkomst van de Heer Jezus. Gods Koninkrijk is in voortdurend conflict met het rijk van satan. De levens, maar ook in het bijzonder de gebeden van de kinderen Gods spelen in dit conflict een belangrijke rol. Als wij bidden voor de groei van het Koninkrijk dan bidden we eigenlijk ook dat de boze terrein verliest. Waar Gods heerschappij manifest wordt daar verliest satan zijn greep op de mensen. Daarom is 'uw Koninkrijk kome' ook een oorlogsverklaring aan de tegenstander.

De bede 'uw wil geschiede' hoort bij 'uw Koninkrijk kome' want overal waar Gods wil gedaan wordt, wordt Gods Koninkrijk manifest. Het lijkt een beetje vreemd dat wij moeten bidden dat de wil van de almachtige God op aarde zal geschieden. Het hoeft echter geen enkel betoog dat een heleboel zaken hier op aarde niet naar de wil van God zijn (maar wel door Hem worden toegelaten). De mens heeft de mogelijkheid om tegen de wil van Zijn Schepper in te gaan en dat is overigens zeer tot zijn ongeluk want Gods wil is niet grillig, maar goed, welgevallig en volkomen (Rom. 12:2). Hij heeft de aarde en de mens daarop gemaakt en Hij weet ook precies wat wel en niet goed is voor de mens. Daarom is het een grote dwaasheid om zich te verzetten tegen de wil van God. Het is duidelijk dat we dit gebed niet kunnen bidden als we onze eigen wil niet ondergeschikt gemaakt hebben aan de wil van God. Ook de Heer Jezus deed dat toen Hij hier op aarde was: *"Want in ben van de hemel nedergedaald, niet om Mijn wil te doen, maar de wil van Hem die Mij gezonden heeft"* (Joh. 6:38).

De toevoeging 'gelijk in de hemel also ook op de aarde' behoeft weinig toelichting. In de hemel geschiedt Gods perfecte wil. Toen satan en zijn engelen in opstand kwamen tegen God werden ze ook uit de directe tegenwoordigheid van God gebannen (Luk. 10:18). Onze wens en bede is nu dat Gods wil net zo perfect op aarde zal gaan geschieden als nu al in de hemel het geval is.

Na het driemaal 'Uw' in de verzen 9 en 10 komt het driemaal ons in de verzen 11, 12 en 13. Hoewel de betekenis van 'arton epiouision' (vers 11) dat hier vertaald is met 'brood dagelijks' omstreden is [Studiebijbel, pag. 117] wordt er in het algemeen van uitgegaan dat hier de dagelijkse levensbehoeften bedoeld worden zoals: voedsel, kleding enz [Stott, pag. 149]. Met de bede van vers 11 drukken we onze dagelijkse afhankelijkheid van God uit. We belijden dat alle goede gaven uiteindelijk van Hem komen en bidden dat Hij ons dagelijks kracht en gezondheid en nog veel meer zal schenken. Het woordje 'dagelijks' suggereert dat we werkelijk dag voor dag leven en dat we ons geen zorgen maken tegen de dag van morgen (Matth. 6:34). We maken hierbij nog twee opmerkingen:

1) Het lijkt in deze tijd een beetje merkwaardig om te bidden voor de dagelijkse levensbehoeften terwijl ze in ons land voor de gemiddelde burger voor het grijpen liggen. Het idee van het afhankelijk zijn van God gaat hierbij verloren. Helaas is maar al te vaak gebleken dat welvaart het geestelijk klimaat in een land negatief beïnvloedt. We denken hierbij aan wat God tegen Israël zei: *"Zij beseft echter niet, dat Ik het ben, die haar het koren, de most en de olie heb gegeven, die haar het zilver rijkelijk geschonken heb en het goud".....(Amos 2:7)*. Een christen moet beter weten. Hij weet dat zijn welvaart van God komt en dat hij rentmeester is. Laat Hij er God voor danken en op een Gode welgevallige manier met zijn rijkdom omgaan.

2) Dat we bidden voor ons dagelijks brood betekent uiteraard niet dat we er niet meer voor zouden hoeven te werken. De opdracht om te werken (indien mogelijk) is duidelijk in Gods woord neergelegd (Bijv. 2 Thess. 3:12).

De mens heeft ook immateriële noden en behoeften. De bede 'en vergeef ons onze schulden' betekent niet dat we opnieuw vergeving gaan vragen voor eerder beleden zonden. Het betekent wel dat we aan God vragen onze 'dagelijkse zonden' (onreinheid in denken en handelen, oneerlijkheid enz.) te vergeven. Deze zonden moeten, voorzover we ons daarvan bewust zijn, ook bewust beleden worden (1 Joh. 1:9). Zonder schuldvergeving zijn we niet in het reine met God

Gods schuldvergeving aan ons is gekoppeld aan onze bereidheid om anderen te vergeven (vers 12b en vers 14). Dit betekent niet dat God ons vergeeft **omdat** we anderen vergeven maar alleen dat God ons niet vergeeft als wij anderen niet vergeven. De Heer maakt in Matt. 18:21-35 dit nog een extra duidelijk. Uit de gelijkenis wordt bovendien duidelijk dat de schulden van anderen t.o.v. ons niets zijn vergeleken bij wat God ons vergeven heeft.

De vraag die je nog weleens hoort is of je ook moet vergeven als de ander daar niet eens om vraagt of geen berouw over toont. Marcus 11:25 lijkt deze vraag bevestigend te beantwoorden. Anderzijds lijkt Luk. 17:3 weer (wat het geen berouw betreft) de voorwaarde te stellen:..indien hij berouw heeft..Het lijkt me juist om te zeggen dat we in ieder geval een houding van vergeving moeten hebben maar het bewust uitspreken van vergeving in geval er geen berouw is, lijkt me niet schriftuurlijk.

De betekenis van de bede 'en leid ons niet in verzoeking' is enigszins moeilijk. Jac. 1:13 leert dat God niemand in verzoeking brengt en dat de verzoeken voortkomen uit onze eigen begeerten terwijl Jac. 1:3 vermeldt dat we het voor enkel vreugde moeten houden als we in velerlei verzoeken vallen omdat hierdoor volharding wordt uitgewerkt. Hoe kun je dan nog vragen aan God dat je niet in verzoeking wordt geleid? Toch zijn er wel teksten die iets soortgelijks uitdrukken: *"Waakt en bidt dat gij niet in verzoeking komt."*(Matt. 26:41).

Het lijkt erop dat het één en ander niet in strijd met elkaar is. De betekenis kan zijn dat we aan God mogen vragen om ervoor te zorgen dat we niet in zodanige situaties terecht zullen komen dat we ernstig verzocht worden waardoor we tot zonde kunnen komen. De verzoeking komt trouwens niet van Godswege maar vanuit ons eigen vlees en wordt aangevuurd door satan. Als we dan toch in zo'n situatie gekomen zijn dan moeten we standhouden. *"God is getrouw, Hij zal niet gedogen dat we boven vermogen verzocht verzocht worden"* (1 Cor. 10:13). Als we dan metterdaad standhouden dan bouwen we aan ons christelijk karakter en daarom moeten we, in zekere zin, voor zulke 'gelegenheden' dankbaar zijn. Het lijkt me goed om te benadrukken dat de verzoeking op zich nog geen zonde is. Pas als de begeerte bevrucht is, baart zij zonde (Jac. 1:15). Dit betekent dat van de verzoeking een begeerte uitgaat en dat het daaraan gehoorzamen tot zonde leidt (Rom. 6:12).

Een oudtestamentisch voorbeeld van een gebed om niet in verzoeking te komen is Spreuken 30: 8 en 9. Hierin vraagt Agur aan God om hem armoede noch rijkdom te geven omdat hij in beide gevallen in ernstige verzoeking kan komen (vers 9). Maar als je dan nauwelijks kan rondkomen dan mag je best bidden dat je niet in verzoeking komt om op een gemakkelijke maar illegale manier aan geld te komen. Evenzo mag een christen die ex-alcoholist is bidden dat hij niet in zodanige situaties verzeild raakt waardoor hij weer opnieuw

gaat drinken.

De bede 'maar verlos ons van de boze' heeft te maken met het voorafgaande. Onder 'de boze' moeten we dan (naar alle waarschijnlijkheid) de satan verstaan die de kinderen Gods tot zonde probeert te verleiden [Stott, pag. 150, EBC, pag. 174]. Sommigen zien echter in 'de boze' meer 'het kwade' [Studiebijbel, pag. 119]. Zo ook in Zondag 52 van de Heidelberger Catechismus waar de duivel, de wereld en het vlees als 'doodsvijanden' worden aangemerkt. Dat we mogen bidden voor bescherming tegen de list van de boze en bevrijding van zijn invloeden in ons leven mag ons er niet van weerhouden ook de wapenrusting Gods aan te doen waardoor we kunnen standhouden tegen de verleidingen des duivels (Ef. 6:16).

John Stott (pag. 151) ziet in de drie beden van de verzen 11,12 en 13 een heenwijzing naar de drieënheden. Door de schepping en de voorzienigheid van de Vader ontvangen we ons dagelijks brood, door het verzoenend sterven van de Heer Jezus kunnen we vergeven worden en door de kracht van de inwonende Heilige Geest worden we verlost van de boze. Hij besluit dan: "Geen wonder dat sommige oude manuscripten (hoewel niet de beste) eindigen met de lofzegging waarbij 'het Koninkrijk en de kracht en de heerlijkheid' aan deze drieënige God worden toegeschreven, die het alleen toekomt".

5.10 Het vasten.

De Farizeëen vastten regelmatig en naar we mogen aannemen uit Luk. 18:12 zelfs tweemaal per week. Het is ook niet het vasten wat de Heer hier veroordeelt maar wel, evenals bij het geven en bidden, het verkeerde motief namelijk om zich aan de mensen te vertonen. Een christen die vast, toont zich aan Zijn Vader. In de tijd van de Heer Jezus kwam het voor dat men bij het vasten somber keek en het gelaat ontoonbaar maakte door zich niet te wassen [Studiebijbel, pag. 121] en men vertoonde zich zo aan de mensen. De Heer Jezus veroordeelt deze huichelachtige praktijk en zegt dat we ons hoofd moeten zalven en ons gelaat wassen om ons aan de Vader te vertonen.

De Heer Jezus veronderstelt dat zijn volgelingen van tijd tot tijd vasten (wanneer gij vast in vers 16). Maar wat zijn, bijbels gezien, de redenen voor vasten?

In het O.T. zien we dat er gevast werd om verschillende redenen. We geven enkele voorbeelden:

- 1) Om Gods oordeel af te wenden. In Jona 3:5 lezen we dat de mannen van Ninevé een vasten uitriepen en zich van klein tot groot met rouwgewaden bekleeden.
 - 2) Als een teken van boetedoening. In Neh. 9:1 lezen we dat de Israëlieten bijeenkomen, vastende en in rouwgewaad met aarde op het hoofd.
 - 3) Voor Gods hulp in tijden van grote nood. In 2 Kron. 20:3 lezen we dat koning Josafat voor geheel Juda een vasten uitriep toen het werd bedreigd door een geweldig groot leger van de Ammonieten en de Moabieten.
- In Est. 4:16 lezen we dat al de Joden in Susau door koningin Esther worden opgeroepen te vasten opdat haar verzoek bij de koning ten gunste van de Joden zal worden ingewilligd.

In al deze gevallen betreft het een gezamenlijk vasten. Ook zijn er voorbeelden van het individuele vasten zoals David tijdens de ziekte van zijn kind (2 Sam. 12:16) en Achab (1 Kon. 1:27) toen Elia hem het oordeel had aangekondigd. In Dan. 9:3 lezen we dat Daniël vastte en bad in zak en as om de zonden in het heden en

het verleden van zijn volk.

In het N.T. zijn er eveneens voorbeelden van het vasten:

4) Anna diende God met vasten en bidden (Luk. 2:37).

5) De Here Jezus vastte zelf voordat Hij aan zijn bediening begon veertig dagen en nachten in de woestijn (Matth. 4:2).

6) In Hand. 13:2 wordt er in Antiochië gevast bij de dienst des Heren voordat Barnabas en Saulus worden uitgezonden (Hand. 13:2 en 3).

In al deze gevallen werd steeds ernstig het aangezicht van God gezocht. Het is opvallend dat de discipelen van de Heer Jezus niet vastten zolang de Heer bij hen was (Matth. 9:15). In Christus was God nu zeer nabijgekomen!

Een christen in deze tijd kan om dezelfde redenen vasten als hierboven al genoemd zijn. Belangrijk is steeds het motief: waarom vasten we? Als het zelfzuchtige motieven zijn dan is het onwaarschijnlijk dat het vasten iets uitwerkt. Welke reden er ook is, laten we ons steeds afvragen in hoeverre God hiermee werkelijk gediend wordt.

Nog één reden voor vasten willen we hier vermelden namelijk om het lichaam te tuchtigen (1 Cor. 9:27). Wanneer je een slaaf geworden bent van eet- en/of snoepgewoonten kan het nodig zijn om te vasten om hiervan bevrijd te worden. Paulus schrijft in 1 Cor. 6:12: *"Alles is mij geoorloofd maar ik zal mij door niets laten knechten"*. Dus ook niet door je eetlust!

Vragen bij hoofdstuk 5

1. De Heer Jezus waarschuwt ervoor dat we onze gerechtigheid niet voor de mensen doen. Signaleren we een dergelijke handelwijze weleens bij onszelf in ons werk voor de Heer en waaruit blijkt dat dan?

2. Welke twee 'valkuilen' noemt de Heer Jezus voor het gebed? Wat stelt Hij hier tegenover teneinde deze valkuilen te vermijden?

3. Moeten we anderen altijd vergeven ongeacht of ze berouw hebben of niet en ongeacht of ze het ons al of niet vragen?

6. De houding ten opzichte van bezit; bezorgdheid (Matt 6:19-24).

6.1 Het verzamelen van schatten.

In het leven van een christen kunnen er verschillende zaken zijn die zijn verhouding met zijn hemelse Vader vertroebelen. Het zijn valkuilen waar we als christenen alert op moeten zijn. Eén van die valkuilen zijn we in het vorige hoofdstuk al tegengekomen namelijk: het gerechtigheid doen voor mensen. Deze valkuil behoort tot het terrein van ons geestelijk leven. In dit hoofdstuk komt een andere valkuil aan de orde, die meer met ons leven in de wereld te maken heeft: het verzamelen van schatten oftewel een verkeerde houding ten opzichte van bezit. Het gedeelte over bezorgdheid (25-34) sluit hier logisch op aan.

De scheiding tussen ons godsdienstig leven en ons leven in de wereld is overigens zeer kunstmatig en eigenlijk zelfs onbijbels. Ons dagelijks werk en onze dagelijkse behoeften hebben net zo goed de aandacht van onze hemelse Vader als onze verhouding tot Hem. Het laatstgenoemde zal ons dagelijks leven zelfs zeer wezenlijk beïnvloeden.

We merken nog op dat het Griekse woord 'thesauros' dat hier voor schatten is gebruikt meer wijst op kostbaarheden dan op 'gewoon' bezit. Omdat het onderscheid hiertussen (in onze tijd) niet erg scherp is zullen we vaak gewoon over 'bezit' spreken. Het geestelijk principe van vers 19 wordt hierdoor niet aangetast.

6.2 Bezit op zich is niet slecht.

Het moet duidelijk zijn dat de Heer Jezus het hebben van bezit hier niet veroordeelt. Een zeker bezit is zelfs noodzakelijk in ons dagelijks leven. We hebben allemaal onderhoud en onderdak nodig. We zien ook in de Bijbel dat God sommige gelovigen veel bezit toevertrouwd zoals Abraham, Job, Salomo en ook Jozef van Arimathea. Paulus schrijft in 1 Tim. 6:17 over 'hun die rijk zijn in de tegenwoordige wereld' en we lezen daarna niet dat ze dat niet meer mogen zijn.

6.3 Het menselijk hart is het probleem.

Het probleem ligt ook niet in het bezit op zich maar wel in de houding van het menselijk hart ten opzichte van het bezit. Vers 21 maakt dit ook duidelijk: waar je schat is, is ook je hart en als je je hart erop gezet hebt om schatten te verzamelen dan is je hart niet meer bezig met de zaken van Gods Koninkrijk.

Natuurlijk zijn er andere redenen te noemen waarom het verzamelen van schatten op aarde voor de christen verboden is, namelijk:

- Aardse schatten zijn vergankelijk (vers 20) en we kunnen er ook niets van meenemen (1 Tim. 6:7).
- Het is 'moreel' onverantwoord om schatten te verzamelen in een wereld waarin zoveel mensen onder de armoedegrens leven.

Toch blijft het hoofdprobleem de beïnvloeding van het menselijk hart. Daarom is het ook voor een discipel

noodzakelijk om afstand te doen van al wat hij heeft (Luk. 14:33). Persoonlijk geloof ik dat de Heer hier een 'innerlijk afstand doen' bedoelt en niet een verkopen van al onze bezittingen (alhoewel dit best eens kan voorkomen). We worden daarentegen opgeroepen om verantwoordelijk met 'onze' bezittingen om te gaan als goede rentmeesters (Luk. 16:1-12, 1 Tim.6: 17-19).

Op veel andere plaatsen wordt er gewaarschuwd tegen het verkeerd omgaan met bezit en het streven naar bezit. We noemen er enkele:

- Matth. 13:22: *"De zorg van de wereld en het bedrog (!) van de rijkdom verstikt het woord en hij wordt onvruchtbaar"*.
- Luk. 8:14: *"Gaandeweg (het gaat geleidelijk) wordt het woord verstikt door zorgen, rijkdom en lusten des levens"*!
- Luk. 12:21: *"Zo vergaat het hem die voor zichzelf schatten verzamelt en niet rijk is in God"*. (De rijke dwaas stierf).
- 1 Tim. 6:9: *"Maar wie rijk willen (!) zijn, vallen in verzoeking, in een strik, en in vele schadelijke en dwaze begeerten, die de mensen doen wegzinken in verderf en ondergang"*.

Hebzucht ligt ten grondslag aan het streven naar bezit. De Bijbel noemt hebzucht gewoon afgoderij (Col. 3:5). Het wordt in deze tekst samen genoemd met hoererij, onreinheid en boze begeerte en om deze dingen komt de toorn Gods.

We merken op dat vers 21 ook geldt voor niet materiële zaken hoewel dat in dit gedeelte niet direct aan de orde is. Je schat kan ook een geliefde zijn (in de verkeerde zin van het woord) of je titels of je positie. Deze personen of zaken kunnen in het leven van een christen een te belangrijke plaats innemen en daardoor een gevaar worden voor zijn of haar geestelijk leven. Niet voor niets zegt de Heer Jezus in Matth. 10:37 dat wie zijn vader of moeder of zoon of dochter liefheeft boven Hem, hem niet waardig is. Ook hier geldt weer een 'innerlijk afstand doen' wat natuurlijk niet betekent dat we hen niet meer zouden mogen liefhebben.

6.4 Schatten verzamelen in de hemel.

De Heer Jezus verbiedt ons het verzamelen van schatten op de aarde maar gebiedt ons om schatten te verzamelen in de hemel. Hier komen twee vragen naar voren:

- 1) Hoe verzamelen we schatten in de hemel?
- 2) Wat zijn dan die schatten in de hemel?

Merk op dat de Heer Jezus op geen van beide vragen een direct antwoord geeft. Wel is het duidelijk dat als we schatten verzamelen in de hemel dat ons hart dan ook a.h.w. in de hemel is, dus bij God.

In het algemeen kunnen we stellen dat we schatten verzamelen in de hemel als we Christus hier op aarde dienen. Dit wordt ook duidelijk uit vers 24. Of je bent bezig met het verzamelen van schatten op aarde en dus het dienen van de Mammon, of je bent bezig met het verzamelen van schatten in de hemel en dus het dienen van Christus.

Wanneer we ons bekeerd hebben van dode werken (Heb. 6:1) dan gaan we vrucht voortbrengen voor Gods Koninkrijk en zijn we bezig met zaken die eeuwigheidswaarde hebben. We verzamelen dan schatten in de hemel. Persoonlijk geloof ik dat schatten ook betrekking heeft op het hemels loon dat op zijn bezitter wacht.

1 Petr. 1:4 spreekt over: "*een onvergankelijke, onbevleete en onverwelkelijke erfenis die in de hemelen is weggelegd voor u*".

6.5 De lamp van het lichaam.

Heel veel zaken in ons leven kunnen we doen doordat we kunnen zien. We zouden veel minder kunnen functioneren als we ineens niet meer zouden kunnen zien (hoewel blinden bepaalde zaken uitstekend kunnen doen). Onze (biologische) ogen zijn min of meer bepalend voor het doen van allerlei praktische zaken in ons dagelijks leven. In deze zin is heel ons lichaam verlicht als ons oog goed is (vers 22) maar duister als ons oog slecht is (vers 23).

Het gaat echter om de geestelijke betekenis van deze verzen. In de Bijbel wordt het geestelijk hart van de mens vaak vergeleken met het oog [Stott, pag. 157]. Wanneer we ons geestelijk oog, dus ons hart, richten op het verzamelen van schatten op aarde, dan zal dit ons gehele geestelijke leven verduisteren. Wanneer we alles gaan beoordelen in termen van status, welvaartsniveau, positie of wat dan ook (en dit gaat vaak onbewust) dan zal dit een destructieve invloed hebben op ons geestelijk leven. Het Griekse woord dat in vers 22 door zuiver is vertaald, is 'haplous'. Letterlijk betekent dit: enkelvoudig (Studiebijbel, pag. 125) dus gericht op één ding. De betekenis is dat als we ons richten op het verzamelen van schatten in de hemel, dus op de onverdeelde toewijding aan God, dan zal ons geestelijk leven 'gezond' zijn. Als ons geestelijk hart echter duister is doordat we gericht zijn op de aardse schatten, dan leven we in duisternis en kunnen we de dingen niet meer geestelijk beoordelen (1 Cor. 2 :14 en 15).

6.6 Bezorgdheid.

Vers 25 begint met: Daarom zeg ik u...Dit wijst op een verbinding met het vooafgaande, die er dan ook inderdaad is. Want als we Mammon gekozen hadden om te dienen dan was er reden tot bezorgdheid. Mammon is een zeer onzekere 'geldgod' die ons geen enkele blijvende garantie geeft. Onze hemelse Vader daarentegen is een perfecte hemelse Vader die weet wat ieder van Zijn kinderen nodig heeft en hen ook van het nodige voorziet. Waarom zouden we ons dan nog zorgen maken over ons leven?

We kunnen uit het gedeelte van vers 25 -34 verschillende redenen halen waarom het maken van zorgen over onze levensbehoeften verkeerd is:

1) Het leven is meer dan het voedsel en het lichaam is meer dan de kleding. God, die de Schepper is van het leven en van het lichaam kan en zal ook zorgen voor de bijbehorende behoeften: het voedsel en het drinken en de kleding. Als God zelfs al de vogelen des hemels voedt hoeveel te meer de kleingelovigen. En als God zelfs al de leliën des velds en het gras bekleed hoeveel te meer de kleingelovigen!

2) Bezorgd zijn haalt niets uit! Door bezorgd te zijn kun je nog geen el aan je lengte toevoegen. Je verspilt er alleen maar energie door! We laten daarbij in het midden of hier een echte lengtevermeerdering bedoeld wordt (ongeveer 51 cm) of een lengtevermeerdering in jaren (dit laatste is waarschijnlijker, zie [Studiebijbel, pag. 129]).

3) Bezorgd zijn over je levensbehoeften hoort bij het patroon van de heidenen en God wil dat Zijn kinderen anders zijn dan de heidenen. Wij hebben een hemelse Vader die weet wat we behoeven.

4) Zorgen hebben te maken met de toekomst (de dag van morgen in vers 34). Het is zinloos en dwaas om

bij de zorgen van vandaag (zelfs dit wordt al aangeduid met kwaad) ook nog eens de zorgen voor de toekomst te voegen die mogelijk niet eens bewaarheid worden.

5) Het maken van zorgen is onverenigbaar met wat de primaire 'zorg' van de christen moet zijn: het zoeken van Zijn Koninkrijk en Zijn gerechtigheid. Hierop gaan we nog nader in.

Het is nodig om hier verschillende zaken bij op te merken:

- Er is een verschil tussen 'bezorgd zijn' en 'zorgen voor'. Met dit laatste hebben we allemaal te maken. Een leerling moet zorgen dat zijn schoolwerk voor de volgende dag in orde is. Een huisvrouw moet de boodschappen voor het weekend in huis hebben. Regeringen moeten veel zaken op lange termijn kunnen bekijken. Dergelijke zaken behoren tot de dagelijkse bezigheden van de mens en zijn gewoon nodig (dit overigens in tegenstelling met vele zaken die de reclamewereld voor ons nodig acht).

Bezorgd zijn betekent echter: angstige zorg of zorg die ons hart bezwaard (Luk. 21:34). Het is een onvruchtbare zorg die weinig anders uitwerkt dan nerveuze gejaagdheid en lichamelijke en psychische kwalen. Het is deze zorg, die veelal betrekking heeft op de toekomst, die we uit ons hart moeten weren. Het probate middel tegen deze zorg is te vinden in Fil. 4:6 en 7.

- Dat God voor ons zorgt betekent natuurlijk niet dat wij niet meer het nodige zouden hoeven te doen. Zo zal het bidden om ons dagelijks brood ons niet ontheffen van de plicht om er (indien mogelijk) voor te werken. God zal, in het algemeen, niet voor ons doen wat we zelf kunnen doen!

- Dat God voor Zijn kinderen (en meer) zorgt ontheft ons evenmin van de plicht om naar anderen om te zien en hen van het nodige te voorzien (zie 1 Joh. 3:17).

- God heeft Zijn kinderen niet beloofd dat hun leven gevrijwaard zal zijn van allerlei moeilijkheden. Aan het einde van de bergrede (Matth. 7:25 en 27) lezen we zelfs dat er regen zal vallen en dat stromen zullen komen en winden waaien die zich op ons levenshuis zullen storten. Maar juist dan zal blijken hoe sterk of zwak ons geestelijk fundament is. Een leven vrij van zorg betekent nog niet een leven vrij van moeilijkheden [Stott, pag. 167]. Integendeel, vele toegewijde christenen zijn door de grootste moeilijkheden heengegaan en hebben veel lijden moeten verdragen.

- We kennen allemaal wel de zorg voor een ziek gezinslid of voor een zoon of dochter die van de Heer is afgedwaald. Ook Paulus schreef aan de Galaten dat Hij in zorg was over hen (Gal. 4:20). Is deze bezorgdheid dan ook zondig of verkeerd? Wel als het alleen maar daarbij blijft want dan wordt er niets constructiefs uitgewerkt. Maar als deze bezorgdheid ons 'drijft' tot gebed dan laten we God in de moeilijke situatie komen en geven we Hem ook de gelegenheid om met Zijn vrede onze harten en gedachten te behoeden in Christus Jezus (Fil. 4:7).

De christen is geroepen om eerst Zijn Koninkrijk en Zijn gerechtigheid te zoeken (Matth. 6:33) en dan geldt de belofte dat God hem al het andere bovendien zal schenken. Dat hier gesproken wordt in de tegenwoordige tijd betekent dat dit zoeken een levenslang proces is. Het staat in contrast met het zoeken van de heidenen naar de eerste levensbehoeften en nog sterker met het verzamelen van schatten op aarde uit het eerste gedeelte. Praktisch gezien betekent het dat:

- Een christen jaagt naar de heiliging (Hebr. 12:14) d.w.z. dat hij er zich ernstig naar uitstrekt dat het karakter van de Heer Jezus (de vrucht van de Geest) zich meer en meer openbaart in Zijn persoonlijk leven (Matth. 5:6).

- Gods wil, voorzover hij deze kent, centraal staat in zijn leven.
Hierbij hoort ook het zoeken naar Gods wil voor specifieke situaties in zijn leven.
- Hij door woord en daad meewerkt aan de uitbreiding van Gods Koninkrijk in deze wereld. Dit betekent, afhankelijk van zijn gaven en specifieke situatie, een betrokkenheid bij gemeentewerk, zendingswerk enz. door financiële gaven, gebed en persoonlijke inzet.

Vragen bij hoofdstuk 6

1. Wat is volgens u de belangrijkste reden waarom de Heer Jezus ons gebiedt geen schatten op aarde te verzamelen? Is een luxe levensstijl in strijd met het 'verzamelen van schatten op aarde'?
2. Iemand zegt: Zorgen maken is zonde. Geef uw commentaar op deze uitspraak!
3. Wat betekent het 'eerst zoeken van Zijn Koninkrijk en Zijn gerechtigheid' in uw leven?

7.1 De verhouding met medegelovigen.

We dienen de Heer tezamen met onze broeders en zusters en zijn één grote wereldwijde familie met dezelfde hemelse Vader. En evenals in een gewone familie de onderlinge relaties van belangrijk zijn zo zijn ook de onderlinge relaties binnen de geestelijke familie belangrijk. Op vele plaatsen in het N.T. worden we opgeroepen om onze broeders en zusters lief te hebben. Het is waar dat het gebod van de liefde geldt voor de naaste in het algemeen maar ze geldt toch voor de medegelovige in het bijzonder. In 2 Petr. 1:7 lezen we ook dat de liefde jegens allen wordt geschraagd (ondersteund) door de broederliefde.

Het liefhebben van medegelovigen is echter geen vanzelfsprekende zaak. Alleen al het feit dat er een oproep (of gebod) is om elkander lief te hebben onderstreept dit (bijv. in 1 Petr. 1:22 en 23). Liefhebben is ook meer een kwestie van de wil om lief te hebben dan alleen van woorden of een bepaald gevoel. Wanneer we de wil hebben en tonen om het gebod van de liefde te gehoorzamen dan zal ook de liefde als deel van de vrucht de Geest in ons groeien. Het is dan ook nodig om die zaken in ons leven te vermijden die de relatie met onze broeders en zusters vertroebelen. Eén van die zaken is het oordelen over elkaar. Ik geloof dat er weinig dingen zijn die zoveel schade aan het lichaam van Christus hebben toegebracht als het oordelen. Maar wat is oordelen en wat is er zo verkeerd aan? Is elke vorm van oordelen wel verkeerd en zo niet, welke vorm van oordelen veroordeelt de Heer Jezus dan in Matth. 7:1?

7.2 Wat is er eigenlijk verkeerd aan oordelen?

Het is niet eens zo eenvoudig om uit te leggen wat oordelen eigenlijk is. We geven eerst enkele teksten:

Spr. 24:25: *"....maar hun die recht oordelen, gaat het goed, over hen komt de zegen van voorspoed".*

Matth. 7:1,2: *"Oordeelt niet opdat gij niet geoordeeld wordt; want met het oordeel waarmee gij oordeelt, zult gij geoordeeld worden",...*

Luk. 12:57: *"En waarom oordeelt gij niet uit uzelf wat recht is?"*

Joh. 7:24: *"Oordeelt niet naar het aanzien, maar oordeelt met een rechtvaardig oordeel".*

Joh. 8:15,16: *"Gij oordeelt naar het vlees, Ik oordeel niemand, en indien Ik al oordeel, dan is mijn oordeel waarachtig, want Ik ben niet alleen, maar Ik en die Mij gezonden heeft".*

1 Cor. 5:12: *"Oordeelt ook gij niet (alleen) hen, die in uw kring zijn?"*

1 Cor. 6:2: *"Of weet gij niet dat de heiligen de wereld zullen oordelen?"*

2 Tim.2:17,18: *"...en hun woord zal voortwoekeren als de kanker. Tot hen behoren Hymeneus en Filetus..".*

Het woord 'oordelen' heeft volgens Kramers' Nederlands Woordenboek verschillende betekenissen:

achten, zijn mening uiten, goed- of afkeuring uiten, zich met inzicht over iets uitspreken, rechtspreken, vonnis wijzen.

Enkele van deze betekenissen komen we tegen in de gegeven teksten.

De betekenis waarin wij het vaak gebruiken is: zijn mening uiten. Dikwijls heeft dit echter betrekking op personen en is die mening nogal eens negatief zodat bij ons oordelen vaak neerkomt op: zijn afkeuring uiten, bekritisieren of nog erger: roddelen.

De Heer Jezus spreekt in Mat. 7:1 duidelijke taal: *"Oordeelt niet..".*

Hij noemt er gelijk een reden bij: *"opdat gij niet geoordeeld wordt; want met het oordeel, waarmede gij oordeelt, zult gij geoordeeld worden en met de maat, waarmede gij meet, zal u gemeten worden"*.

De uitleg hiervan geeft problemen. Duidelijk is dat de maat die we zelf voor anderen aangelegd hebben ook op ons toegepast zal worden. Het probleem dat hier naar voren komt is of christenen dan nog wel geoordeeld worden. Persoonlijk geloof ik van wel ook al zal dit niet meer leiden tot een veroordeling in de zin van verloren gaan. In de eerste plaats kan er wel degelijk sprake zijn van een oordeel tijdens het leven van de christen. In 1 Cor. 11:32 staat: *"Want onder het oordeel des Heren worden wij getuchtigd opdat wij niet met de wereld veroordeeld zouden worden"*.

Verder moet een christen voor de rechterstoel van Christus openbaar worden (2 Cor. 5:10). Het lijkt erop dat hier de werken van de christen beoordeeld worden en het loon wordt vastgesteld. Mogelijk moet er ook nog verantwoording worden afgelegd over onbeleden zonden. Zal Christus dan hier nog op één of andere manier een maat gebruiken waarmede we zelf gemeten hebben? Dit lijkt waarschijnlijk!

Men vindt ook nog weleens een tekstverwijzing naar Rom. 2:1: *"Want waarin gij een ander oordeelt, veroordeelt gij uzelf"*. Maar hier spreekt Paulus over de Joden die Christus niet belijden terwijl de bergrede voor christenen bedoeld is.

We moeten ons wel afvragen welke vorm van oordelen we moeten afwijzen want uit de gegeven teksten blijkt al dat niet alle 'oordelen' verkeerd is. Hiervoor gaan we eerst weer naar het gedeelte van Matth. 7:1-6. Uit de verzen 3, 4 en 5 blijkt duidelijk welke vorm van oordelen de Heer Jezus hier veroordeelt: Je afkeuring uitspreken over 'iets' in het leven van een medebroeder- of zuster zonder dat je eigen leven geestelijk op orde is. In zo'n geval ben je een huichelaar. We zijn zelfs niet goed in staat om te oordelen als ons eigen geestelijk leven niet in orde is (balk in eigen oog). Zelfs de Heer Jezus, die een volkomen rein leven had, had zijn hemelse Vader nodig om juist te kunnen oordelen (Joh. 8:15 en 16). Als ons geestelijk leven wel op orde is dan zullen vervuld zijn met de Heilige Geest en met de liefde van God. Dan zullen we in staat zijn om rechtvaardig te oordelen (Joh. 7:24). Dan zullen we de splinters bij andere gelovigen kunnen wegnemen omdat we hen liefhebben en hun opbouw op het oog hebben. *"Het doel van alle vermaning is liefde uit een rein hart, uit een goed geweten en een ongeveinsd geloof (1 Tim. 1:5)"*. Op deze wijze kunnen we medegelovigen terecht helpen in een geest van zachtmoedigheid (Gal. 6:1).

Meer in het algemeen kun je stellen dat het verkeerde oordelen is:

Een afkeurende houding hebben of een afkeuring uitspreken over het gedrag, handelwijze of de motieven van een medegelovige of groep van medegelovigen vanuit een verkeerde geestelijke gesteldheid.

De toevoeging 'vanuit een verkeerde geestelijke gesteldheid' is essentieel omdat het uitspreken van afkeuring over een bepaalde situatie niet verkeerd hoeft te zijn en zelfs noodzakelijk kan zijn. De apostel Paulus oordeelde met een rechtvaardig oordeel toen hij zei dat Hymeneus en Filetus uit het spoor der waarheid geraakt waren (2 Tim. 2:17 en 18). Deze lieden braken het geloof van anderen af door hun bewering dat de opstanding reeds had plaatsgehad en het was nodig om de gelovigen hiervoor te waarschuwen. Dwaalleraars herken je aan de vruchten (Matth. 7:16) en als zodanig mogen ze, sterker nog: moeten ze als dwaalleraar geoordeeld worden.

7.3 Het verkeerde oordelen komt veel voor.

Heel vaak wordt er echter wel vanuit een verkeerde geestelijke gesteldheid over een medegelovige gesproken. Want als we spreken over een bepaalde zonde in het leven van een medebroeder, wat beogen we

daar dan mee? Nogmaals: dit spreken kan in bepaalde gevallen goed en nodig zijn maar vaak wordt er in zo'n geval gesproken vanuit een positie van hoogmoed en minachting inplaats vanuit bewogenheid. Heel vaak is er die negatieve geest van kritiek en het verlangen om rechter te spelen over anderen. In Rom. 14:4 staat: "*Wie zijt gij, dat gij een anders knecht oordeelt?*". Eénzelfde vraag vinden we in Jac. 4:12.

Een hele 'enge' zaak is het oordelen over de motieven van een medegelovige. Motieven vinden hun oorsprong in het hart van de mens en zijn daarom niet zichtbaar voor mensenogen. Daarom zijn we volkomen onbekwaam om te oordelen over iemands motieven tenzij de Heilige Geest daarover iets aan ons openbaart. Een voorbeeld hiervan vinden we in Hand. 5:3, waar de Heilige Geest iets openbaart aan Petrus over het bedrog van Ananias. Motieven blijken (later) uit de vruchten. Petrus zegt in Hand. 8:21 tegen Simon: "*..want uw hart is niet recht voor God*". Dit bleek uit de vrucht: hij meende voor geld de gave Gods te kunnen verwerven.

Er is er maar één die de motieven van iedere gelovige volkomen doorgrond en dat is God zelf. Daarom staat er ook in 1 Cor. 4:5: "*velt geen oordeel voor de tijd dat de Here komt, die ook hetgeen in de duisternis verborgen is aan het licht zal brengen en de raadslagen der harten (motieven) openbaar maken. En dan zal aan elk zijn lof geworden van God*".

7.4 Het verkeerde oordelen richt veel schade aan.

Het behoeft weinig toelichting dat het verkeerde oordelen veel schade aanricht in het lichaam van Christus. Een negatief kritische houding ten opzichte van medegelovigen doet onderlinge relaties bekoelen. Op deze manier worden ook bedieningen afgekraakt en geestelijke leiders naar beneden gehaald. Onzichtbare muren worden opgetrokken binnen gemeentes maar ook tussen gemeenten en de Heilige Geest wordt bedroefd.

7.5 Het kan ook anders.

De neiging om te oordelen schuilt in een ieder van ons. God moet vaak een diep en grondig werk doen in het leven van Zijn kinderen om deze neiging 'eruit' te krijgen. Gelukkig zie je vaak dat gelovigen die langer op de weg zijn milder worden. De liefde, als deel van de vrucht van de Geest, is dan blijkbaar zodanig gegroeid dat het de liefdeloosheid, die zo kenmerkend is voor het verkeerde oordelen, heeft 'verslagen'.

7.6 Kritiekloosheid is gevaarlijk.

Op het eerste gezicht lijkt vers 6 niet zo bij dit gedeelte te horen. Het heilige en de paarden heeft te maken met het evangelie en de honden en de zwijnen hebben te maken met mensen die blijkbaar vijandig staan ten opzichte van het evangelie en bij wie je ook niet (meer) met het evangelie moet aankomen omdat het alleen maar resulteert in vijandigheid ten opzichte van jou. Maar wat heeft dit met het voorafgaande te maken?

We hebben gezien dat het verkeerde oordelen vaak samengaat met een negatief kritische houding. Om dit te vermijden kun je nu echter ook doorslaan naar de andere kant en helemaal kritiekloos worden in de zin dat je je vermogen om geestelijk te onderscheiden niet meer gebruikt. Dan zit je aan de andere kant van de balans en dat is evenzeer gevaarlijk. Zie de Heer Jezus niet toen Hij de discipelen uitzond: "*Zie, Ik zend u als schapen midden onder de wolven; weest dan voorzichtig als slangen en argeloos als duiven?*". We moeten wel wijs omgaan met de kansen die we hebben! Als we zonder onderscheid maar het evangelie brengen aan ieder die we ontmoeten dan kunnen we in problemen komen. Moet iedereen het evangelie dan

niet horen? Jazeker, maar wanneer men negatief hierop reageert dan moeten we ons afvragen in hoeverre het zin heeft om het nog eens te proberen. Wanneer men een vijandige houding heeft aangenomen ten opzichte van het evangelie dan moeten we ons wel speciaal geleid weten door de Heer om toch door te gaan. In Matth. 10:14 spreekt Jezus over het afschudden van het stof van uw voeten wanneer het evangelie afgeweerd wordt. Ook Paulus en Barnabas wendden zich op een gegeven moment tot de heidenen toen hun volksgenoten het evangelie afwezen (Hand. 13:46). Uit het vervolg blijkt dat deze Joden zich inderdaad gingen gedragen als honden en zwijnen.

7.7 Beoordelen.

Er is, in het algemeen, nog wel een verschil tussen oordelen (Gr: krino) en beoordelen (Gr: anakrino). In 1 Cor. 2:14 en 15 lezen we:

"Doch een ongeestelijk mens aanvaardt niet hetgeen van de Geest Gods is, want het is hem een dwaasheid en hij kan het niet verstaan, omdat het slechts geestelijk te beoordelen is. Maar de geestelijke mens beoordeelt alle dingen, zelf wordt hij echter door niemand beoordeeld".

Geestelijk beoordelen is: op de juiste geestelijke waarde schatten, geestelijk onderzoeken of ook geestelijk onderscheiden. De natuurlijke mens is hier niet toe in staat en kan ook niet de motieven van een geestelijk mens begrijpen.

Hoe belangrijk is het dat dit geestelijk onderscheidingsvermogen ook in onze samenkomsten functioneert (bijv. om ware profetie van valse profetie te onderscheiden). De gave van onderscheiding van geesten (1 Cor. 12:10) is hierbij onmisbaar.

Vragen bij hoofdstuk 7

1. Kent u één of meer bijbelse voorbeelden waar het oordelen juist nodig was maar toch niet gebeurde? Waarom is het nalaten van oordelen dan juist zo schadelijk?
2. Waarom is het verkeerde oordelen zo schadelijk voor de onderlinge relaties? Wat merkt een ander daar dan van?
3. Kent u mensen uit uw omgeving die geestelijk gezien tot de zwijnen en honden moeten worden gerekend? Hoe gaat u met deze mensen om?
4. Wat betekent volgens u: De geestelijke mens beoordeelt alle dingen, zelf wordt hij echter door niemand beoordeeld (1 Cor. 2:15)?

8. De verhouding met de Vader in het gebed (Matt.7:7-12)

8.1 Verband met het voorafgaande.

De overgang van het 'niet oordelen' naar 'gebedsverhoring' lijkt een beetje vreemd en abrupt. Bovendien is het gebed in Matth. 6 al aan de orde geweest. Daar ging het grotendeels om hoe we wel en hoe we niet moeten bidden terwijl er hier andere aspecten van het gebed naar voren komen namelijk het volharden in het gebed en ook de verzekering van verhoring maar dan wel op Gods's manier.

Bij nader inzien is er echter toch ook een verband met het voorafgaande. In de eerste plaats ging het in het vorige gedeelte (in verband met het oordelen) over relaties met medegelovigen. In dit hoofdstuk gaat het over de relatie met de hemelse Vader in het gebed. In de tweede plaats is er ook veel goddelijke genade nodig om het oordelen af te leren en vanuit een juiste hartsgesteldheid de splinter uit het oog van onze broeder te verwijderen. Die genade is ook nodig om de zwijnen en de honden te onderscheiden van anderen die mogelijk wel openstaan voor het evangelie. Om deze genade te ontvangen zullen we naar de Vader toe moeten in het gebed.

Persoonlijk geloof ik dat dit laatste de belangrijkste reden is voor het gedeelte over gebedsverhoring. Natuurlijk mag het gedeelte ook ruimer toegepast worden dan alleen in het verband met de verzen 1 t/m 6. Dit zal ook het uitgangspunt zijn voor de verdere behandeling van de verzen 7 t/m 12.

8.2 Gebedsverhoring.

De verzen 7 en 8 benadrukken de zekerheid van verhoring. God belooft hier uitdrukkelijk te antwoorden op het gebed van zijn kinderen. Het is één van die geweldige zegeningen die de verlost mens mag ervaren: hij heeft een hemelse Vader die naar hem luistert in het gebed en daar ook op reageert. Een geweldig wonder! Tegelijkertijd komen ook de klassieke vragen naar voren:

- 1) Waarom moeten we bidden?
- 2) Zijn er gebedsverhinderingen?
- 3) Waarom worden zoveel 'goede gebeden' blijkbaar toch niet verhoord?

Elk van deze vragen is een bijbelstudie apart en we gaan er in het kader van deze studie, wel enigermate, maar niet te uitgebreid op in.

8.3 Waarom moeten we bidden?

Het vervelende van deze vraag is dat ze suggereert dat bidden een 'moeilijke aangelegenheid' is, terwijl het eerder een heerlijke mogelijkheid is. De vraag kan dan ook beter als volgt verstaan worden: Waarom moeten we bidden als God weet wat we nodig hebben eer we Hem bidden (Matth. 6:8) terwijl Hij bovendien toch

niets van Zijn 'zwakke' schepselen nodig heeft?
We kunnen hier het volgende over zeggen:

- We moeten bidden, simpelweg omdat God dat van ons verlangt. Deze reden alleen al zou voor ons voldoende moeten zijn. Als we willen ontvangen dan moeten we bidden en als we niet bidden dan ontvangen we ook niet (Jac. 4:2b).
- Hoewel God inderdaad niets van ons nodig heeft (Ps. 50:8-15) verlangt Hij wel naar het contact met ons. We zijn geroepen tot een relatie met Hem en met Zijn Zoon (1 Cor. 1:9). Het gebed is bij uitstek het 'communicatiemiddel'. Dit geldt wel in het bijzonder bij aanbidding. De Vader zoekt waarachtige aanbidders die Hem aanbidden in geest en in waarheid (Joh. 4:23 en 24). Bij de aanbidding gaat het niet om onze noden of wensen maar om God zelf. We aanbidden Hem om wie Hij is.
- Het bidden verandert de bidder. In onze omgang met God gaan we ook meer op Hem lijken en onze levens worden gezuiverd. We gaan inzien welke gebeden aangenaam zijn voor God en welke niet en we leren meer God's Vaderhart kennen. De Heer Jezus zegt in Joh. 15:7: Indien gij in Mij blijft en mijn woorden in u blijven, vraag wat gij maar wilt en het zal u geworden. Gebedsverhoring wordt veel vanzelfsprekender omdat, naarmate we God beter leren kennen, we ook meer gaan wensen wat God wenst.
- God heeft ervoor gekozen om (mede) door de gebeden van Zijn kinderen Zijn Koninkrijk hier op aarde te bouwen (Matth.6:9 en 10). In deze zin regeren we nu al met Christus in de hemelse gewesten. Hoe zouden we dan deze 'regeerpositie', die we nu al hebben, niet serieus nemen?

8.4 Zijn er gebedsverhinderingen?

In een eerdere bijbelstudie hebben we al gezien dat de christen bij het bidden twee valkuilen moet vermijden namelijk: het bidden om je aan de mensen te vertonen en de omhaal van woorden. Verder is natuurlijk alles wat met persoonlijke zonde te maken heeft een gebedsverhinderend (Jes. 59:1 en 2). We noemen enkele van die 'gebedsverhinderingen':

- onvergevensgezindheid (Matth. 6:15)
- onverstandig leven met je echtgenoot (1 Petr. 3:7)
- tong niet in toom (Jac. 1:26)
- ongestadige levenswandel (Jac. 1:7 en 8)
- het bidden om het in je hartstochten door te brengen (Jac. 4:3). (God om zaken vragen die te maken hebben met wereldse en zelfzuchtige genoegens).
- je niet meer laten corrigeren door het woord (Spr. 28:9)
- hoogmoed (Jac. 4:6)
- het hulpgeroep van geringen negeren (Spr. 21:13)
- op een onwaardige manier omgaan met God (Mal. 1:6-14, i.h.b. vers 9), hieronder kan ook een 'eisende houding' in het gebed vallen.

Deze lijst kan nog wel langer gemaakt worden maar we beperken ons tot deze opsomming. In het algemeen kunnen we zeggen dat we verhoord worden als ons leven welgevallig is voor Gods aangezicht (1 Joh. 3:22). En als er dan toch gebedsverhinderingen zijn, waarom vragen we niet aan God om ze ons te openbaren (indien we het ons niet bewust zijn) om ze dan vervolgens op te ruimen (1 Joh. 1:9)?

8.5 Waarom worden zoveel goede gebeden blijkbaar toch niet verhoord?

Iedereen kent wel de treurige verhalen van gelovigen die vurig om iets gebeden hebben (bijv. om de genezing van een ziek familielid) en desondanks kwam er geen verhoring. We nemen hierbij aan dat er geen sprake is van zonde (vandaar de term 'goede gebeden') zoals genoemd in het voorafgaande, hoewel zonde soms zeer subtiele 'verschijningsvormen' kan hebben.

Zulke 'onverhoorde gebeden', en wie kent ze niet, zijn nogal eens een bron van verdriet, twijfel en zelfs bitterheid in het leven van een gelovige. Hoe is dit te rijmen met bijv. Matth. 7:7?

We kunnen hier er het volgende over opmerken:

- Er zijn steeds weer van die gevallen waar we niet veel anders van kunnen zeggen dan dat ze behoren tot de 'verborgen dingen die voor de HERE zijn (Deut. 29:29)'. God maakt ons, in deze aardse bedeling, niet alles duidelijk en dat moeten we, hoe moeilijk dat soms ook is, aanvaarden.

- Onze Vader geeft ons het goede, als we Hem erom bidden (vers 11). Hij geeft geen stenen voor brood (al lijkt het wel op elkaar) of slangen voor vissen. De Heer maakt hier een vergelijking met aardse vaders, die slecht zijn in vergelijking met God, en desondanks toch goede gaven geven aan hun kinderen. Daarna komt dan het 'hoeveel te meer' van onze hemelse Vader. We weten niet altijd wat goed voor ons is en soms vragen we dwaze dingen in het gebed (bijv. om een nieuwe betrekking die onze krachten te boven gaan). Het is dan goed om te bedenken dat onze Vader oneindig wijs is en daarom bepaalde gebeden niet verhoort.

- Het is niet de juiste tijd voor de verhoring. Gods tijdschema's zijn vaak anders dan de onze. God weet wat er eerst nog verandering behoeft voordat Hij een bepaald gebed kan verhoren. Zo kan een ongetrouwde vrouw bidden om een echtgenoot. God weet echter welke veranderingen er nog nodig zijn in het hart van deze vrouw om werkelijk een stabiel huwelijk te kunnen krijgen.

- Er is volharding nodig in het gebed. Het bidden, zoeken en kloppen uit vers 7 lijkt te duiden op een toename in 'vasthoudendheid'. Ook de gelijkenis van de onrechtvaardige rechter uit Lukas 18 wijst hierop. Door de volharding groeit ons geloof. Natuurlijk moeten we er wel van overtuigd zijn dat we bidden voor een goede zaak, anders bidden we tevergeefs. En als we het niet zeker weten dan moeten we bidden dat God het ons openbaart.

Volharding is bijvoorbeeld nodig als we bidden voor de bekering van iemand. Hier is dikwijls een stuk geestelijke strijd mee gemoeid en dat betekent dat we moeten volhouden en ons niet laten afleiden door de indrukken die satan ons tracht te geven dat ons gebed toch niets uithaalt.

Volharding kan ook nodig zijn om een bepaalde ziekte te doen verdwijnen. Er zijn voorbeelden bekend van bepaalde gevallen van kanker die genazen doordat er zeer volhardend voor de zieke gebeden werd. Natuurlijk kan God het ook ineens doen, maar zo werkt Hij dikwijls niet.

Vragen bij hoofdstuk 8

1. Het spreken met de hemelse Vader in het gebed is één van de grote voorrechten van de christen. Toch wordt het bidden nogal eens niet als zodanig ervaren. Welke oorzaken zijn hier volgens u voor aan te wijzen? Wat vindt u zelf het moeilijkst als het om bidden gaat?

2. Wat vindt u van de uitspraak van de Heer Jezus in vers 11: Indien gij dan hoewel gij slecht zijt.....?
3. Hebt u ervaring met het volharden in het gebed voor een bepaalde zaak waarna de verhoring volgde? Kunt u (achteraf) redenen bedenken waarom de verhoring van uw gebed zolang op zich liet wachten?
4. In Jac. 4:3 staat: Gij hebt niets, omdat ge niet bidt...
Wat bedoelt Jacobus hiermee, denkt u?

9. De verhouding met anderen (Matt.7:12-20).

9.1 De gouden regel.

Ook bij dit vers geldt dat de aansluiting met het voorafgaande niet zo duidelijk is. Wel past het weer in de sfeer van relaties, maar nu heeft het betrekking op de relatie van de gelovige met zijn medemens in het algemeen (dus niet noodzakelijk een medegelovige).

In het Jodendom is de betreffende regel negatief geformuleerd. Hillel leerde al dat je anderen die dingen niet moet aandoen die je voor jezelf schadelijk acht. Dit komt overeen met ons volks-sprekwoord: "Wat gij niet wilt dat u geschiedt, doe dat ook aan een ander niet".

De Heer Jezus formuleert het positief en dit staat bij ons bekend als 'de gouden regel'. Het is een gemakkelijke regel, in die zin, dat deze regel gemakkelijk te begrijpen is. Iedereen weet in principe hoe hij of zij graag behandeld wil worden. De gouden regel zegt dan: doe dat dan ook aan anderen. De Heer Jezus noemt dit zelfs de wet en de profeten d.w.z. de hele lering van het O.T. betreffende de naastenliefde komt hier op neer. Dit komt overeen met Rom. 13:8: *"..want wie de ander liefheeft, heeft de wet vervuld"*. Door onze naastenliefde zullen anderen, die 'buiten zijn' worden aangetrokken en mogelijk ervoor kiezen om ook een discipel van de Heer Jezus te worden.

9.2 Valse profeten.

De twee voorafgaande studies (over het oordelen en de verhouding tot de Vader in het gebed) hebben we gebracht onder de noemer van relaties. Eerst kwam de relatie tot medegelovigen ter sprake, daarna de relatie tot de Vader in het gebed gevolgd door de relatie tot onze medemens in het algemeen. We zijn al gewaarschuwd voor de honden en de zwijnen uit vers 6 en in dit gedeelte worden we gewaarschuwd voor een andere 'gevaarlijke relatie' namelijk die met valse profeten. In tegenstelling tot de eerstgenoemden zijn de valse profeten in het algemeen minder gemakkelijk herkenbaar en daarom dienen we des te meer voor hen op de hoede te zijn.

Het gedeelte begint echter met een oproep om in te gaan door de enge poort. Wat voor het hele hiernavolgende gedeelte opvalt is dat er steeds sprake van scherpe tegenstellingen namelijk:

- de enge poort en de wijde poort
- de smalle weg die ten leven leidt en de brede weg die tot het verderf leidt
- weinigen en velen
- goede boom met goede vruchten en slechte boom met slechte vruchten

- verstandig man en dwaas man
- huis op rots blijft staan en huis op zand stort in
- horen en doen en horen en niet doen

Deze tegenstellingen drukken uit dat er een keus gemaakt moet worden en dat deze keus radicale gevolgen heeft. Een gulden middenweg, vaak een geliefde 'optie', is niet meer mogelijk.

Vers 13 en 14 levert, wat de uitleg betreft, moeilijkheden op. De eerste vraag die hier gesteld kan worden is: tot wie is deze oproep gericht? Gaat het hier om christenen (en daarvoor is het meeste van de bergrede inderdaad bedoeld) of gaat het hier om mensen die nog geen keus voor Christus hebben gemaakt? Het laatstgenoemde alternatief ligt voor de hand omdat er staat: gaat in door de enge poort. We mogen aannemen dat een christen inderdaad door de enge poort gegaan is. De Here Jezus zegt in Joh.10:9: "*Ik ben de deur; als iemand door Mij binnenkomt, zal hij behouden worden....*". Het lijkt echter wat vreemd dat de Heer Jezus zich in vers 13 richt tot onbekeerden. We hebben echter al eerder opgemerkt dat de Heer in eerste instantie tot Zijn discipelen sprak maar dat het volk op enige afstand meeluisterde. In [EBC, pag. 189] wordt de mogelijkheid besproken dat de Heer hier(!) tot mensen spreekt die hem min of meer zijn toegewijd maar die nog geen echte radicale keus hebben gemaakt. Henk Binnendijk [De bergrede, pag. 76] denkt dat het hier om een uitnodiging gaat tot een wandel met de Here op een hoger niveau. Persoonlijk acht ik de eerste mogelijkheid het meest waarschijnlijk. Mensen worden opgeroepen om radicaal voor Christus te kiezen (door de enge poort te gaan) en de smalle weg op te gaan.

De brede weg is de gemakkelijke weg, vandaar ook dat velen op die weg gaan. Om op deze weg te gaan is er eigenlijk niets vereist en zijn er ook geen wezenlijke beperkingen (vandaar de term breed): geen zelfverloochening, opofferingsgezindheid of het afleggen van zonde. Hier kan men rustig zijn eigen religie volgen, en alle wensen van zijn hart najagen en met anderen omgaan zoals het jezelf het beste schikt. Voor de gevallen menselijke natuur is dit de ideale weg. Het einde van deze weg is echter het verderf, dat wil zeggen als men deze weg blijft volgen gaat men verloren.

De smalle weg is de weg van het volgen van Jezus. Het is de weg van het discipelschap. Het is de weg van de zelfverloochening en het dagelijks opnemen van je kruis en ook de weg waar vervolging je deel zal zijn. De weg is smal omdat er aan 'het vlees' vele beperkingen worden opgelegd (Het moet gekruisigd zijn) en je ook weer gemakkelijk van de weg kan afraken. Hoogmoed, hebzucht, wereldse ambitie, zelfzucht enz. moeten op deze weg worden afgelegd. Toch zal men ook op deze weg ervaren dat het juk van Christus zacht en Zijn last licht is (Matth. 11:29 en 30) en dat men op deze weg zijn leven vindt (Matth. 10:39). Op deze weg openbaart zich het leven van Jezus in ons (het eeuwigheidsleven) en wordt de vrucht van de Geest zichtbaar (Gal. 5:22). Deze weg leidt ook tot het leven in de zin dat men behouden wordt en voor eeuwig in de tegenwoordigheid van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest mag verkeren. Helaas zijn het, in vergelijking met hen die de brede weg opgegaan zijn, weinigen die deze weg vinden.

In vers 15 worden we gewaarschuwd voor de valse profeten. Dit betekent dat we op de smalle weg te maken kunnen krijgen met valse profeten. Natuurlijk 'functioneren' ze ook op de brede weg, alleen daar hebben ze geen echte 'prooi' meer. Wanneer is nu iemand een valse profeet en hoe herken je ze? Want dat is vaak het probleem met valse profeten, ze zijn door hun schapevacht niet direct te herkennen.

Een profeet is iemand die spreekt namens God en een valse profeet is dus iemand die voorgeeft te spreken namens God maar dat in werkelijkheid niet doet. Meer in het algemeen gesteld kun je zeggen dat het mensen zijn die functioneren (of trachten te functioneren) onder het volk van God, maar die in werkelijkheid niet spreken namens God en ook niet overeenkomstig zijn Woord. Ze hebben valse motieven, ook al is dit niet

meteen duidelijk.

In de Bijbel komen we ze op vele plaatsen tegen bijv. in 1 Kon. 22. Achab, een goddeloze koning, raadpleegt hier zijn 400 valse profeten om te weten te komen of hij moet optrekken tegen Ramot in Gilead. De resultaten zijn rampzalig! In Ez. 22:28 wordt gesproken over profeten die met kalk pleisteren door het schouwen van bedriegelijke dingen en het schouwen van leugens. Het zijn ook de profeten die vrede, vrede roepen terwijl er geen vrede is (Jer. 6:14).

Ook in het N.T. komen we veel valse profeten tegen. De Here Jezus zegt in Matth. 24:11 dat in de eindtijd vele valse profeten zullen opstaan die ook velen verleiden en in Matth. 24:24 spreekt hij over valse christussen. In 2 Cor. 11:13 heeft Paulus het over schijn-apostelen die zich voor doen als apostelen van Christus. In 2 Petr. 2:1 is er sprake van valse leraars die verderfelijke ketterijen doen binnensluipen.

Ook in de kerkgeschiedenis komen we veel valse profeten tegen die veel schade hebben toegebracht aan het volk van God en ook heden ten dage zijn er niet weinigen. Toch hebben ze ook, ook al klinkt dat heel vreemd, een bepaalde waarde voor de gemeente. Want door hen wordt de gemeente verplicht om de leer grondig te onderzoeken en zuiver te houden [Stott, pag. 197].

Hoe herken je nu een valse profeet? Het antwoord staat in vers 16 en in vers 20: aan hun vruchten. Een algemeen principe is dat je voortbrengt wat je bent en daardoor wordt je ook gekend. De Heer Jezus gebruikt in dit verband het beeld van de boom en zijn vruchten. Aan zijn vruchten zul je zien of de boom goed of slecht is.

Waar moet je nu op letten als je spreekt over de 'vruchten' van iemand? Stott noemt in zijn boek drie verschillende soorten vrucht (pag. 200 t/m 203):

- 1) Het karakter en gedrag van de man.
- 2) De leer of leringen die hij verkondigt.
- 3) De uiteindelijke resultaten voor de gemeente.

Het is goed om op te merken dat een vrucht tijd nodig heeft om te groeien. Het kan dus een tijd duren voordat we werkelijk kunnen beoordelen of iemand nu een valse profeet is of niet. Maar als dan, na verloop van tijd, er werkelijk en duidelijk wrange vruchten zichtbaar worden bij één of meer van de genoemde punten dan moeten we concluderen dat we te maken hebben met een valse profeet (of een dwaalleraar). Laten we nu de verschillende soorten 'vrucht' apart gaan bekijken:

ad 1) Hebben we werkelijk met iemand te maken die de vrucht van de Geest laat zien? Is hij (of zij) in zijn optreden vriendelijk, nederig, geduldig enz.? Kortom lijkt hij in zijn karakter op de Heer Jezus? Of blijken er in zijn optreden nog allerlei 'trekjes' van het vlees zoals hoogmoed, jaloezie, liefdeloosheid enz.? Natuurlijk is het zo dat geen enkele christen 'gearriveerd' is maar waar het hier om gaat is de vraag of deze 'trekjes' duidelijk en permanent aanwezig zijn!

Wat het gedrag (handelwijze) betreft: let er op of de man betrouwbaar is in financiën en ook in de omgang met het andere geslacht! Doet hij veel onbezonnen (en onbijbelse) uitspraken? Is hij integer?

Ook hier moeten we opmerken dat een misstap iemand nog geen valse profeet hoeft te maken. We moeten er wel opletten of iemand zich ook werkelijk bekeert van zo'n misstap inplaats van gewoon maar door te gaan.

ad 2) Paulus schrijft aan Timoteüs: Zie toe op uzelf en op de leer, volhard in deze dingen; want door dit te doen zult gij zowel uzelf als hen, die u horen, behouden. De leer is dus wel degelijk belangrijk! Soms hoor je de uitspraak: Het gaat niet om de leer maar om de Heer. Dit klinkt vroom, maar in werkelijkheid is het misleidend. Een verkeerde leer kan de gelovigen wel degelijk afbrengen van de weg van de Heer. De Heer

Jezus vermaant in Opb. 2:14 de gemeente te Pergamum omdat daar sommigen vasthouden aan de leer van Bileam. Ook de gemeente te Efeze kreeg te maken met grimmige wolven en ook mannen uit hun eigen midden die verkeerde dingen gingen spreken om de discipelen achter zich aan te trekken (Hand. 20:29). Gemeenteleiders dienen hiervoor op hun hoede te zijn en ze moeten toezien dat er niet iemand komt of is die een andere leer verkondigt (1 Tim. 6:2).

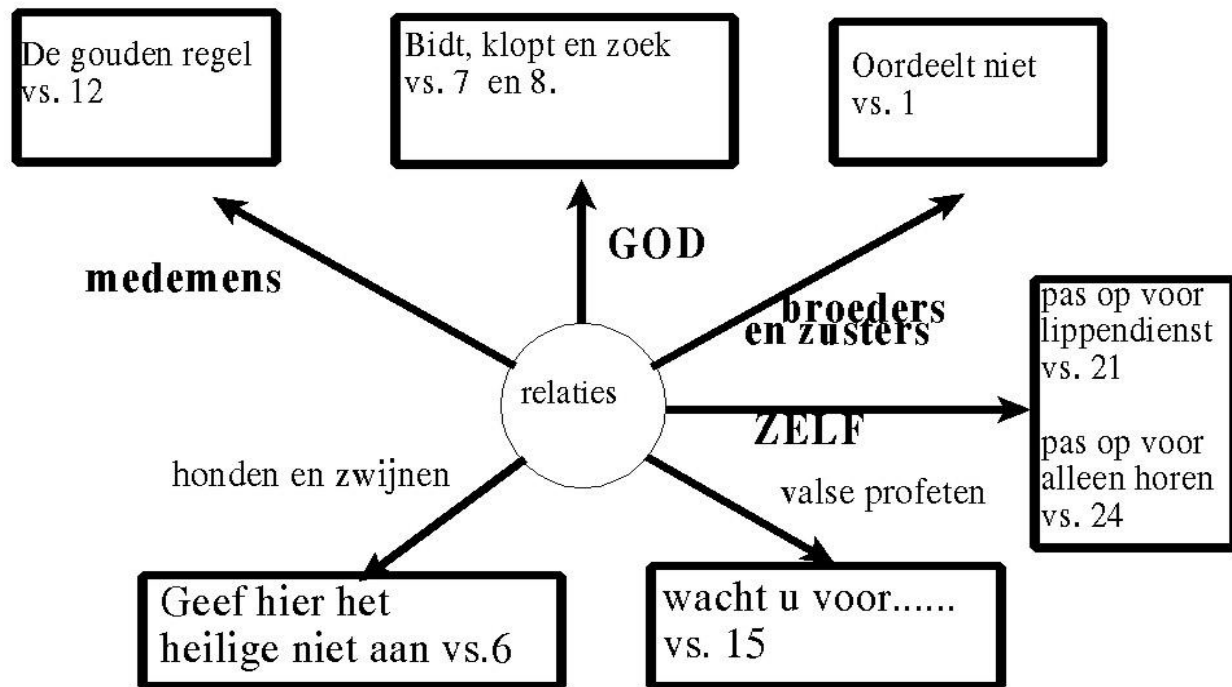
Zo moeten we er wel degelijk op letten welke leer iemand met zich meebrengt en verkondigt. Is het in overeenstemming met het Woord of is er sprake van duidelijke afwijkingen? Wordt de smalle weg verkondigt en staat de persoon van Christus en zijn verlossingswerk centraal of wordt er op subtiële wijze toch de brede weg voorgespiegeld?

Tegelijk is het goed om te bedenken dat er binnen de gemeente van Christus over een aantal zaken verschillend wordt gedacht. Zo zijn er bijvoorbeeld heel wat opvattingen en meningen over het 'eindtijdgebeuren'. Het zou wel zeer aanmatigend zijn om iemand die een wat andere uitleg heeft over dit onderwerp als een valse profeet of een dwaalleraar aan te merken. Een andere uitleg is, zeker als het gaat om minder essentiële zaken, een uitdaging om onze standpunten nog eens goed te overdenken. We moeten echter nooit toelaten dat er aan de fundamenten van ons geloof getornd wordt (Zie ook Hebr.6:1 en 2).

ad3) Wat zijn de uiteindelijke resultaten van het optreden van een valse profeet of een dwaalleraar? Goddeloosheid (2 Tim. 2:16, 2 Petr.2:2) en afbreken van het geloof van anderen (2 Tim.2:18). Dit loopt dikwijls uit op verdeeldheid en scheuringen. De Heer Jezus zegt in Matth. 12:30: *"Wie met Mij niet is, die is tegen Mij, en wie met Mij niet bijeenbrengt, die verstroot"* (!).

Het is duidelijk dat het belangrijk is om dwaalleraren en valse profeten zo snel mogelijk te ontmaskeren en aan de kaak te stellen opdat hun verwoestende werk zoveel mogelijk beperkt blijft. Paulus aarzelde in zo'n geval niet hun namen te noemen (2 Tim. 2:17).

We vatten nu de verschillende relaties in de afgelopen drie hoofdstukken samen in het schema op de volgende pagina:

Relaties in Matteüs 7

Vragen bij hoofdstuk 9

1. Vindt u 'de gouden regel' gemakkelijk toe te passen in uw leven? Zo nee, waarom niet?
2. Waarom zijn juist valse profeten zo gevaarlijk voor Gods volk, eigenlijk nog gevaarlijker dan 'gewone' tegenstanders van het evangelie?

10. De wil van de Vader (Matt.7:21-29).

In het laatste gedeelte, de verzen 21 t/m 29, worden we voor de beslissende keus gesteld: wat doen we met de woorden van de Heer Jezus?

In het eerste gedeelte, de verzen 21 t/m 23, is er sprake van een groep mensen die Christus aanspreken met Here, Here. Maar duidelijk is dat Hij in werkelijkheid hun Heer niet is. Ze hebben nooit een persoonlijke relatie met Hem gehad en het zijn in werkelijkheid werkers der wetteloosheid. Ze noemen de naam des Heren maar hebben nooit gebroken met de ongerechtigheid (2 Tim. 2:19). Het probleem hierbij is dat een aantal van deze mensen blijkbaar ook nog een bediening van wonderen hebben gehad. Het uitdrijven van boze geesten was blijkbaar niet alleen voorbehouden aan de volgelingen van de Heer Jezus hoewel het niet altijd lukte (Matth. 12:27, Marc. 9:38-40, Hand. 19:13-16). Het is dus mogelijk om -een 'gelovige' te zijn en:

-Christus aan te spreken als Here (dus, in zekere zin, Zijn Naam te belijden)

-te profeteren, boze geesten uit te drijven en vele krachten te doen in zijn naam

en toch geen relatie met Hem te hebben en bij het laatste oordeel als een werker der wetteloosheid veroordeeld te worden. De vraag is natuurlijk om wat voor 'soort' mensen het hier gaat.

Het lijkt me dat we in de eerste plaats weer moeten denken aan de valse profeten uit het vorige gedeelte. Volgens Matth. 24:24 en 2 Thess. 2:9 en 10 zullen er in de eindtijd valse profeten optreden die grote tekenen en wonderen doen.

Toch geloof ik dat we de 'kring' nog ruimer moeten zien. Het gaat ook om die mensen die, hoewel ze blijkbaar doorgingen voor gelovigen, de wil van de Vader niet gedaan hebben. Ze hebben nooit werkelijk afgerekend met de zonde in hun leven en Christus de Heer van hun leven laten zijn! Het blijft voor ons wat vreemd dat dit laatste het doen van wonderen blijkbaar niet uitsluit.

In de verzen 21, 22 en 23 gaat het over het contrast tussen 'zeggen' en 'doen' in de verzen 24 t/m 27 is het contrast tussen 'horen' en 'doen' aan de orde [Stott, pag. 208]. Het horen en doen van de woorden van de Heer Jezus wordt vergeleken met het bouwen van een huis op de rots. In het parallelgedeelte in Lucas 6 staat er nog bij (vers 48): diep gegraven. Dit alles is veelbetekenend. Want het kan een tijd duren voordat het verschil zichtbaar wordt met de man die de woorden van de Heer Jezus ook hoort maar ze niet doet! Een noodweer kan 'nodig' zijn om uit te maken hoe het fundament ligt: op de rots of op het zand. Let erop dat het noodweer komt in de levens van beide mannen, zowel bij de 'dader des woords' alsook bij de 'slechts hoorder van het woord'. Maar dan blijkt ook het verschil! De eerstgenoemde blijft 'staan' maar het geloof van de ander leidt 'schipbreuk'. Hoe belangrijk is het om in 'rustige tijden' gehoorzaam te leven en je 'levenshuis' stevig te bouwen op de rots.

Het is uit de tekst niet duidelijk waar we bij noodweer aan moeten denken. In Palestina kunnen deze inderdaad zeer heftig zijn, maar het gaat natuurlijk om de geestelijke betekenis. Het meest voor de hand ligt om aan te nemen dat het om 'stormen des levens' gaat in welke vorm dan ook. Juist in moeilijke tijden blijkt dikwijls duidelijk hoe onze 'wortels' zijn. Toch kan een 'ramp' in ons leven ook weleens het begin van een zegen zijn. Ps. 119:67 zegt:

"Eer ik verdrukt werd, dwaalde ik, maar nu onderhoud ik uw woord".

Vers 28 en 29 vermelden dat de scharen versteld stonden over zijn leer omdat ze merkten dat Hij gezaghebbend was in tegenstelling tot wat ze gewend waren van hun schriftgeleerden. Wat was het verschil? De mening van Prof. Bruce [Stott, pag. 215] hierover is als volgt (enigszins vrij vertaald): "De schriftgeleerden spraken met gedelegeerde autoriteit (dus niet hun eigen autoriteit), de Heer Jezus sprak met eigen, goddelijke autoriteit." De autoriteit van de schriftgeleerden berustte op het kennen van de wet en de traditie en het onderwijs dat ze daarover gaven terwijl de autoriteit van de Heer Jezus van een heel andere orde was. Hij sprak weliswaar de leer van Zijn Vader (Joh. 7:16) maar toch steeds in de vorm van: Voorwaar, Ik zeg u (of iets dergelijks). De profeten uit het O.T. gebruikten: 'Zo spreekt de Heer' maar de Heer Jezus is **Zelf Heer**. Het horen en doen van Zijn woorden is gelijk aan het doen van de wil des Vaders (Matth. 7:21). Deze Heer Jezus zal ook op de dag van het oordeel de rechter zijn en Zijn oordeel zal bepalend zijn voor al of niet het binnengaan van het Koninkrijk der hemelen (vers 21). De maatstaf zal zijn het al of niet doen van de wil van de Vader. Deze wil heeft Hij zo duidelijk onderwezen in de bergrede.

Vragen bij hoofdstuk 10

1. Wat spreekt u in dit laatste gedeelte het meeste aan en waarom?
2. Wat betekent voor u praktisch: je huis bouwen op de rots?
3. De mensen merkten dat de Heer Jezus echte geestelijke autoriteit had in tegenstelling tot de autoriteit van de meeste schriftgeleerden en Farizeeën. Waaraan zouden ze dit gemerkt hebben? Kunt u zelf ook onderscheid maken tussen ware en valse geestelijke autoriteit?
4. Het doen van de wil van de Vader is bepalend voor het al of niet binnengaan in het Koninkrijk. Is dit niet in strijd met het feit dat we door genade beouden zijn, door het geloof (Ef. 2:8)?

Samenvatting van de verschillende hoofdstukken.

Hoofdstuk 1 bevat een inleiding op de eigenlijke bergrede. Naast enkele algemene beschouwingen komen er in het kort een paar visies op de bergrede aan de orde. Verder wordt de vraag besproken: "Voor wie is de bergrede nu bedoeld?" en komt de korte inhoud van de bergrede ter sprake.

Hoofdstuk 2 behandelt de zaligsprekingen. De zaligsprekingen en de daarbij behorende beloften gelden voor de christenen. Ze hebben betrekking op het veranderde en nog steeds veranderende karakter van de christen na de wedergeboorte en op de gevolgen hiervan. Belangrijk hierbij is om op te merken dat er een bepaalde opbouw in de zaligsprekingen is waar te nemen. Het arm van geest zijn is de 'poort', we hebben in eigen kracht niet de mogelijkheid om de bergrede in de praktijk te brengen maar door Gods genade kunnen we dit wel. De opbouw wordt verder in dit hoofdstuk toegelicht en uitgewerkt.

De zaligsprekingen en de bijbehorende beloften worden één voor één besproken waarbij ook verbanden met andere bijbelgedeeltes aan de orde komen. Het is niet toevallig dat de laatste zaligsprekingen betrekking hebben op vervolging. Het karakter van Jezus botst altijd met de geest van de wereld en dit zal voor de toegewijde christen een bepaalde mate van lijden betekenen.

Het veranderde en veranderende karakter van de christen zal natuurlijk zijn leef- en werkomgeving beïnvloeden.

In **hoofdstuk 3** wordt ingegaan op de uitspraak van de Heer Jezus dat Zijn discipelen zowel zout als licht zijn in deze wereld. Zout heeft een bederfwerende en smaakgevende functie terwijl het laten schijnen van je licht symbool staat voor het verspreiden van schoonheid, goedheid en waarheid. Wel waarschuwt de Heer dat het niet vanzelfsprekend is dat je als christen zout en licht bent. Het zout kan zijn kracht verliezen en je licht kan nutteloos worden onder een korenmaat.

In **hoofdstuk 4** wordt er een verband gelegd tussen de leringen van de Heer Jezus en die in het O.T. (de wet). Sommigen in die tijd hadden klaarblijkelijk de indruk dat de Heer Jezus een nieuwe leer verkondigde en dat de wet en de profeten wel ontbonden konden worden. De Heer legt uit dat Hij niet gekomen is om te ontbinden maar om te vervullen. Op de betekenis hiervan wordt uitvoerig ingegaan.

De Heer verworpt de oppervlakkige interpretatie van het O.T. door de schriftgeleerden en Farizeeën en stelt hier tegenover de zuivere interpretatie, zoals God het bedoelt. Hij plaatst hier de ware, goddelijke gerechtigheid (overvloedige gerechtigheid) tegenover de valse gerechtigheid van de schriftgeleerden en Farizeeën die zich alleen maar in uiterlijke zin aan de wet conformeerden.

Het principe van de overvloedige gerechtigheid wordt uitgewerkt voor een zestal levensgebieden. Tenslotte komen we dan terecht bij misschien wel de meest moeilijke opgave: Het liefhebben van onze vijanden. In het bijzonder daarmee kunnen we zo duidelijk aan de wereld tonen dat we meer doen dan het gewone en dat we kinderen zijn van een volmaakte hemelse Vader.

In **hoofdstuk 5** komt een andere vorm van valse gerechtigheid ter sprake: het doen van gerechtigheid om eer van mensen te verwerven. In dat geval is er geen hemels loon meer te verwachten. De Heer werkt dit uit voor drie gebieden van het geestelijk leven: het geven (van aalmoezen), het bidden en het vasten. Bij het bidden wijst Hij nog op een andere 'valkuil': het gebruik van omhaal van woorden. Ook geeft Hij in dit verband het 'modelgebed': Het Onze Vader. Hiermee maakt Hij duidelijk, wat in Gods ogen

gebedsprioriteiten zijn.

Een verkeerde houding ten opzichte van bezit en het 'bezorgd' zijn vormen de onderwerpen van **hoofdstuk 6**. Het zijn twee zaken, die in het leven van een christen een negatieve invloed hebben op zijn of haar geestelijk leven. Een christen is geroepen om eerst Zijn Koninkrijk en Zijn gerechtigheid te zoeken en al het andere hieraan ondergeschikt te doen zijn. Bezitsdrang en bezorgdheid werken echter als een langzaam maar zeker gif en maken ons christen zijn onvruchtbaar. Het is duidelijk dat bezit 'op zich' niet verkeerd is en dat 'ergens zorg over hebben' niet altijd zondig is. In dit hoofdstuk wordt het één en ander nader toegelicht.

De hoofdstukken 7,8 en 9 kunnen gebracht worden onder de noemer: relaties. Elke christen staat (door het gebed) in relatie met God, maar ook met medegelovigen en met zijn naaste in het algemeen. Wat heeft de Heer Jezus in de bergrede hier nu over te zeggen?

In **hoofdstuk 7** komt de relatie met medegelovigen ter sprake. In het bijzonder komt het oordelen over elkaar, dat zo fnuikend werkt op relaties, aan de orde. Maar over welke vorm van oordelen spreekt de Heer eigenlijk in Matth. 7:1 e.v.? Want niet al het oordelen is verkeerd en zondig, soms is oordelen zelfs noodzakelijk! Het niet-oordelen betekent niet dat we kritiekloos moeten worden. In de omgang met anderen hebben we onderscheid nodig om te weten aan wie we onze geestelijke schatten kunnen medelen.

De relatie met onze hemelse Vader in het gebed is het onderwerp van **hoofdstuk 8**. De aansluiting met het voorafgaande wordt verklaard terwijl daarnaast enkele belangrijke vragen over het gebed worden behandeld. Hieronder is ook de veelgestelde vraag: Waarom worden zoveel 'goede gebeden' blijkbaar toch niet verhoord?

In **hoofdstuk 9** gaat het over twee andere relaties, namelijk die met de medemens in het algemeen en die met valse profeten. Op de eerstgenoemde relatie is de zg. gouden regel van toepassing. Verder is het van belang dat valse profeten (en dwaalleraren) onder Gods volk zo snel mogelijk worden herkend. Op de vraag hoe dit mogelijk is, wordt uitgebreid ingegaan. Verder noemt de Heer Jezus in het bijbelgedeelte dat hier behandeld wordt enkele scherpe tegenstellingen (zoals: brede weg en smalle weg). Deze tegenstellingen benadrukken dat het christen-zijn een radicale keuze inhoud. Een gulden middenweg is er niet.

In **hoofdstuk 10** wordt benadrukt dat het er werkelijk om gaat om de woorden van de Heer Jezus in praktijk te brengen. Het horen van Zijn woorden of zelfs ook het belijden van Zijn Naam zijn niet voldoende als het niet gepaard met het doen van de wil van God. Deze wil heeft de Heer zo duidelijk in de bergrede onderwezen.

Geraadpleegde literatuur

John R.W. Stott, The Message of the Sermon on the Mount, InterVarsity Press, Leicester, 1990.

David H. Stern, Jewish New Testament Commentary

Studiebijbel 2, Het evangelie naar Mattheüs, St. In de Ruimte, Soest, 1989.

Watchman Nee, The King and the Kingdom of Heaven, Christian Fellowship Publishers, Inc., New York, 1978.

Henk Binnendijk, De Bergrede, Kok, Kampen, 1995.

The Expositor's Bible Commentary, volume 8, Zondervan Publishing House, Michigan, 1984.

Vine's Expository Dictionary of Biblical Words, New York 1985.

Cursus Exegese Nieuwe Testament, Open School te Soest, 1980.

J. David Pawson, The Road to Hell, Hodder & Stoughton, London 1992.

Afkorting

O.T. = Oude Testament

N.T. = Nieuwe Testament

EBC = The Expositor's Bible Commentary